สรุปผลการสัมมนา

จากการสัมมนาในครั้งนี้ ได้ผลสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้ต้องมีการปฏิรูปอุดมศึกษาและทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ ตลอดจนข้อเสนอต่อการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. **แรงผลักดันที่ทำให้ต้องมีการปฏิรูปอุดมศึกษาทั่วโลก**

1.1 **กระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ** ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และการสื่อสารโทรคมนาคม การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังกล่าวมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและอุดมศึกษา ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) **จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการศึกษาให้ก้าวทันและนำการเปลี่ยนแปลง**

1.2 **ปริมาณความต้องการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก** จำนวนนักศึกษาอุดมศึกษาทั่วโลกได้เพิ่มสูงขึ้นจาก 13 ล้านคนในปี 2503 เป็น 82 ล้านคนในปี 2538 การจัดอุดมศึกษาในรูปแบบปัจจุบันไม่สามารถรองรับได้ จำเป็นต้อง **แสวงหารูปแบบที่หลากหลาย** ที่จะสามารถรองรับความต้องการทั้งในเชิงปริมาณและเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

1.3 **ความคาดหวังของสังคมต่ออุดมศึกษาที่มากขึ้น** เนื่องจาก **ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่มีศักยภาพ เพื่อนำประเทศก้าวสู่โลกยุค การแข่งขัน**ในปัจจุบันและอนาคต ส่งผลให้ต้องมีการปฏิรูปอุดมศึกษา ทั้งในด้านการเรียนการสอน การผลิตบัณฑิต การวิจัย และการบริหารจัดการ

1.4 **ความจำกัดด้านงบประมาณของประเทศ** ส่งผลให้ภาครัฐไม่สามารถให้การสนับสนุนอุดมศึกษาได้ดังเช่นในอดีต จำเป็น**ต้องหาแนวทางการดำเนินงาน** เพื่อระดมทรัพยากรอย่างหลากหลายทั้งในและนอกประเทศ

2. **ทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของนานาประเทศ**

2.1 **ให้อิสระในการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ควบคู่กับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา** ทั้งการบริหารการเงิน บริหารวิชาการและบริหารบุคลากร**ที่สามารถตรวจสอบได้** (Accountable) **โดยสาธารณ**

2.2 **ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง** (Stakeholder) **และระดมทรัพยากร**จากภาคเอกชน องค์กรธุรกิจ อุตสาหกรรม **ทั้งภายในและภายนอกประเทศ** รวมทั้งจากผู้เรียน โดยมีมาตรการด้านทุนการศึกษา และกองทุนเงินกู้ยืม

2.3 **ปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดอุดมศึกษา** จากที่เป็นการศึกษา **สำหรับอภิสิทธิ์ชน** (Elite) **เป็นอุดมศึกษาเพื่อมวลชน** (Mass) เปิดโอกาสและกระจายโอกาสอุดมศึกษาอย่างหลากหลายและเป็นธรรม ไม่เฉพาะกลุ่มประชากรวัยอุดมศึกษา แต่เป็นอุดมศึกษาสำหรับประชาชน**ทั้งวัยเรียนและวัยทำงาน**

2.4 แสวงหา**รูปแบบใหม่ในการจัดอุดมศึกษา**ที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น (Diversity) ไม่จำกัดวัน เวลา สถานที่ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life-long) และสนองความต้องการที่หลากหลายมากขึ้น

2.5 ให้ความสำคัญกับอุดมศึกษาระดับ**ต่ำกว่าปริญญา** การฝึกอบรมเพื่อพัฒนากำลังแรงงาน และเชื่อมโยงการศึกษาด้านเทคโนโลยีและอาชีวศึกษากับการศึกษาระดับอุดมศึกษา

2.6 คำนึงถึงความสอดคล้อง (Relevance) หรือความตรงปัญหา ตรงกับความต้องการของสังคม และความต้องการในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ ในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษา

2.7 การพัฒนาคุณภาพ การกำหนดมาตรฐานและประเมินคุณภาพ รวมทั้งมีระบบประกันคุณภาพ การส่งเสริมให้เกิดการแข่งขัน อาทิ การจัดอันดับ (Ranking) จัดระดับ / จัดกลุ่ม (Rating) สถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นกลไกการพัฒนาคุณภาพ

2.8 การปฏิรูปการเรียนการสอน หลักสูตร ให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง และเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีความใฝ่รู้ สามารถคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ ริเริ่ม สร้างสรรค์ มีความรู้ในสาขาวิชาและมีมาตรฐานจริยธรรม รวมทั้งส่งเสริมการทำวิจัย การพัฒนาคณาจารย์ การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา **การปรับปรุงระบบการรับเข้า** การเทียบโอนหน่วยการเรียน เพื่อความเสมอภาคควบคู่กับการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา

2.9 การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มาใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม ทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสอุดมศึกษาให้กว้างขวาง และการพัฒนาการเรียนการสอน การจัดหลักสูตร

2.10 การพัฒนาความเป็นนานาชาติและความร่วมมือระหว่างภูมิภาค ทั้งด้านการวิจัย การแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา การจัดหลักสูตร การส่งเสริมการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติ เป็นต้น

3. ยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จในการปฏิรูป

3.1 การสนับสนุนจากรัฐบาลที่ต่อเนื่องและมีนโยบายที่ชัดเจน

3.2 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา และกำหนดมาตรฐานเทียบเคียง (Benchmark)

3.3 ใช้กระบวนการทางกฎหมาย

3.4 มีการประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วม

3.5 ดำเนินการบนพื้นฐานด้านข้อมูลที่เข้มแข็ง ถูกต้อง สมบูรณ์

4. ข้อเสนอต่อการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย

4.1 การปฏิรูปการบริหารจัดการ

4.1.1 ต้องกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ในระดับประเทศ ที่มุ่งเน้นให้อุดมศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพกำลังคน เพื่อรองรับและนำการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้อย่างทัดเทียม โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน

4.1.2 สร้างเอกภาพในการกำหนดนโยบาย วางแผน และมาตรฐานอุดมศึกษา

4.1.3 มุ่งเน้นการจัดอุดมศึกษาเพื่อมวลชน (Mass Higher Education) การกระจายโอกาสและสร้างความเสมอภาค

4.1.4 พัฒนารูปแบบการจัดอุดมศึกษาที่หลากหลาย เพื่อคนทุกวัย ให้เป็นการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต

4.1.5 ให้อิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการแก่สถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ โดยรัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจนที่จะให้สถาบันที่มีความพร้อมออกจากระบบ

ราชการ ส่วนสถาบันกลุ่มที่ยังไม่พร้อม ให้มีการศึกษา เตรียมการ และพัฒนาความพร้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐในกำกับ

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน รัฐต้องให้อิสระในการบริหารจัดการ โดยมีระบบการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ

4.1.6 **ระดมทรัพยากรอย่างหลากหลาย**เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพยายามแสวงหาแหล่งรายได้ ตลอดจนวิธีการเพื่อการพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น

4.1.7 กำหนดนโยบายในการสนับสนุนด้านงบประมาณของรัฐแก่สถาบันอุดมศึกษาที่ชัดเจน **โดยจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป (Block Grants) ตามค่าใช้จ่ายต่อหัว** โดยมีระบบตรวจสอบผลงานของสถาบันในลักษณะ Performance Assessment

4.2 การปฏิรูปการเรียนการสอน

4.2.1 ในระดับสถาบัน แต่ละสถาบันควรกำหนดเป้าหมายและภารกิจที่ชัดเจนตามความพร้อมและความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละสถาบัน รวมทั้งควรมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา คุณภาพอาจารย์ และการวิจัย

4.2.2 การพัฒนาหลักสูตร ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และพิจารณาถึงความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม

4.2.3 รูปแบบการจัดการอุดมศึกษา ต้องมีความหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน โดยนอกจากจะจัดภายในสถาบันอุดมศึกษาแล้ว ควรพัฒนารูปแบบการจัดร่วมกับสถานประกอบการในโครงการพิเศษประเภทต่าง ๆ และรูปแบบอื่น ๆ

4.2.4 ควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลาง ในการรับรองหลักสูตรทุกระดับ/ประเภท และเกณฑ์มาตรฐานด้านคุณภาพการจัดการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน **ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาของรัฐ หรือเอกชน** หรือสถาบันต่างประเทศที่มาดำเนินการในประเทศ

4.2.5 การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริม ต้องยึดผู้เรียนเป็นหลัก โดยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้

โดยคณาจารย์หรือผู้สอนควรทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ (Facilitators) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

การบรรยายพิเศษ
เรื่อง นโยบายการอุดมศึกษาในศตวรรษใหม่
โดย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ)

ผู้เข้าร่วมสัมมนาในวันนี้มีจำนวนมาก ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศ มาจากสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีความหลากหลาย เป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับการปฏิรูปอุดมศึกษาและการพัฒนาอุดมศึกษาในช่วงที่เรากำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษใหม่ในอีก 1 ปีข้างหน้า ผมอยากจะเรียนว่า มีการพูดถึงการปฏิรูปการศึกษาอย่างกว้างขวาง ขณะนี้ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติได้ผ่านความเห็นชอบของสภาแล้ว รัฐบาลกำลังเตรียมการที่จะดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมย์ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ อยู่ในขณะเดียวกัน

เมื่อวานนี้ ครม.ได้หยิบยกเรื่อง การเตรียมการดำเนินการตาม พ.ร.บ. การศึกษาเข้าสู่การพิจารณา ซึ่งได้มีการมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะเตรียมการ ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎกระทรวง การดำเนินการอื่นใดตามเงื่อนไขของกฎหมาย ขณะเดียวกันก็เตรียมการจัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งการสรรหาคณะกรรมการและการจัดตั้งองค์กร หน่วยงานใหม่ ๆ เช่น สำนักงานที่ทำหน้าที่ในการรับรอง ประเมินมาตรฐานทางการศึกษา เป็นเรื่องที่มีการเร่งรัดกันอย่างเต็มที่ และเป็นเรื่องดีที่ผมไปที่ไหน พบกับใคร ก็มักจะมีการสอบถามว่าเรื่องเหล่านี้มีความก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงไร เพราะฉะนั้น ผมคิดว่าในช่วงระยะเวลา 2-3 ปี หลังจากนี้เป็นต้นไป จะเป็นช่วงเวลาที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งความจริงก็ต้องถือว่าเกือบจะทุกคนในประเทศนี้ จะต้องช่วยกันทำงานอย่างหนักในการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมย์ แนวทาง และความต้องการ ที่ได้มีการสะท้อนออกมา ผ่านกระบวนการของการจัดทำกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ในช่วงประมาณ 2 ปี ที่ผ่านมา

กล่าวเฉพาะอุดมศึกษาผมคิดว่า เราอยู่ในช่วงซึ่งท้าทายมาก เงื่อนไขของรัฐธรรมนูญก็ดี ผลพวงจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการขยายโอกาสทางการศึกษาก็ดี หมายความว่า จำนวนนักเรียน นักศึกษาซึ่งจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มมากขึ้นโดยลำดับ จาก 6 ปี เป็น 9 ปี จาก 9 ปี เป็น 12 ปี เป็นแนวโน้มที่ทำให้ความต้องการที่จะได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมาก

ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่ออุดมศึกษา ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างมาก ในช่วงที่ผ่านมาการขยายตัวตรงนี้ได้รับการตอบสนองหรือซึบซับไปโดยสถาบันราชภัฏบ้าง มหาวิทยาลัยเอกชนบ้าง มหาวิทยาลัยเปิดบ้าง แต่ภายในปี พ.ศ. 2545 คืออีกเพียง 3 ปี ข้างหน้า การให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายนั้น เป็นเงื่อนไขซึ่งรัฐบาลจะต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นคงนึกออกว่าจำนวนนักเรียนนักศึกษา ซึ่งมีความต้องการที่จะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาจะเพิ่มขึ้นมากเท่าไหร่ ขณะเดียวกันเงื่อนไขของการขยายโอกาสและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ย่อมหมายถึงภาระงบประมาณที่เพิ่มขึ้นมาก สำหรับรัฐบาลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แม้ว่าจะมีความพยายามในการที่จะปฏิรูป แก้ไขปัญหาการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แต่อย่างไรก็ตาม หลีกไม่พ้นข้อเท็จจริงว่า คงจะต้องมีการใช้งบประมาณเพิ่มเติมจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานหลายหมื่นล้านบาท ขณะเดียวกันทุกท่านคงทราบดีและตระหนักว่า สภาพปัจจุบันแม้ในอีก 3-4 ปีข้างหน้า ฐานะทางการเงินการคลังของประเทศก็คงจะไม่เหมือนกับในอดีต เพราะยังคงมีภาระซึ่งเกิดขึ้นในช่วงที่เราแก้ไขปัญหาวิกฤติทางการเงิน และคงไม่สามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มเติมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งขณะเดียวกัน ภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องของงบประมาณประจำ ก็ยังมีการเติบโตในอัตราที่ค่อนข้างสูง แม้ว่าจะมีความพยายามในการที่จะจำกัดค่าใช้จ่ายดังกล่าว

เงื่อนไขเหล่านี้ เป็นเงื่อนไขที่แม้จะไม่มีความเปลี่ยนแปลงอะไรอีก ก็จะเป็นจุดที่ท้าทายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาอยู่แล้ว ว่าจะสามารถรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นในสังคมมากน้อยเพียงไร และจะมีวิธีการบริหารจัดการโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพยากรที่จะมาตอบสนองตรงนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพอย่างไร แต่สิ่งซึ่งเป็นปัญหาที่รอคอยพวกเราอยู่ไม่ได้มีเฉพาะในเรื่องของตัวเลขที่เพิ่มขึ้นตามเงื่อนไขเหล่านี้ นอกเหนือจากปัญหาในเชิงปริมาณดังกล่าวแล้ว ปัญหาในเชิงคุณภาพก็ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัญหาในเชิงปริมาณซึ่งเรากำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ เพราะต้องยอมรับเช่นเดียวกันว่า จากการขยายโอกาสการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีความพยายามที่จะจัดทรัพยากรเพื่อมาตอบสนองเป้าหมายนี้ ในช่วงที่ผ่านมาคุณภาพการศึกษาได้รับผลกระทบ เราไม่ควรจะปฏิเสธข้อเท็จจริงข้อนี้ มิฉะนั้นแล้วเราก็จะยังอยู่กับ

โลกของความไม่เป็นจริง ที่คิดว่าเราสามารถที่จะขยายสิ่งเหล่านี้ไปได้ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเหล่านี้ไปได้ โดยไม่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรเลย เมื่อมีการขยายโอกาสการศึกษาเพิ่มมากขึ้นให้เด็กที่จบประถมศึกษาเรียนต่อมัธยมศึกษา มีการวิพากษ์วิจารณ์และเราก็ต้องยอมรับว่าคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้รับผลกระทบเมื่อเด็กจบมัธยมศึกษากันมากๆและพยายามที่จะให้โอกาสเด็กเหล่านั้น เราไปขอให้สถาบันราชภัฏรับเด็กเข้าไปจำนวนมาก คุณภาพก็ได้รับผลกระทบ จะปล่อยให้การแก้ไขปัญหาในเชิงปริมาณ มาส่งผลกระทบในเชิงคุณภาพอย่างนี้อย่างต่อเนื่องไม่ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาในเรื่องคุณภาพเป็นปัญหาที่สะสมมาเป็นเวลานานเช่นเดียวกัน

ท่านคงเข้าใจเวลาจัดอันดับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคในแต่ละครั้ง มักมีการวิพากษ์วิจารณ์กันว่า ทำไมมหาวิทยาลัยที่ถือว่าเป็นอันดับหนึ่งของเรา หรือมหาวิทยาลัยชั้นนำอันดับ 1 อันดับ 2 อันดับ 3 เวลาไปเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นแล้วอันดับของเราไม่ได้สูง และไม่ได้มีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น จริงอยู่การจัดอันดับมีปัจจัย มีตัวเลขหลายอย่างซึ่งคงโต้แย้งได้ว่า ความเหมาะสมความถูกต้องเป็นอย่างไร แต่อย่างน้อยที่สุดผมเชื่อว่าการจัดอันดับนั้น ต้องสะท้อนความจริงบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาของเรา เพราะสิ่งเหล่านี้ได้ผนวกกับความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่เกิดขึ้นในโลก ที่ทำให้การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ก็ดี การบริหารจัดการก็ดี ที่จะมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ขณะเดียวกันก็สนองเป้าหมายอื่น เช่น ความเป็นธรรม ความเสมอภาคในสังคม ทำให้เราต้องมาทบทวนบทบาท วางกรอบปฏิรูปอุดมศึกษาเช่นเดียวกับการที่เรากำลังปฏิรูประบบการศึกษาโดยรวม

วันนี้เป็นโอกาสดีที่ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ไปศึกษาวิจัยประสบการณ์การปฏิรูปหรือเปลี่ยนแปลงระบบโดยศึกษาของประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น อังกฤษ ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ นิวซีแลนด์หรือออสเตรเลียก็ตาม จะได้นำเอาประสบการณ์ของการปฏิรูปในประเทศเหล่านั้น มาแลกเปลี่ยนเพื่อทำให้เราสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ของประเทศอื่นว่า ปัญหาที่ประเทศเหล่านั้นเผชิญเป็นอย่างไร มีแนวคิดแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง และมีทางออกในการที่จะแก้ไขปัญหาหรือคลี่คลายปัญหาและอุปสรรคต่างๆเหล่านั้นได้อย่างไร ผมคิดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะได้มีผู้เชี่ยวชาญที่ได้นำเอาประสบการณ์เหล่านั้นมา

สังเคราะห์หรือเปรียบเทียบด้วยว่า แนวโน้มที่เกิดขึ้นในโลกเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างไร ผมคิดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับทุกท่านที่จะได้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการปฏิรูประบบอุดมศึกษาของเรา

ในเบื้องต้นก่อนที่ผมจะได้กล่าวเปิดการสัมมนาอย่างเป็นทางการอยากจะจะขอฝากข้อคิด ที่คิดว่าจะเป็นประเด็นสำคัญของการวางแนวทางการปฏิรูประบบอุดมศึกษาของประเทศ **ประการแรก ระบบอุดมศึกษาจะต้องวางแผนในภาพรวมที่เป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น** ในช่วงที่ผ่านมาปฏิเสธไม่ได้ว่า เวลาพูดถึงอุดมศึกษาคนที่อยู่ในหน่วยงานใดหรือสังกัดใด จะมีความคิดเฉพาะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในสังกัดหรือในหน่วยงานนั้น ๆ ผมมีโอกาส เข้าร่วมสัมมนาและประชุมอภิปรายหลายครั้ง คิดว่าสิ่งเหล่านี้สะท้อนออกมาค่อนข้างชัด เช่น เวลาพูดถึงอุดมศึกษา ท่านทั้งหลายที่อยู่ทบวงมหาวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ก็คิดในแง่ของมหาวิทยาลัย แต่ท่านที่มาจากกระทรวงอื่นๆซึ่งรับผิดชอบอุดมศึกษาเหมือนกัน เช่น สถาบันต่างๆที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการหรือสถาบันที่จัดการศึกษาเฉพาะกิจ เฉพาะกลุ่ม หรือเฉพาะทาง ก็จะคิดถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงานหรือภายในสังกัดนั้น ๆ แต่การที่จะผลักดันให้อุดมศึกษาตอบสนองเป้าหมายของการพัฒนาคนและการพัฒนาประเทศ คงจะต้องเริ่มต้นจากความชัดเจนในภาพรวมเสียก่อนว่าต้องการอะไรจากอุดมศึกษา

ในแง่นี้พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติได้พยายามแก้ปัญหาโดยการสร้างความเข้าใจหรือความร่วมมือในลักษณะที่จะนำไปสู่ความเป็นเอกภาพของอุดมศึกษา ไม่เพียงเฉพาะการรวมกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยให้เข้ามาอยู่ในกระทรวงเดียวกัน แต่กล่าวถึงอุดมศึกษาในลักษณะที่มีความชัดเจนว่าเกี่ยวข้องกับการศึกษาหลายระดับ แม้ว่าจะเป็นการศึกษาที่ต่อมาจากการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ตาม เพราะคำว่าอุดมศึกษาคงจะหมายถึง ทั้งการศึกษาที่เป็นการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีและการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีด้วย เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพราะว่าจำนวนคนที่เข้าสู่อุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทำให้อุดมศึกษาเปลี่ยนไปจากภาพของคนที่เคยมองว่าอุดมศึกษาเป็นเรื่องของการศึกษาสำหรับคนจำนวนไม่มาก จำนวนจำกัด หลายคนอาจจะเรียกว่าเป็นชนชั้นนำของสังคม ซึ่งต่อจากนี้ไปคงจะไม่ได้เป็นสภาพเช่นนั้นอีกต่อไป แต่จะมีลักษณะของการเป็นการศึกษาสำหรับมวลชนมากขึ้น

ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เราปฏิเสธไม่ได้ และจำเป็นจะต้องวางแผนหรือมีความชัดเจนว่า **อุดมศึกษาจะตอบสนองความต้องการของคนจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นและมีความหลากหลายมากขึ้นอย่างไร** นั่นเป็นประเด็นที่ผมคิดว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการพูดกันอย่างชัดเจน **ประการที่สอง แม้การศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีลักษณะของการเป็นการศึกษาเพื่อมวลชนมากขึ้น แต่จะต้องมีเอกภาพในการวางแผนการจัดการมากขึ้น** ไม่ได้หมายความว่าจะละเลยวัตถุประสงค์หรือปรัชญาของอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเป็นเลิศทางวิชาการ การที่อุดมศึกษาจะต้องตอบสนองเป้าหมายของการสร้างแหล่งที่เป็นเสมือนกับมันสมองหรือปัญญาให้แก่สังคมได้ ไม่ได้หมายความว่าเมื่อขยายอุดมศึกษาให้ครอบคลุมและตอบสนองคนมากขึ้นแล้ว จะไม่สนใจเป้าหมายเหล่านี้ ต้องคงสิ่งเหล่านี้ไว้ ฉะนั้นอะไรก็ตามซึ่งเป็นแนวทางที่จำเป็นสำหรับความเชี่ยวชาญ สำหรับภารกิจเฉพาะ เพื่อบรรลุเป้าหมายในด้านนี้ ยังจำเป็นจะต้องได้รับการดูแลแก้ไขเช่นเดียวกัน **ประการที่สาม** ในแง่ของการบริหารจัดการเราต้องยอมรับว่า การที่ภาครัฐจะต้องเข้าไปรับผิดชอบการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้นตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญและตามสภาพความเป็นจริง การบริหารจัดการอุดมศึกษาและบทบาทของภาครัฐก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปเช่นเดียวกัน ไม่ได้หมายความว่ารัฐจะไม่สนับสนุนอุดมศึกษาแต่หมายความว่ารูปแบบของการสนับสนุน วิธีการในการสนับสนุนคงต้องมีการคิดกันใหม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบไหน อย่างไร แนวโน้มประการหนึ่งจากประสบการณ์ของหลายประเทศได้สะท้อนมาก็คือ **รัฐต้องอาศัยความหลากหลายในการจัดการอุดมศึกษามากขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมของเอกชน ของสถาบันที่มีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะมหาวิทยาลัย** แม้แต่สถาบันของรัฐเองก็จะต้องมีแนวทางในการที่จะระดมความร่วมมือให้ภาคเอกชนหรือองค์กรอื่นๆในสังคมเข้ามาร่วมจัดการศึกษาได้มากขึ้นด้วย คงเป็นไปไม่ได้ที่จะให้ภาครัฐเข้าไปจัดการทุกสิ่งทุกอย่างเสียเองหรือทุ่มทรัพยากร 100% โดยไม่หวังพึ่งการระดมทรัพยากรจากด้านอื่นๆเลย อันนี้ก็เป็นโจทย์สำคัญในการที่จะทำให้เราสามารถระดมทรัพยากรในการจัดอุดมศึกษาได้ในอนาคต

ประเด็นปลีกย่อยซึ่งสืบเนื่องมาคือ ภาระที่จำเป็นจะต้องรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษามากขึ้น จากประสบการณ์หลายประเทศในระยะหลัง ความจริง**นักศึกษาที่ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาอยู่ในฐานะที่พร้อมในการเพิ่มศักยภาพของตัวเอง**

และมีผลตอบแทนในแง่ความก้าวหน้า ขีดความสามารถในการหารายได้ของตัวเอง **จึงสมควรอยู่ในฐานะที่จะร่วมรับต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษามากขึ้น** ประเด็นนี้เป็นเรื่องยากที่จะพูด โดยเฉพาะจากทางฝ่ายการเมืองแต่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งเราต้องยอมรับ และต้องคิดต่อว่าเมื่อแนวโน้มเป็นเช่นนี้ แล้วเราจะดูแลแก้ไขปัญหาเรื่องความไม่เป็นธรรม ความไม่เสมอภาคได้อย่างไร ฉะนั้นแนวโน้มจะคล้ายกับอีกหลายประเทศ คือนักศึกษาต้องร่วมรับผิดชอบมากขึ้น **จะต้องวางกลไกในการดูแลเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะไม่ดีว่า ทำอย่างไรจะให้หลักประกันว่า ฐานะครอบครัวจะไม่เป็นตัวปิดกั้นโอกาสทางการศึกษา** เมื่อปี 2538 รัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาขึ้นมา หลายคนอาจจะมองข้ามไป กลไกนี้เป็นกลไกหลักที่จะต้องมารองรับและแก้ไขปัญหา เพราะถ้ารัฐจะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย 12 ปี รัฐจะอุดหนุนทุกคนที่จะเข้ามารับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งๆที่คนจำนวนมากอยู่ในวิสัยที่จะร่วมรับผิดชอบได้ คงไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งการที่รัฐพยายามเข้าไปอุดหนุนทุกคน ถ้าศึกษาอย่างละเอียดแล้ว ไม่ได้ทำให้เกิดความเป็นธรรมหรือความเสมอภาค เพราะในที่สุดคนที่มีฐานะดี ย่อมมีโอกาสดีกว่า และยังได้รับการอุดหนุนจากรัฐ ทั้ง ๆ ที่รัฐพึงที่จะอุดหนุนผู้ที่มีความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือมากที่สุด จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณากันอย่างตรงไปตรงมา และเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน แต่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างแน่วแน่ **ประการที่สี่ ในระบบการบริหารจัดการของสถาบันการศึกษาเองจะต้องมีการปรับเปลี่ยน โดยเฉพาะในส่วนของภาครัฐ** แนวคิดความพยายามที่จะผลักดันให้มหาวิทยาลัยของรัฐเปลี่ยนไปอยู่ในรูปแบบของมหาวิทยาลัยในกำกับ หรือที่เรียกว่าออกนอกระบบราชการ เป็นแนวคิดซึ่งมีมานานกว่า 30 ปีแล้ว แต่ความพยายามที่จะผลักดันสิ่งเหล่านี้ ก็ประสบกับปัญหาและในที่สุดก็ไม่สามารถดำเนินการได้

รัฐบาลได้ประกาศนโยบายที่ชัดเจนว่า ภายในปี 2545 มหาวิทยาลัยทุกแห่งของรัฐจะปรับเปลี่ยนไปอยู่ในรูปแบบของมหาวิทยาลัยในกำกับ ขณะนี้ทุกมหาวิทยาลัยได้ส่งตารางเวลาในการปฏิบัติเรื่องนี้มาที่ทบวงมหาวิทยาลัยแล้ว และกรณีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น เป็นที่น่ายินดีว่าในขณะนี้พ.ร.บ.ได้รับความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัยและส่งมาที่ทบวงหาวิทยาลัยเพื่อที่จะนำเข้าสู่ครม.และเสนอสภาต่อไป ซึ่งจะเป็นพ.ร.บ.ฉบับแรกใน 20 กว่าฉบับและหวังว่าจะเป็นแรงกระตุ้นให้นโยบายทางด้านนี้ดำเนินต่อไป

การออกนอกระบบนั้น ผมคงไม่มารบกวนเวลาของท่านเพื่อลงรายละเอียด แต่อยากจะเรียนว่าเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นทั่วโลก **สถาบันการศึกษาจะต้องมีความเป็นอิสระและมีความยืดหยุ่นในการบริหารมากยิ่งขึ้น และไม่ควรจะอิงอยู่กับกฎระเบียบวิธีการของราชการ** แต่ผลกระทบต่อบุคลากรที่ตามมาแน่นอนก็คือการเปลี่ยนแปลงสถานภาพ ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องสร้างความมั่นใจและความเข้าใจที่ดีในหมู่บุคลากร เพื่อให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ แต่บางเรื่องขณะนี้ได้แก้ไขปัญหาไปแล้ว เช่น กรณีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สำนักงบประมาณได้เสนอเรื่องต่อท่านนายกรัฐมนตรีแล้ว ในเรื่องของการเพิ่มเงินในหมวดเงินเดือนและสวัสดิการ ในระยะเวลาอันสั้นคงจะได้รับความเห็นชอบ และจะจัดสรรงบกลางเพื่อเรื่องนี้จะได้ผ่านไป ขณะเดียวกันผมขอถือโอกาสนี้เรียนว่าการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยนั้น อยากให้ทุกมหาวิทยาลัยใช้โอกาสนี้ในการแก้ไขกฎหมายของท่าน สร้างสิ่งที่เรียกว่าระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในสถาบัน ผมตกใจเวลาที่ไปพบกับบุคลากรในมหาวิทยาลัย แล้วรู้ว่า**ข้อกังวลอันดับหนึ่งของการออกนอกระบบก็คือ เมื่อทุกคนทราบว่าการออกนอกระบบ จะต้องมีระบบของการประเมินการปฏิบัติหน้าที่ หลายคนไม่เชื่อระบบและไม่เชื่อคนประเมิน ที่สำคัญคือไม่เชื่อคนในสถาบันด้วยกันเอง** สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาหลายแห่ง และดูเหมือนว่าจะเป็นข้อกังวลที่เป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งน่าเป็นห่วงมาก ไม่ใช่สำหรับมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ผมถือว่าเป็นข้อกังวลอย่างยิ่งสำหรับระบอบประชาธิปไตย เพราะว่าถ้าในสถาบันซึ่งถือว่าเป็นบุคลากรที่มีการศึกษามีความรู้ และมีคุณภาพมากที่สุดในประเทศยังไม่มั่นใจในการปกครองหรือดูแลกันเอง สะท้อนอะไรเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยของเรา เพราะฉะนั้นควรจะใช้เป็นโอกาสในการปรับระบบทั้งหลายที่เกิดขึ้นภายในว่าระบบบริหารจัดการที่ดีจะเกิดขึ้นได้อย่างไร จะปรับโครงสร้างอะไร จะเปลี่ยนแปลงอะไร ผมคิดว่ากฎหมายของสถาบันไม่ได้แก้ไขได้บ่อย ควรใช้โอกาสนี้ดำเนินการไปพร้อมๆกับการเปลี่ยนสถานภาพของมหาวิทยาลัย **เป็นอีกประเด็นหนึ่ง** ซึ่งผมคิดว่าเป็นแนวโน้มสำคัญที่เกิดขึ้นทั่วโลกเช่นเดียวกัน **คือการมุ่งเน้นการสร้างระบบการบริหารการจัดการที่ดี เป็นอิสระ มีความคล่องตัวและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น** ถ้างานนี้มีความต่อเนื่อง ในปี 2545 มหาวิทยาลัยทุกแห่งปรับรูปแบบไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับได้ สถาบันอุดมศึกษาอื่นก็จะต้องคิดและเตรียมตัวเช่นเดียวกัน เพราะผมเชื่อว่า

ในไม่ช้าข้อเท็จจริงที่ว่า ระบบราชการเป็นข้อจำกัดสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้เช่นเดียวกันก็จะปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น จะต้องมีการเตรียมการในการทำงาน **ประเด็นสุดท้าย** คือ ไม่ว่าจะพูดถึงเรื่องการบริหารจัดการ เรื่องโครงสร้าง เรื่องทรัพยากร ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่จะมีการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์กันมาก สิ่งที่เรามองข้ามไม่ได้เลยก็คือ จุดมุ่งหมายสุดท้ายของการปฏิรูปก็คือ **การที่มีกระบวนการสร้างคนที่มีคุณภาพและมีความพร้อมในการที่จะเผชิญความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่เกิดขึ้นในโลก** เพราะฉะนั้นถ้าโครงสร้างเปลี่ยน ระบบเปลี่ยน การบริหารจัดการเปลี่ยน การจัดสรรทรัพยากรเปลี่ยน คงจะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศการทำงานบ้าง จะทำให้เกิดวัฒนธรรมทางการทำงานขึ้นมา แต้ถ้ากระบวนการการเรียนรู้ไม่เปลี่ยน ทั้งหมดที่พูดมาก็ไม่ได้บรรลุเป้าหมายที่เราต้องการ ในภูมิภาคนี้โดยรวมเราถูกวิจารณ์มาเสมอว่าเรา **ไม่ได้สร้างคนให้สามารถคิด วิเคราะห์ได้ด้วยตัวเอง** ไม่มีความสามารถเท่าที่ควรในการเรียนรู้ ในการปรับตัว เวลามีการเปลี่ยนแปลง มีข้อมูล ความรู้ใหม่ๆเกิดขึ้น ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดในแง่ของกระบวนการการเรียน การสอน การศึกษา และการเรียนรู้ของภูมิภาคนี้และของประเทศไทยด้วย ไม่นับความเสียเปรียบอีกหลายเรื่อง ที่ถูกมองว่ายังล้าหลังอีกหลายประเทศในโลกสมัยใหม่ เช่นกรณีของทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ หรือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะฉะนั้นจึงไม่อยากให้มองข้ามหรือละเลยเป็นอันขาด ในขณะที่การถกเถียงส่วนใหญ่จะมุ่งไปอยู่ที่เรื่องของโครงสร้าง หรือระบบการบริหารจัดการต่างๆ ต้องคิดว่าเราจะมีวิธีการในการแก้ไขปัญหานี้อย่างไร เราจะใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การสร้างคนและการศึกษาที่ดีในระดับอุดมศึกษาได้อย่างไร แต่มีข้อสังเกตหนึ่งซึ่งหลายฝ่ายมักจะตั้งขึ้นในขณะนี้ คือว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องเปิดกว้างมากขึ้น ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาผมคิดว่าแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการศึกษาระดับสูง มุ่งเน้นไปในเรื่องความเชี่ยวชาญทางวิชาการซึ่งเป็นเรื่องที่ดี แต่มีผลข้างเคียงอย่างหนึ่งคือทำให้สถาบันต่างๆมีลักษณะของการปิดตัวเองมากขึ้น หลายท่านซึ่งเป็นผู้อาวุโสคงจะยืนยันได้ว่า สมัยก่อนการแลกเปลี่ยนระหว่างภาควิชาการ ภาคราชการ หรือแม้กระทั่งภาคธุรกิจ ในการนำคนจากข้างนอกเข้าไปมีส่วนใน

กระบวนการเรียนการสอน การศึกษาอาจจะมีมากกว่านี้ และเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย ถ้าเราสูญเสียตรงนี้ไปเพราะจะทำให้การศึกษาไม่เชื่อมโยงกับโลกภายนอกเท่าที่ควร

ผมเป็นคนหนึ่งที่เห็นด้วยว่า การศึกษาระดับสูง ความเชี่ยวชาญทางวิชาการเป็นเรื่องจำเป็น **การได้รับมุมมองจากภายนอกไม่ว่าจะเป็นโลกธุรกิจ ภาครัฐ ภาคราชการ หรือว่าจะเป็นชุมชนท้องถิ่น หรือสถาบันหรือองค์กรอื่นใด ยิ่งแลกเปลี่ยนมากเท่าไหร่ ยิ่งทำให้คนของเรานั้นมีมุมมองที่มีความหลากหลาย สามารถมองปัญหาได้กว้าง และสามารถเข้าใจความจำเป็นในการปรับเปลี่ยน การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์สิ่งต่างๆที่รับเข้ามาได้ดียิ่งขึ้น** เป็นอีกจุดหนึ่งซึ่งผมคิดว่า เป็นแนวทางที่เราพบเห็นในอีกหลายประเทศ เช่นเดียวกับการสร้างเครือข่ายของความร่วมมือ และการดึงให้ฝ่ายต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นจะสามารถช่วยตอบสนองและแก้ไขปัญหาสิ่งเหล่านี้ได้ด้วย

งานทั้งหมดไม่มีงานไหนง่าย เป็นงานที่ทุกฝ่ายต้องทำกันอย่างหนักและในฐานะที่อยู่ฝ่ายการเมือง ฝ่ายการเมืองเองก็มีเจตนารมย์ที่แน่วแน่และให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง หลายฝ่ายมักจะถามว่า มีหลักประกันอะไรว่าฝ่ายการเมืองจะทำเช่นนี้ สุดท้ายไม่มีหลักประกันอะไรดีกว่าการสร้างกระแสสังคมขึ้นมา เรียกร้องให้คนที่เข้ามาเป็นรัฐบาล คนที่เข้ามาทำงานทางด้านนี้ต้องเดินหน้าทำสิ่งเหล่านี้ เพราะ **ประเทศไม่อยู่ในฐานะที่จะรอคอยความเปลี่ยนแปลง หรือการปฏิรูปเหล่านี้ได้อีกต่อไป** หลักประกันนี้เป็นหลักประกันดีที่สุด ฉะนั้น**การทำงานที่จะประสบความสำเร็จได้จะต้องเป็นการทำงานที่พยายามเชิญชวนให้ทุกฝ่ายในสังคมได้รับรู้ได้เข้าใจ** และที่สำคัญก็คือสนับสนุนและออกไปเป็นผู้รณรงค์ให้การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง ย่อมไปกระทบต่อสถานภาพหรือบางครั้งอาจจะเป็นเรื่องผลประโยชน์ของกลุ่มคนบางกลุ่ม แต่ถ้าสังคม ถ้าทุกฝ่ายเรียกร้องให้การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมเกิดขึ้น สุดท้ายผมเชื่อว่าทุกคนไม่สามารถปฏิเสธความเปลี่ยนแปลงที่เป็นความต้องการของคนส่วนใหญ่ เวลาเราสร้างกระแสสังคมเรื่องการปฏิรูปทางการเมืองหลายเรื่อง นักการเมืองไม่ชอบแต่นักการเมืองไม่มีทางหลีกหนีหลีกเลี่ยงสิ่งต่างๆที่เป็นความเปลี่ยนแปลงได้ต่อไป ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปเกี่ยวกับการศึกษาอาจจะมีคนบางกลุ่มได้รับผลกระทบ คนบางกลุ่มลังเล คนบางกลุ่มไม่มั่นใจ คนบางกลุ่มคัดค้านต่อต้าน แต่ถ้าเราสามารถทำให้งานนี้

เป็นงานของคนทั้งประเทศที่ร่วมกันผลักดัน จะไม่มีทางอื่นแล้ว จะทำให้เราเดินหน้าต่อไปได้

ผมขอขอบคุณทุกๆท่านอีกครั้งที่ได้สละเวลามาในวันนี้ ขอขอบคุณท่านวิทยากรที่ได้ไปทำการศึกษาวิจัย ได้นำประสบการณ์ของประเทศต่างๆมาถ่ายทอด และขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมทำให้การสัมมนาในวันนี้เกิดขึ้นได้ ขออวยพรให้การสัมมนาในครั้งนี้ประสบผลลำเร็จตามความมุ่งหมายของท่านทั้งหลายทุกประการ

สรุปประเด็นการการบรรยายพิเศษของ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
(นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ)
เรื่อง นโยบายการอุดมศึกษาในศตวรรษใหม่
โดย ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย
อธิการบดีมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

สรุปจากที่ท่านรัฐมนตรีพูดไว้เป็นการวิเคราะห์สถานภาพ การท้าทายอุดมศึกษาไทยอยู่ 5 ประเด็นด้วยกัน คือ

1.**เอกภาพในการวางแผนและจัดการศึกษาในอุดมศึกษา** ซึ่งชัดเจนแล้ว และน่าจะมีแนวโน้มดีขึ้น ปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษา 640 กว่าแห่งในประเทศไทย ทบวงมหาวิทยาลัยดูแลอยู่ 60 กว่าแห่ง กระทรวงศึกษาธกรและหน่วยงานอื่น ๆ ดูแลในส่วนที่เหลือ อยากให้เป็นเอกภาพในส่วนนี้

2. **การอุดมศึกษาเพื่อมวลชน** ท่านกล่าวว่าแม้แนวโน้มการอุดมศึกษาจะออกมาในรูปของการอุดมศึกษาเพื่อมวลชนหรือปวงชนมากขึ้น แต่ก็อยากให้อุดมศึกษาเป็นที่พึ่งในการแก้ปัญหาให้กับสังคม

3. **รูปแบบในการบริหารจัดการ** คงจะต้องแตกต่างจากที่ผ่านมาขอให้ช่วยกันคิดด้วย ทั้งรูปแบบในเรื่องของการสนับสนุนจากรัฐ ในเรื่องของการเปิดทางให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนมากขึ้นในเรื่องอุดมศึกษา ในเรื่องของการจัดอุดมศึกษาในรูปที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย มีรูปแบบอื่นอีกหรือไม่ที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยแต่จัดอุดมศึกษา และเรื่องความเสมอภาค เมื่อสักครู่ท่านพูดเรื่องความเสมอภาคไว้มาก

4.**มหาวิทยาลัยในกำกับ** ประเด็นนี้ชัดเจนแล้วเช่นกัน โดยเฉพาะในส่วนของทบวงมหาวิทยาลัยซึ่งดูแลอยู่ 20 กว่าแห่ง รัฐบาลชุดนี้มีนโยบายว่าจะต้องมีการเตรียมการนำออกไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับภายใน 2545 อีก 3 ปีข้างหน้า และท่านยังทิ้งท้ายไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาในกระทรวงอื่นคงจะคิดตาม ทำตาม

5.**จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปอุดมศึกษา** ครั้งนี้เป็นไปเพื่อพัฒนาคนของชาติให้มีคุณภาพ เพื่อจะได้ต่อสู้หรือเตรียมตัวต้อนรับการเปลี่ยนแปลงและการท้าทายนานาชาติได้

การนำเสนอผลงานวิจัย

เรื่อง *การปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศอังกฤษ*

โดย รศ.ดร.ประกอบ คุปรัตน์

รองผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษา

แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เรียนท่านประธาน ท่านอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้บริหาร คณบดี เพื่อนๆ และท่านที่เป็นผู้บังคับบัญชาผมในอดีต และผู้ที่ร่วมชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยมาด้วยกันในช่วงเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา ผมคิดว่าเป็นโอกาสที่ดีที่เราพูดเรื่องนี้อย่างตรงไปตรงมา และคงเป็นปีที่น่าจะได้เตรียมคิดแล้วว่าเราจะทำอะไรกันต่อไป นอกเหนือจากถามว่าระบบอุดมศึกษาของเราจะเป็นไปอย่างไร

ผมขออนุญาตออกตัวว่าในการศึกษาที่อังกฤษนั้น ผมไม่ได้ผ่านการศึกษาจากประเทศอังกฤษ รู้จักประเทศอังกฤษจากเจมส์บอนส์ และจากการที่ทำงานอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้การบังคับบัญชาของคุณหมอจรัส สุวรรณเวลา รู้ว่าคนไปเรียนมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศอังกฤษราคาเท่าไหร่ รู้ว่าไปเรียนอเมริการาคาเท่าไหร่ รู้ว่าไปเรียนออสเตรเลียราคาเท่าไหร่ รู้ว่าไปเรียนญี่ปุ่นราคาเท่าไหร่ รู้ว่าไปเรียนเยอรมันราคาเท่าไหร่ แต่แปลกใจว่าทำไมประเทศอังกฤษ คนที่เราส่งไปนั้นมากแต่เรียนรู้น้อย ขอมองในฐานะที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ข้อมูลทั้งหมดมาจากเอกสารที่ผ่านทางเครือข่ายอินเตอร์เน็ตแล้วก็รวบรวมเขียนออกมา ท่านผู้ร่วมวิจัยกับผม คือ อาจารย์บุญศิริ อนันตเศรษฐ ได้ช่วยในการแสวงหาเรียบเรียงเพิ่มเติม คงจะไม่ใช่จุดสุดท้าย แต่เป็นจุดเริ่มเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการศึกษา ที่ครั้งหนึ่งเคยมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการศึกษาของไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 และหลังจากนั้นอีกประมาณ 10-20 ปี ภาพรวมของประเทศอังกฤษ ในช่วงที่พูดถึง คือ ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นภาพของประเทศที่เป็นเหมือนสิงโตผอม แต่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง

ภาพรวมของประเทศอังกฤษคล้าย ๆ อย่างนั้น คือ ความไม่คุ้นกับการต้องแข่งขันในโลกธุรกิจแบบใหม่ ประเทศอังกฤษประสบกับปัญหาการปรับตัว ความขัดแย้งการต่อสู้ทางชนชั้นระหว่าง ขุนนาง นายทุน และกรรมกร ประวัติศาสตร์ในช่วง 20-30 ปีหลัง คือพรรคแรงงาน พรรคอนุรักษ์ เมื่อพรรคแรงงานขึ้น ก็เรียกว่าต้องเป็นแรงงานขนานแท้ คือประกอบไปด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจ รถไฟ เหมืองแร่ แต่ถ้าพรรคอนุรักษ์ขึ้น ก็จะพยายามรักษาการลงทุน ดูแลระดับของผู้ลงทุน ดูแลระบบสถาบันพระมหากษัตริย์ ความขัดแย้งเป็นลักษณะเฉพาะหน้าตลอดเวลา และก็อยู่กันไม่นานเหมือนบ้านเรา แต่บ้านเราไม่มีพรรคอะไรทั้งสิ้นนอกจากพรรคนายทุน ซึ่งขัดแย้งกันอยู่เสมอ ไม่ค่อยมีใครได้ครองอำนาจหรือประสานสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความราบรื่นทางการเมือง เพราะประเทศอังกฤษไม่เคยเป็นเช่นนี้มาเป็นเวลายาวนาน จนกระทั่งมาสมัยมาร์กาเร็ต แธตเชอร์ มีอิทธิพลต่ออุดมศึกษา ปัจจุบันประเทศอังกฤษมีระบบเศรษฐกิจที่เสื่อมถอยลง มีรายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัวประมาณ 2 หมื่น 4 พันเหรียญต่อปีต่อคน ในขณะที่เยอรมัน อเมริกา สูงกว่า นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์ ฮ่องกง ซึ่งเคยเป็นเมืองขึ้นก็สูงกว่าเช่นกัน ขณะนี้ยังต่ำกว่าประเทศในอาเซียนอย่างน้อย 1 แห่ง ฮ่องกงซึ่งได้ปลดปล่อยไปไม่นานมีรายได้ประชาชาติสูงกว่าอังกฤษแล้ว

ภาพรวมระบบอุดมศึกษาประเทศอังกฤษ มีลักษณะพื้นฐานมาจากการสร้างคุณภาพการศึกษาที่ดีมาก แต่สำหรับคนส่วนน้อย คนส่วนน้อยรับประโยชน์ ลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้จากประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับประเทศไทย คือ มีพื้นฐานมาจากประเทศอังกฤษ จะลงทุนสูง แต่ไม่เน้นมหาวิทยาลัยหลายแห่ง สถาบันอุดมศึกษาในมาเลเซียมีไม่กี่แห่ง แต่เน้นคุณภาพ รับนักศึกษาจำนวนไม่มาก และจ่ายให้หมด มีคุณภาพการศึกษาระดับสูง ดี และราคาแพง แต่เป็นปัญหาอย่างไรต่อคนส่วนน้อยสักครู่จะพูดต่อไป

ความถดถอยของระบบมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ อายุ 800 ปี ไม่ได้หมายความว่า 800 ปี จะดีเสมอไป ตรงกันข้าม ในระยะหลังมหาวิทยาลัยอ๊อกฟอร์ดที่มีชื่อเสียงสำหรับชนชั้นนำในอังกฤษ ก็ไปอยู่อันดับ 3 มหาวิทยาลัยเคมบริจด์ซึ่งเป็นคู่แข่งมาตลอดเวลานี้ยังคงอันดับ 1 แต่อิมพีเรียลคอลเล็จ ก็ขึ้นมาติดอันดับในทางสายวิทยาศาสตร์และ

วิศวกรรมศาสตร์ เพราะฉะนั้นเป็นไปได้ที่ในประเทศอังกฤษเองก็มีการแข่งขันในลักษณะแบบนี้ ความเสื่อมถอยของสิ่งที่เคยเชื่อว่าดีนั้นได้สูญหายไป ค่าใช้จ่ายทางอุดมศึกษาสูงทั้งของรัฐและผู้เรียน เพราะเป็นประเทศสังคมนิยม ดังนั้นถ้าไปเรียนประเทศอังกฤษค่าใช้จ่ายจะสูง แต่ถ้าไปเรียนประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน อเมริกาจะถูกกว่า เป็นประเด็นที่ฝากไว้ ที่สำคัญก็คือว่าความถดถอยในเรื่องของการวิจัย และบัณฑิตศึกษาในช่วงสมัยมาร์การ์เร็ต แธตเชอร์ ได้มีมาตรการลดการจัดสรรนมให้เด็ก ซึ่งข้อเท็จจริงก็ถูกของท่านเพราะคนอังกฤษเขาดื่มนมจากบ้านไม่ต้องไปดื่มนมที่โรงเรียน ดังนั้นการนำเงินไปใช้ในบางเรื่องจึงไม่มีความจำเป็น

สิ่งดีที่มาร์การ์เร็ตมีคือ ทำให้มหาวิทยาลัยต้องตื่นตัวในการพิจารณางบประมาณของตนเอง เพราะถูกตัดหมด ต้องดูแลงบประมาณตัวเองว่าจะใช้จ่ายอย่างไร และไม่มีอาจารย์มหาวิทยาลัยคนไหนชอบมาร์การ์เร็ต โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มาร์การ์เร็ตเคยเป็นศิษย์เก่า ยังไม่อยากให้เธอเข้าไปในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผลกระทบที่ทำให้การวิจัยบัณฑิตศึกษาไม่ได้ตื่นตัว เพราะผู้เรียนต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง แต่ถ้าใครไปเรียนปริญญาเอกที่อเมริกา มหาวิทยาลัยจะหาเงินหาทุนการศึกษาให้ ให้ผู้เรียนได้ทำวิจัย ซึ่งผลงานวิจัยนั้นเป็นราคาที่ไม่ใช่เป็นตัวเงิน แต่เป็นของขวัญที่มีคุณค่ามาก ความรู้ความสามารถจะตกอยู่ในประเทศ แต่ในอังกฤษพอทำวิจัย ก็จะต้องจ่ายค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ หลายรายการ โดยเฉพาะปีสุดท้ายเป็นปีที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก แสดงให้เห็นว่าไม่ได้มีนโยบายปรับปรุงหรือส่งเสริมในเรื่องของการวิจัย ซึ่งเขาก็ตระหนักดีว่าต้องปรับปรุง ประเทศเรานิยมการบริหารแบบอังกฤษมาโดยตลอด ที่ให้อิสระมหาวิทยาลัยจัดการกันเอง

ในสาระการปฏิรูปได้กล่าวถึงแนวความคิดของเดียร์ริ่ง การใช้เวลาในการบริหารประมาณปีกว่าๆ ทุกขั้นตอนใช้การประชาสัมพันธ์ ซึ่งคล้ายๆกับที่ท่านอาจารย์เกษมทำอยู่คือ ใช้ความเข้าใจของสาธารณะ นอกจากการประชาสัมพันธ์แล้วยังให้เขียนส่งไปทางในอินเตอร์เน็ตได้ เดียร์ริ่งซึ่งเป็นประธานในการพิจารณาปรับปรุงปฏิรูปการศึกษาของอังกฤษได้ประมวลสิ่งเหล่านี้ไว้เป็นเอกสารกว่า 20,000 หน้า โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.**มีเป้าหมายในการเพิ่มจำนวนนักศึกษาให้ได้ 500,000 คน ภายในปี 2003 และใช้เงินงบประมาณต่อหัวที่ลดลง** ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ถ้ามหาวิทยาลัยรับเงินไป 5,000 ล้าน หรือ 3,500 ล้าน มีเด็กจบ 1,000 คนต่อปี แต่ผลงานวิจัยไม่ค่อยมี และคิดค่าใช้จ่ายต่างหาก นั่นหมายความว่า 1 ล้านบาท ต่อหัวต่อคน หรือไม่ ถ้าไม่ใช่ก็ต้องอธิบาย เนื่องจากใช้เงินมากเกินไป เพราะถ้าไปเรียนที่อื่นจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่ามาก

2.**เน้นการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และให้ความสำคัญกับสถาบันการศึกษาขนาดเล็ก และกลาง ทั้งของรัฐและเอกชน** แต่การเรียนการสอนต้องมีคุณภาพเช่นเดียวกับการศึกษาในระดับสูงหรือมหาวิทยาลัย และใช้ประโยชน์ในการทำงานได้

3.**การดึงระบบอื่นเข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษา** ในประเทศอังกฤษการที่เอกชนให้เงินสนับสนุนรัฐคงทำได้ยาก เช่นเดียวกับประเทศของเรา ซึ่งขณะนี้ก็ยากจนขอเงินบริจาคจากภาคเอกชนคงทำได้ยาก ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการขอซื้อในราคาถูก สำหรับประเทศอังกฤษมหาวิทยาลัยไม่ได้ผลิตบัณฑิตอย่างเดียว เอกชนก็ทำได้ แต่ผลิตแล้วมีคุณภาพอย่างไร จะมีเกณฑ์ในการประเมินต่างหาก

4.**การผสมผสานการงานกับการเรียน** คล้ายกับประเทศสหรัฐอเมริกาขณะนี้ทั่วโลก คำว่างาน กับ การเรียน เชื่อมโยงกันจนกลายเป็นคำว่า หลักสูตรการเรียนและการทำงาน คือ การทำงานที่นำไปใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนได้ มหาวิทยาลัยในอเมริกาหลายแห่งใช้แนวคิดในแบบนี้

5.**การควบคุมและดูแลมาตรฐานคุณภาพการศึกษา** เป็นเรื่องที่สำคัญเพราะเขายึดถือคุณภาพการศึกษามาตลอด เพราะฉะนั้นถ้าเพิ่มปริมาณแล้วคุณภาพด้อยลงอย่างที่ท่านรัฐมนตรีพูดถึงคงไม่เกิดประโยชน์อะไร โดยเฉพาะประเทศเรา จะเห็นว่าเน้นการศึกษาเชิงปริมาณมากและชัดเจนที่สุดในภูมิภาคเอเชีย หลายประเทศมาดูงานที่ประเทศไทย ถามว่าเราพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้จริงหรือไม่

จากสาระที่ได้จากการศึกษาอีกประการหนึ่งคือ การให้หน่วยงานอื่นมาช่วยในการผลิตบัณฑิต เมื่อได้ใบอนุญาตมาแล้ว ไม่ทำเองแต่ส่งต่อไปอีก เหมือนกับผู้รับเหมาประมูล มาได้แต่ไม่ได้ทำเองส่งต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งต้องระวังในเรื่องของการใช้ชื่อ แต่ไม่มีคุณภาพ

เป็นเพียงโรงงานผลิตปริญญาบัตร ซึ่งอังกฤษถือมากในสิ่งเหล่านี้ ถ้าเป็นเพียงโรงงานผลิตปริญญาบัตร ก็จะส่งผลกระทบต่อระบบใหญ่ของประเทศ เพราะฉะนั้นการที่ประเทศไทยใช้คำว่าร่วมกับมหาวิทยาลัยประเทศต่าง ๆ แต่สอนเหมือนเดิม เชื่อว่าการร่วมกับมหาวิทยาลัยอื่นดูแล้วน่าเชื่อถือ คนยอมจ่ายเงินเป็นแสนเพื่อจะเรียน ดังนั้นขอให้พิจารณาเรื่องนี้ด้วย เพราะประเทศอังกฤษหรือออสเตรเลีย ก็ยังถกเถียงกันในเรื่องนี้ว่าไม่มีคุณภาพ โดยเฉพาะประเทศออสเตรเลียจะยอมลงทุน และยอมขาดทุนในช่วง 2 ปีแรก เพราะต้องการคุณภาพ ซึ่งออสเตรเลียเองก็ยังไม่ค่อยยอมรับอังกฤษในเรื่องนี้

การสร้างระบบการแข่งขัน อังกฤษเริ่มคิดที่จะมีสถาบันพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัย ผมไม่ค่อยแน่ใจว่าเขาคิดในแง่ไหน ดูแล้วคล้ายกับต้องมีวุฒิ ใบประกอบวิชาชีพครูหรืออาจารย์มหาวิทยาลัย คืออาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษหรืออเมริกาหรือในบ้านเราคล้ายกัน คือไม่ต้องมีวุฒิอะไร จบแพทย์ จบวิศวะ สามารถเข้าสอนได้เลย คือวุฒิปริญญาถือว่าเป็นอาจารย์ได้แล้ว ซึ่งเป็นจุดอันตราย การที่เห็นประโยชน์ในเรื่องนี้ผมคิดว่าดี แต่ยังไม่ได้ศึกษาว่าสถาบันนี้เป็นอย่างไร

6.**ความเป็นนานาชาติของระบบอุดมศึกษา** ข้อมูลประมาณ 4-5 ปีหลังสถาบันอุดมศึกษาของอังกฤษ คนไปเรียนต่อลดลง ยุโรปก็ลดลง ในขณะที่ประเทศอื่นๆกลับเพิ่มขึ้น ประเทศอเมริการะยะหลังคนไปเรียนเพิ่มขึ้นมาก การดึงคนจากระบบต่างๆมาเรียนในประเทศถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ประวัติศาสตร์ 800 ปี มีความชัดเจน คือมหาวิทยาลัยไหน ในประเทศไหน ในแคว้นไหนดี จะเหมือนกับแสงประทีปส่องประเทศจะมีคนดีๆไหลเข้ามาสู่ประเทศ เพราะฉะนั้น 800 ปี มหาวิทยาลัยปารีส บาลอนยา เซอราโน่ อ๊อกฟอร์ด แคมบริจด์ สก๊อตแลนด์ เหล่านี้จึงเป็นที่ดึงดูดคนเก่งๆมาอยู่ในเมือง วัฒนธรรมแบบตะวันตกเป็นสิ่งสำคัญ เพราะไม่ว่าที่ไหนก็ตามต้องการลงทุนสร้างมหาวิทยาลัยจะถือว่าเป็นการลงทุนจุดประทีปให้กับเมือง ในประวัติศาสตร์ยังระบุว่าเมื่อชาวบ้านขัดแย้งกับมหาวิทยาลัย จะลงโทษชาวบ้าน และไม่ให้มายุ่งกับอาจารย์มหาวิทยาลัย

7.**การสร้างสัมพันธ์และวิสัยทัศน์หลากหลายในระบบมหาวิทยาลัย** หมายความว่า คนในยุโรปรวมทั้งคนอังกฤษจะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะประเทศของตนเอง

แต่ต้องออกไปสัมผัสกับโลกภายนอก เพราะฉะนั้นจึงได้พยายามให้มีคนออกไปนอกประเทศ จะไปเรียนหรือไปเที่ยวก็ได้ มหาวิทยาลัยสาขาสำคัญของอังกฤษ ยุโรป อเมริกาที่อยู่ในประเทศเรา เมื่อท่องเที่ยวมาแล้วก็สามารถมาพักได้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่าคนในภูมิภาคนี้เป็นอย่างไร มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่อย่างไร ด้วยเหตุนี้จึงได้มีโครงการส่งเสริมในเรื่องนี้ เช่น โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา เพราะฉะนั้นประเทศในอาเซียนควรจะทำอย่างนี้บ้าง เช่น คนไทยไปประเทศลาว เขมรและพม่าบ้าง และพม่าก็มาไทยบ้าง เป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดี เพราะเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น จะได้ประนีประนอมกันได้ อย่างในกรณีของโคโซโว หรือปัญหาในไอร์แลนด์ ต้องสูญเสียไปเท่าไหร่กับการที่คนไม่รู้จักกัน ดังนั้นโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาจะเป็นตัวสำคัญในการสร้างสัมพันธ์ที่ดี

8.**ประสิทธิภาพด้านการบริหารการเงินและการระดมทรัพยากรจากภาคเอกชน** อย่างที่ท่านรัฐมนตรีได้พูดถึง ผู้เรียนต้องเสียค่าใช้จ่ายแน่นอน แต่ถามว่าสูตรการจ่ายเป็นอย่างไร สำหรับประเทศอังกฤษจะให้ผู้เรียนจ่ายอย่างน้อย 25% ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาทั้งหมด และหาสูตรว่าค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จะเท่ากับเท่าไหร่ ซึ่งคิดแล้วประมาณ 1,000 ปอนด์ หรือ 80,000 บาทต่อปี ต่อคน ในยุโรป 80,000 บาท ถือว่าไม่มาก

ถ้าท่านส่งลูกไปเรียนอเมริกาขณะนี้ เรียนในมหาวิทยาลัยธรรมดาก็จะเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 200,000 บาท เท่านั้น ในขณะที่บ้านเราบางแห่งระดับปริญญาโท ต้องเสียค่าใช้จ่ายถึง 350,000 กว่าบาท เพราะฉะนั้นการเรียนในขณะนี้ไม่แพง แต่อังกฤษก็ยังเป็นห่วงว่าจะแพงเกินไปสำหรับสังคมที่ต้องระมัดระวังเรื่องชนชั้น โดยเฉพาะชนชั้นกรรมาชีพซึ่งมีมากในอังกฤษ

9.**คณะกรรมการบริหารสถาบัน** หรือกรรมการสภามหาวิทยาลัย บ้านเรามักเจอปัญหาสภาตรายาง ผมอยากจะพูดว่าสภาบ้านเราเหมือนสภาคันทรี่คลับคือผู้ใหญ่ไปรวมตัวกัน แต่ไม่กล้าตัดสินใจ ไปดื่มกาแฟพูดคุยสนทนาธุรกิจมากกว่า ในขณะที่กรรมการสภาของอังกฤษต้องตัดสินใจ และสามารถสนับสนุนอธิการ หรือแม้แต่เตือนอธิการในบางกรณีที่ไม่ถูกต้องได้ อังกฤษให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้มาก และต้องให้เวลา

กับสถาบันด้วย จึงไม่ควรเป็นเกิน 2 สถาบัน แต่บ้านเราบุคคลคนเดียวเป็นหลายแห่ง รัฐบาลอังกฤษมีแนวคิดว่าน่าจะให้ตัวแทนนักเรียน ตัวแทนศิษย์เก่า เป็นกรรมการสภาด้วย

10.**ทุนการศึกษาจากรัฐ** ซึ่งรัฐจะต้องให้ แต่ให้อย่างไรนั้น มีแนวโน้มคล้ายกับในอเมริกาและในประเทศไทย คือให้โดยเป็นเหมือนทุนให้กับผู้เรียน หรือเป็นเงินยืมเพื่อการศึกษา และผู้เรียนถือตั๋วนี้ไปเข้าเรียนที่ไหนก็ได้ ถ้าเป็นอย่างนี้ในบ้านเราสถาบันการศึกษาของเอกชน รัฐบาล ก็จะแข่งขันกันในสภาพที่ยุติธรรมขึ้น และตื่นตัวที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น แต่สำหรับประเทศอังกฤษจะมีแนวคิดแตกต่างออกไป คือผู้ปกครองไม่ต้องรับผิดชอบทางการศึกษา ถ้าจบมัธยมศึกษาแล้วต้องถือว่าเด็กต้องช่วยตัวเองให้ได้ โดยการกู้ยืมจากรัฐหรืออื่นใดก็ได้ แต่ไม่ใช่ขอจากพ่อแม่ ซึ่งแนวคิดนี้ผมเห็นด้วยอย่างยิ่ง เป็นไปได้ก็คือเด็กทำงานและเรียนพิเศษไปด้วย แม้การเรียนนอกเวลารัฐก็จ่ายเงินสนับสนุนให้ มีหลายคนตั้งคำถามว่า การเรียนนอกเวลารับทุนการศึกษาได้หรือไม่ สำหรับอังกฤษน่าจะได้ เพราะถ้าไม่ให้เรียนนอกเวลา คนที่ตกงานแล้วกลับมาเรียนใหม่จะยิ่งทำให้เกิดปัญหา นอกจากนี้ยังมีคนเสนอว่าการให้ทุนการศึกษาสำหรับคนทำงานแล้ว ที่มีอายุ 20,30,40 ปีนั้น รัฐควรจ่ายส่วนหนึ่ง นายจ้างส่วนหนึ่ง และผู้เรียนสมทบอีกส่วนหนึ่ง คล้ายๆเป็นเงินทุนสะสม เพราะการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสะสมเงินจากส่วนต่างๆเหล่านี้ท้ายสุดเก็บไว้เป็นค่าเล่าเรียนแล้วขอยืมมาใช้ได้ด้วย เพื่อที่จะเรียนระหว่างที่ยังไม่ตกงาน ซึ่งขณะนี้ถ้าท่านอยู่ในภาคเอกชนและอายุประมาณ 30-45 ปี โอกาสตกงานมีมาก ดังนั้นต้องให้คนเหล่านี้ได้มีโอกาสกลับมาเรียน

11.**ระบบประเมินผล ติดตามผลการดำเนินการ** ในสาระการปฏิรูปมีเครื่องวัดทางการศึกษาสำหรับการติดตามผล เครื่องวัดทางการศึกษานี้มีคนเขียนแต่ผมไม่ได้ติดตามในรายละเอียด น่าจะมีคนติดตาม เนื่องจากรัฐไม่อยากเข้าไปก้าวก่ายในการปฏิบัติงานของอาจารย์ ระบบการประเมินจึงต้องสร้างเครื่องวัดที่สามารถประเมินสถาบันที่ดี และสถาบันก็ไปจัดการกับคนภายในเอง ในสมัยมาร์การ์เร็ต แธตเชอร์ มีงบประมาณให้นักวิชาการไป

ศึกษาแล้วเขาวางเกณฑ์ไว้ 32 ข้อ ถ้ามีใครติดตามศึกษา ก็จะทราบว่าเกณฑ์การประเมินสถาบันทั้ง 32 ข้อ เป็นอย่างไร

สำหรับประเทศไทยน่าจะทำ เพราะตอนนี้เราไม่ได้ทำ เอเชียวีคไปทำให้แล้วเราก็ไม่ยอมรับ ผมคิดว่าไม่ยุติธรรม ถ้ามีข้อบกพร่องตรงไหน เราก็น่าจะลองแก้ไขหรือสร้างขึ้นมาใหม่

12.**ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา** การเก็บค่าใช้จ่ายจะต้องมีวิธีการให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกเรียน เพราะหากเก็บค่าใช้จ่ายอย่างถูก ก็ทำให้ผู้เรียนไปเรียนมากขึ้น ในประเทศอังกฤษค่าใช้จ่ายด้านอุปกรณ์การวิจัยที่มีราคาสูง เขาใช้วิธีการจ่ายที่ไม่กระทบผู้เรียน ในขณะที่บ้านเราใช้อินเตอร์เน็ตกัน 2 เมกาบิท ราคา 100 ล้านต่อปี ใช้กันไม่พอเพราะอะไร ต้องคิดให้ดีๆ บ้านเราไม่ได้คิดและไม่เคยตามเรื่องเหล่านี้ ว่าควรจะมีค่าใช้จ่ายอะไรหรือไม่ ในอินโดนีเซียเริ่มแล้ว นักเรียนทุกคนต้องได้ใช้อินเตอร์เน็ต แต่เสียค่าใช้จ่ายชั่วโมงละ 25 บาท ประเทศลาวไปเช็คดูอินเตอร์เน็ตมี แต่ว่า 10 นาที ราคา 2 เหรียญ หรือ 80 บาท ยิ่งจนยิ่งแพง การปฏิรูประบบโทรคมนาคมนั้นอินเตอร์เน็ต คือหัวใจของการเรียนการสอนที่ดี ใช้อินเตอร์เน็ตไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่เก็บค่าเบอร์โทรศัพท์เข้าแพง เพราะอังกฤษ อเมริกา ยุโรป ต่อกันเหมือนผืนแผ่นดินเดียวกัน ความรู้อยู่ในอินเตอร์เน็ตมากมาย ฉะนั้นแนวคิดแบบนี้จึงเข้ามา

ข้อคิดการปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศอังกฤษ ผมขอสรุปภาพรวมดังนี้

1.**การใช้พลังความรู้ในการเปลี่ยนแปลง** เพราะการเปลี่ยนแปลงในประเทศอังกฤษนั้น รัฐไม่สามารถเข้ามาจัดการอุดมศึกษาได้มากนัก คล้ายๆต้องจัดการกับอาจารย์ ซึ่งมีวิธีการพูด การคิด การเขียน ที่ปฏิเสธตลอดกาล วิธีการก็คือให้อาจารย์สามารถเสนอความคิดเห็น ข้อขัดแย้งกลับมา แล้วส่งไปทั่วประเทศ ทั่วโลก เพราะฉะนั้นทุกคนต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เขียน

2.**การใช้ความเข้าใจของสาธารณชน** เป็นสิ่งหนึ่งที่ผมว่าน่าคิด ก็คือว่าเราจะพัฒนาอย่างไรในประเทศไทย หากดูแบบอังกฤษ รัฐบาลจะลงทุนให้ จัดให้ แบ่งให้มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยไปใช้อย่างมีเสรีภาพพอสมควรและติดตามผล ในอเมริกา

ใช้ภาคเอกชนนำ ชุมชนนำ เป็นระบบที่การศึกษาชุมชนมีส่วนร่วมอย่างมาก ประเทศไทยจะใช้แบบไหน ใช้แบบอเมริกาหรือแบบอังกฤษ อย่าว่าแต่เอาเงินมาจากอุดมศึกษาเลย การเลือกตั้งครั้งใหม่อย่าซื้อเสียง การรับซื้อเสียงก็เป็นเรื่องใหญ่และยาก เพราะฉะนั้นจึงต้องมาคิดกันว่า จะเน้นการศึกษาให้ชุมชน พ่อแม่ หรือว่ารัฐบาล

3.**เสรีภาพทางวิชาการ** ความเป็นอิสระทางวิชาการ และความรับผิดชอบต่อประชาชน ผมว่าอังกฤษน่าติดตามเรื่องนี้ เขามีประวัติศาสตร์ที่ต้องเน้นการให้เสรีภาพทางวิชาการแก่ชุมชนวิชาการ มีระบบกษัตริย์ ฟูมฟักความคิดได้หลายๆอย่างทั้งในทางศาสตร์และในทางศิลป์ แต่ในขณะเดียวก็รับผิดชอบต่อสังคมด้วย ไม่ชอบเป็นหอคอยงาช้าง ผมคิดว่าบทเรียนที่สรุปจนถึงเวลานี้คือว่าจากการต่อสู้แบบซ้ายสู้ขวา ขวาสู้ซ้าย แนวคิดของผู้บริหารในยุคใหม่คือไม่มีซ้ายและขวา แต่อะไรคือทางออกที่ดีที่สุดของประเทศ ของอุดมศึกษา เป็นสิ่งที่อยากได้และอยากเห็น

ขอฝากข้อคิดสำหรับประเทศไทยว่า มีหลายอย่างคล้ายอังกฤษ เรายังมีมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ มหาวิทยาลัยที่ตั้งมานาน อาจจะเป็นเหมือนสิงโตผอมในอนาคต เราจะเตรียมตัวอย่างไรให้คนเราพร้อม และรีบแก้ไขตั้งแต่วันนี้ ไม่ใช่รอถึงปี 2545 ให้มหาวิทยาลัยออกจากระบบแล้วค่อยคิดแก้ไข สำคัญที่สุดอย่างที่ท่านรัฐมนตรีพูดคือว่า ขอให้ทุกคนมีความเข้มแข็ง แล้วตั้งอยู่บนขาของตัวเองได้ ผมว่าเราทั้งหลายตั้งใจใครจะให้เราออกหรือจะอยู่ก็ไม่เป็นไร ถ้าเรามีคุณภาพขนาดนี้ ใครไม่สนใจเราก็ถือว่าน่าเสียใจอย่างยิ่ง เพราะมีทางเลือกอีกมากมายในชีวิตของเรา ผมก็คล้ายอย่างนั้น คือว่าเราควรเลือกอนาคตของเราด้วยวิถีของเรา คนอังกฤษก็เจอปัญหาอย่างนี้มาแล้วในช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมา

การนำเสนอผลงานวิจัย

เรื่อง *การปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศญี่ปุ่น*

โดย ผศ.ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง

หัวหน้าภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

การศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศญี่ปุ่นนี้ เป็นการวิจัยจากเอกสารและจากการใช้ประสบการณ์ตรงในการที่ได้เคยศึกษาอยู่ในญี่ปุ่น เป็นเวลาประมาณ 6 ปีครึ่ง ไม่นับรวมการกลับไปแก้รายงานอย่างละเอียดอีกครั้ง สามารถที่จะเล่าประสบการณ์ของการอุดมศึกษาญี่ปุ่นให้ท่านฟังได้ทั้งในอดีต ปัจจุบัน รวมทั้งอนาคต ซึ่งได้ศึกษาจากเอกสารของมาบูโช หรือกระทรวงการศึกษาวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรมและการกีฬาของญี่ปุ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดำเนินตามกรอบที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดำเนินการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งมีทั้งหมด 5 ประการด้วยกัน คือ

1.ต้องการปูพื้นฐานเรื่องสภาพทั่วไปของการศึกษาญี่ปุ่น ที่สัมพันธ์กับการอุดมศึกษา เพราะว่าอุดมศึกษานั้นจะดีหรือไม่ จะเป็นไปได้ด้วยตัวเองย่อมเป็นไปไม่ได้ จะต้องเริ่มมาจากฐานที่แข็งแกร่งด้วย

2.ต้องการศึกษาความเป็นมาของการอุดมศึกษา และการบริหารจัดการของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีประวัติศาสตร์การพัฒนาอุดมศึกษายาวนานกว่า 300 ปี ก่อนที่จะมีการปฏิรูปครั้งแรกของการศึกษาในระบบโรงเรียน เพราะในยุคของโทกุกาว่าหรือสมัยที่ตรงกับพระนารายณ์มหาราชของเรานั้น รัฐบาลของโทกุกาว่าเปิดประเทศเพื่อที่จะเรียนรู้ตะวันตก และมีสถาบัน Weston Study ตั้งแต่สมัยนั้นแล้ว อุดมศึกษาได้พัฒนาขึ้นมาจากสถาบันศึกษาตะวันตก จึงต้องพิจารณาในรายละเอียด เพื่อจะได้เข้าใจปัจจุบันและอนาคตอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

3. ศึกษาที่มาของการปฏิรูปอุดมศึกษา

4. ศึกษาปัญหาเฉพาะแต่ละด้านของการปฏิรูปที่กำลังดำเนินการอยู่ รวมทั้ง

ความสำเร็จของการดำเนินงาน

5.เปรียบเทียบกับอุดมศึกษาไทย และเสนอแนะแนวทางการนำมาใช้

สภาพทั่วไปของการศึกษาญี่ปุ่น เรื่องแรกเป็นเรื่องของ**ความสำเร็จทางการศึกษา**ซึ่งเป็นพื้นฐานของอุดมศึกษา รายงานเกี่ยวกับความสำเร็จทางการศึกษานั้นได้มาจากการวิจัยเอกสารของ OERI จากอเมริกาตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีบุชได้ส่งไปเพื่อเปรียบเทียบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นกับอเมริกา และเขียนเป็นรายงานออกมาเมื่อปี 1987 ซึ่งได้กล่าวถึงประสบการณ์ทางการศึกษาของญี่ปุ่น 6 ด้านด้วยกัน คือ

1) จูงใจให้คนต้องการที่จะศึกษาเล่าเรียน และสอนให้เกิดนิสัยที่ดีในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง

2) พยายามสร้างและดำรงบรรยากาศการเรียนรู้ และระเบียบวินัยของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ใช้เวลาทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

4) ปลูกฝังนิสัยที่ดี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา เพราะว่าญี่ปุ่นนั้นมีเด็กเข้าเรียนอนุบาลถึงร้อยละ 95-96

5) พัฒนาครูให้เอาใจใส่การสอน และยกระดับเงินเดือนครูให้สูง เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก ญี่ปุ่นให้ความสนใจตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

6)การให้บริการด้านการจ้างงานแก่ผู้จบมัธยมศึกษาหรืออุดมศึกษา โดยภาคเอกชนกับโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาร่วมมือกัน ในการหางานให้ผู้จบการศึกษา โดยการสัมภาษณ์งานตั้งแต่ก่อนที่จะปิดภาคเรียนภาคสุดท้าย ทำให้ผู้จบการศึกษารู้ตัวก่อนว่าจะได้งานทำหรือไม่ ด้วยเหตุนี้การศึกษาของญี่ปุ่นปัจจุบันจึงมีจำนวนมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากญี่ปุ่นได้พัฒนาการศึกษาตั้งแต่สมัยโทกุกาว่า และที่สำคัญคือสมัยเมจิได้มีการปฏิรูปครั้งใหญ่ มหาวิทยาลัยที่เป็นต้นแบบคือมหาวิทยาลัยโตเกียว ซึ่งพัฒนามาจากสถาบัน Weston Study ในยุคนั้น เป็นต้นแบบของ Imperial University ต่อมาได้ขยาย Imperial University ไปทางภาคต่างๆ เช่น โทฮูกุที่ได้อันดับ 1 ปีนี้ ก็อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของญี่ปุ่น มี Imperial University 6 แห่ง ในระยะแรกซึ่งเลียนแบบมหาวิทยาลัยโตเกียว ระยะต่อมาขยายออกมาในระดับจังหวัด

และมีมหาวิทยาลัยเอกชนเพิ่มมากขึ้น สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงที่มีจุดอ่อนมากมาย แต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการปฏิรูปครั้งยิ่งใหญ่ ระบบการศึกษาของญี่ปุ่นจะคล้ายๆกับระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ระบบบริหารการศึกษาของญี่ปุ่นโดยรวมได้รวมเป็นกระทรวงเดียวมาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว บริหารโดยกระทรวงการศึกษาวิทยาศาสตร์การกีฬาและวัฒนธรรม (MESSC) กระทรวงการศึกษาจะกำหนดหลักสูตรและอนุมัติตำราเรียน ไม่ได้เขียนตำราเรียนเอง ให้คำแนะนำแก่จังหวัดและเทศบาล ตำราเรียนในที่นี้หมายถึง ตำราระดับภาคบังคับ ซึ่งต่ำกว่าอุดมศึกษาลงมา กำกับดูแลการบริหารงบประมาณของสถาบันอุดมศึกษาที่รัฐบาลกลางจัดตั้ง มหาวิทยาลัยในญี่ปุ่นแต่ละมหาวิทยาลัยลัยเงินเดือนอาจารย์จะไม่เท่ากัน นอกจากนี้ในระดับจังหวัดที่น่าสนใจคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการเลือกตั้ง ในส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาภาคบังคับซึ่งมี 9 ปี ชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เด็กๆจะเรียนใกล้บ้าน แต่ถ้าใครเรียนภาคเอกชนก็ได้รับหนังสือเรียนฟรี ถือว่าเป็นการให้เปล่าแบบให้เอกชนด้วย การอุดหนุนจากภาคเอกชนจะใช้ลักษณะของกองทุนสนับสนุนการศึกษาเอกชน และมีเงินอุดหนุนมาช่วยคล้ายๆบ้านเรา ในการบริหารงบประมาณนั้น มีลักษณะเป็นการให้เงินอุดหนุนไปที่จังหวัด เทศบาล รวมทั้งมหาวิทยาลัยต่างๆด้วย มีการจัดสรรแบบเงินอุดหนุนและให้ใช้ภาษีเพื่อให้ทำงานได้คล่องตัว

ปีการศึกษาแบ่งคล้ายบ้านเรา คือ แบ่งเป็น 3 ภาคเรียน แต่อุดมศึกษาจะเป็น 2 ภาคเรียน สมัยก่อนระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาจะเรียนวันเสาร์ด้วย แต่ตอนหลังพยายามที่จะปิดวันเสาร์-อาทิตย์

สำหรับการลงทุนเพื่อการวิจัยนั้น จะเห็นว่าระหว่างปี 2528 จะลงทุนทางการวิจัยประมาณ 1,790 ล้านเยน ที่ให้มหาวิทยาลัยกับวิทยาลัยทั้งหลาย ประมาณอีก 10 ปีต่อมา จะเห็นว่าเพิ่มขึ้นประมาณ 2 เท่า

การพัฒนาสิ่งพิมพ์ จะเห็นว่าญี่ปุ่นจากปี 2528-2539 สิ่งพิ่มพ์เพิ่มขึ้นประมาณ 2 เท่าจาก 3 หมื่นกว่าเล่มเป็น 6 หมื่นเล่ม

การพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนมีมากมายเช่นเดียวกัน สถาบันที่คล้ายศูนย์วัฒนธรรมของเรามีทั้งหมด 17,800 กว่าแห่ง อยู่ตามจังหวัดและเมืองใหญ่ๆ และที่สำคัญคือศูนย์กลางสำหรับเด็ก มีนักกิจกรรมไปอยู่ประจำ และมีทุกจังหวัด เด็ก

สามารถไปทำกิจกรรมได้ตลอดเวลา ศูนย์กีฬาก็มีมากประมาณเกือบ 50,000 แห่ง เด็กญี่ปุ่นมีสถานที่สำหรับการไปเรียนนอกโรงเรียนหลายแห่ง

ส่วนการเรียนกวดวิชานั้นเคร่งเครียดเหมือนบ้านเรา คือการเตรียมสอบเข้ามัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียง เพราะถ้าเข้าได้จบออกไปเงินเดือนสูงกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่จบปริญญาเหมือนกัน วิชาที่นิยมกวดวิชาคือวิทยาศาสตร์ ภาษาญี่ปุ่นและอังกฤษ ส่วนเด็กป.1-ป.2 ก็เริ่มกวดวิชาโดยเรียนดนตรีและศิลปะ

วิชาชีพครูของญี่ปุ่นนั้น เป็นฐานของคุณภาพอุดมศึกษา ในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้พยายามพัฒนาคุณภาพครู โดยให้มีระบบใบประกอบวิชาชีพครู ใบประกอบวิชาชีพครูของญี่ปุ่นน่าสนใจตรงที่ครูอนุบาล ครูประถม ครูมัธยมต้น ครูมัธยมปลาย จะมีใบประกอบวิชาชีพ โดยมีฐานของความรู้ต่างกัน ครูอนุบาลและประถมถ้าเป็นชั้น 1 จบปริญญาตรีขึ้นไป ชั้น 1 สูงกว่าชั้น 2 จบอนุปริญญาขึ้นไปและเรียนเพิ่มวิชาการศึกษาอีกจำนวน 16 และ 18 หน่วยกิต แต่ถ้าเป็นครูมัธยมต้น จบปริญญาตรีขึ้นไปถึงจะถือว่าเป็นชั้น 1 อนุปริญญาเป็นชั้น 2 และเรียนเพิ่มหน่วยกิตวิชาการศึกษามากกว่าครูอนุบาลและประถมศึกษา เพราะระดับมัธยมศึกษาต้องรู้เรื่องจิตวิทยาการสอนค่อนข้างดี เนื่องจากเด็กอยู่ในช่วงวัยรุ่น จะเข้าใจยากกว่า ต้องเรียนวิชาการศึกษาอีกมาก ส่วนครูมัธยมปลายถ้าจะเป็นชั้น 1 ต้องจบปริญญาโทขึ้นไป และต้องมีวิชาชีพครูอีก 52-60 หน่วยกิต ซึ่งบัญชีเงินเดือนครูทั้ง 3 กลุ่มจะไม่เหมือนกัน

ความเป็นมาของอุดมศึกษาญี่ปุ่น อุดมศึกษาญี่ปุ่นมีวิวัฒนาการมายาวนานมาก มีการปฏิรูปอุดมศึกษาครั้งแรกสมัยเมจิ ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้งที่ 2 ตอนที่อเมริกาเข้ามาก็ทำการปฏิรูปครั้งใหญ่ แต่สำหรับการปฏิรูปครั้งที่ 3 นี้ ได้มีการศึกษาอย่างละเอียด สาเหตุสำคัญมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1.ไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับสังคมโลก ถ้าไม่ปฏิรูปอุดมศึกษา เนื่องจากการวิจัยของญี่ปุ่นยังมีน้อย โดยเฉพาะวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ เพื่อแข่งขันกับประเทศอื่นๆทั่วโลกยังน้อยเกินไป ส่วนใหญ่ยังต้องลอกเลียนแบบ

2. ความต้องการเรียนต่อของญี่ปุ่นมีมากและหลากหลายขึ้น คล้ายกับบ้านเราและเป็นมานานแล้ว ความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความคาดหวังของสังคมต่ออุดมศึกษาก็มีสูงขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

แนวทางการปฏิรูปและผลสำเร็จ มีจุดประสงค์ 6 ประการใหญ่ๆ คือ

1.**ต้องการจะทำให้อุดมศึกษามีความชัดเจนมากขึ้น** มีจุดเด่นมากขึ้น เนื่องจากมีความหลากหลาย มหาวิทยาลัยก็มี วิทยาลัยเทคนิคก็มี วิทยาลัยเล็กๆก็มี แต่ผู้ที่จบจากวิทยาลัยเทคนิค ไม่สามารถเข้ามหาวิทยาลัยได้ เพราะระบบเอ็นทรานซ์ปิดกั้น มีการจัดการศึกษาแบบเฉพาะกิจ เฉพาะกลุ่ม แบบเบ็ดเตล็ดต่างๆ จากความหลากหลาย เขาต้องการให้เกิดความชัดเจนและสร้างจุดเด่นให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะระหว่างบัณฑิตศึกษาประเภทต่างๆ ด้วย และ**ต้องการยกระดับการวิจัย** ที่สำคัญต้องการที่จะสนองความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ตลอดจน**ต้องการที่จะนำระบบประเมินตนเองเข้ามาใช้ในอุดมศึกษาด้วย** การปฏิรูปอุดมศึกษาของญี่ปุ่น เริ่มจากการปฏิรูปอุดมศึกษาระยะสั้น คือให้ผู้ที่จบจากวิทยาลัยเทคนิคต่างๆ จบมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ สามารถเข้ามหาวิทยาลัยได้ โดยจัดระบบให้สอดคล้องกัน และมีการเทียบโอนหน่วยกิตได้ นอกจากนี้ ใช้ระบบประกันคุณภาพเพื่อที่จะทำให้คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เป็นที่ยอมรับทั่วกัน แล้วพยายามที่จะใช้ผู้เชี่ยวชาญจากข้างนอกเข้าไปสอน เดิมทีอาจปิดกั้น แต่ปัจจุบันพยายามเปิดให้มากขึ้น ความสำเร็จก็คือ ถ้าวัดจากความพอใจของนักศึกษาทางสายวิชาชีพเขาพอใจมากขึ้น

2.**การปฏิรูปมหาวิทยาลัยสู่ระบบเปิด** เป็นเรื่องที่ 2 ที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญมาก โดยเฉพาะมีการเปลี่ยนแปลงระบบการรับเข้า ของเรายังตามหลังญี่ปุ่นอยู่ในเรื่องการใช้ GPA ยังไม่รู้จะทำอย่างไร ที่จะให้ระบบรับเข้ายุติธรรมที่สุดและสามารถวัดคุณภาพได้ด้วย ซึ่งญี่ปุ่นก็ยังมีปัญหาอยู่ สำหรับการปรับปรุงด้านการเงินและงบประมาณทั้ง ๆ ที่การเงินและงบประมาณอุดมศึกษาของญี่ปุ่นค่อนข้างดีอยู่แล้ว แต่ก็ยังปรับเพื่อประกันว่าอย่างไรก็ตามรัฐบาลไม่ทอดทิ้งอุดมศึกษา เพราะถึงจะไปช่วยระดับล่าง ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ อุดมศึกษาก็สำคัญมาก เพราะเป็นการสร้างมันสมองและสร้างความสำเร็จเชื่อมต่อเพื่อพัฒนาคน มีการสร้างระบบทุนวิจัยผ่านองค์กรต่างๆ ด้วย

3.**การปรับปรุงด้านการบริหารงานบุคลากร** เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะว่าอุดมศึกษานั้นคุณภาพจะดีได้ต้องอยู่ที่อาจารย์ อาจารย์ญี่ปุ่นดีกว่าอาจารย์ไทยเล็กน้อย มีข้อมูลแสดงให้เห็นว่านักศึกษาญี่ปุ่นถึงร้อยละ 42.4 ไม่พอใจวิธีสอนของอาจารย์ แนวทางการปฏิรูปจึงต้องพัฒนาอาจารย์และมีการประเมินการสอนของอาจารย์ ประมาณร้อยละ 10 ของมหาวิทยาลัยทั้งหมด เริ่มมีการพัฒนาอาจารย์ให้ดีขึ้น ร้อยละ 20 มีการเก็บรายงานทุกปี มีการประเมินการสอนโดยผู้เรียน ข้อมูลนี้เป็นรายงานเมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว

4.**การปฏิรูปบัณฑิตศึกษาและงานวิชาการหรืองานวิจัย** บัณฑิตศึกษาของญี่ปุ่น แต่เดิมนั้นเมื่อคนญี่ปุ่นเรียนจบแล้ว จะมีผู้จ้างงานมารับสมัครคนเข้าทำงานที่สถาบันเลย และเมื่อเข้าทำงานแล้ว ก็จะมีสถาบันการฝึกอบรม เช่น โตโยต้าก็จะมีมหาวิทยาลัยของตัวเองในการฝึกคนในโรงเรียนเหล่านั้น ผู้ที่จะจบปริญญาตรีส่วนใหญ่ไม่เรียนต่อ ถ้าเรียนต่อก็จะเสียโอกาส เพราะจะต้องออกจากงาน ไม่มีระบบนอกเวลา จึงมีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้เรียน กับสถานประกอบการ เพื่อให้สามารถศึกษาต่อบัณฑิตศึกษาได้ โดยมีการคิดหน่วยกิตจากที่เคยเรียนบางวิชา และนำมาเทียบโอนหรือใช้ในการศึกษาต่อปริญญาโท ปริญญาเอกได้ ไม่ต้องเรียนทั้งหมดทุกหน่วยกิตอย่างที่หลักสูตรกำหนดไว้ มีการสร้างหลักสูตรเหล่านี้ให้ยืดหยุ่นมากขึ้น ซึ่งเป็นระบบที่น่าสนใจมาก ความสำเร็จคือได้แก้ไขระเบียบตั้งแต่ปี 2532 และ 2535 และให้มีปริญญาโทเพิ่มขึ้น 2.1 เท่า ปริญญาเอกเพิ่ม 4.7 เท่า

5.**การปฏิรูปสู่ความเป็นนานาชาติ** ญี่ปุ่นนั้นได้กระจายการศึกษาไปทางตะวันตกแล้ว เนื่องจากญี่ปุ่นได้ให้ความสนใจยุโรปและตะวันตกมากกว่าเอเชียตลอดมา แต่ในระยะหลังรู้ตัวว่าควรจะต้องคบกับเอเชีย ไม่เช่นนั้นจะไม่มีเพื่อน ในขณะที่ประเทศทางตะวันตกก็ยังให้ความสนใจเหมือนเดิม มีการให้ทุนการศึกษา และเพิ่มทุนการศึกษาให้นักเรียนเพื่อไปศึกษาต่อต่างประเทศบ้าง มีการจัดวิทยากรทางการศึกษาไปต่างประเทศ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในญี่ปุ่น

6. **การสร้างความสอดคล้องระหว่างการจ้างงานกับการพัฒนาประเทศ** มีการเน้นการเรียนการสอนโดยใช้ระบบไอที เพราะในการจ้างงานใหม่ๆต้องการความรู้ทางด้านการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยีมาก รวมทั้งการพยายามพัฒนาโครงสร้างไอที

ลิขสิทธิ์ทางปัญญาซึ่งจะต้องแข่งขันกันมากในอนาคต ญี่ปุ่นเป็นนักเลียนแบบจึงกลัวถูกฟ้อง และคิดว่าทำอย่างไรคนอื่นจะไม่เลียนแบบตัวเองบ้าง ที่สำคัญมีการเปิดสถาบันบัณฑิตศึกษาทางด้านการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยีขึ้นมา และมีการเผยแพร่ทั่วไป

การเปรียบเทียบอุดมศึกษาประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย

1.สภาพทั่วไปที่สัมพันธ์กับอุดมศึกษา ระบบการศึกษากับระบบบริหารจัดการ ของญี่ปุ่นกับเรานั้นมีทั้งส่วนคล้ายและส่วนต่าง สภาพทั่วไป ที่สัมพันธ์กับอุดมศึกษานั้น **ความคล้ายคลึง** ก็คือระบบโรงเรียน เพราะมีระบบ 6:3:3 แบบเรา และมัธยมศึกษาตอนปลายก็แยกออกเป็น 2 สาย คือ สายอาชีพ และสายสามัญ มีสถาบันเฉพาะกิจหลายรูปแบบ ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการกวดวิชา ประเทศเกาหลีก็มีลักษณะคล้ายกัน เกิดจากการที่คนเริ่มเห็นความสำคัญของการศึกษาเพื่อเปลี่ยนสถานภาพทางสังคม ทุกคนต้องการที่จะข้ามสถานภาพ คือ อยากมีระบบการศึกษาแบบอังกฤษซึ่งเน้นธรรมชาติของมนุษย์ สำหรับ **ความแตกต่าง** เป็นเรื่องของ **ความสำเร็จของการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่า ญี่ปุ่นนั้นประสบความสำเร็จมาก ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

2. **ความสำเร็จของอุดมศึกษาโดยท้องถิ่นและเอกชน** การศึกษาระดับอุดมศึกษาเอกชนของญี่ปุ่น เริ่มมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ในยุคที่เมจิเข้ามาใหม่ๆ จึงทำให้อุดมศึกษาเอกชนของญี่ปุ่นประสบความสำเร็จ และในระดับท้องถิ่นจะมีมหาวิทยาลัยโดยจังหวัดต่าง ๆ เป็นผู้จัด เทศบาลนครบางแห่งก็มีมหาวิทยาลัยด้วย

3. **การลงทุนเพื่อการวิจัย ญี่ปุ่น**ประสบความสำเร็จมาก

4. **การพัฒนาทางด้านสื่อสารมวลชน** หนังสือพิมพ์และหนังสือต่างๆ มีการจัดพิมพ์อย่างแพร่หลาย รวมทั้งมีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะ เราคงจะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาพื้นฐาน การกระจายความรับผิดชอบอุดมศึกษาให้ท้องถิ่นกับเอกชนให้มากขึ้น มีมาตรฐานสูงขึ้นและค่าใช้จ่ายต่ำลง เพราะถ้าหากค่าใช้จ่ายสูง ผู้เรียนก็จะหันไปอุดมศึกษาของรัฐอย่างเดิม การลงทุนทำงานวิจัยและพัฒนาของเราคงต้องเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่า ซึ่งเรามีเงินเพื่อการวิจัยต่ำมาก การพัฒนาแหล่งการศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็คงต้องทำกันอีกมาก ค่ายลูกเสือกลายเป็นค่ายร้างในหลายจังหวัด เราไม่ได้เอาแนวคิดใหม่ๆเข้าไปประยุกต์กับการจัดค่ายลูกเสือ ครูพละที่จบมาควรจะต้องเข้าใจเรื่องการศึกษาพิเศษด้วย ไม่ใช่

เป็นนักกีฬาทีมชาติอย่างเดียว แต่ควรเป็นนักกิจกรรมในค่ายเยาวชนต่างๆด้วย อุดมศึกษาและการบริหารนั้นมีความคล้ายคลึง คืออยู่ใต้ระบบราชการ มีการจำแนกประเภทสถาบัน มีระบบการจ้างงานแบบเต็มเวลา การปรับปรุงระบบรับเข้ามหาวิทยาลัยก็มีแนวคิดเหมือนกัน ตลอดจนการเริ่มนำระบบควบคุมคุณภาพแบบใหม่มาใช้ ญี่ปุ่นก็คิดก่อนเรา แต่ของเราอาจจะไปเร็วกว่าเพราะว่าทบวงมหาวิทยาลัยเข้มแข็งมากในเรื่องนี้ ซึ่งมหาวิทยาลัยนเรศวรก็อยู่ในระหว่างดำเนินการ ประการต่อมา คือ การจัดการเรียนการสอนทางโทรทัศน์วิทยุ ญี่ปุ่นเรียนแบบมสธ. มีการแข่งกันอยู่ ทั้งเขาทั้งเราไปด้วยกันได้ดี ถ้าจะดูว่าใครเก่งกว่าใครต้องทำวิจัย สำหรับผู้สอนระดับอุดมศึกษา ไม่ต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู ญี่ปุ่นอังกฤษ ก็ไม่มี ถือว่าจบมหาวิทยาลัยแล้ว แต่ญี่ปุ่นมีกระบวนการพัฒนาอาจารย์ดีกว่าเรา นโยบายพัฒนาอาจารย์ชัดเจน การพัฒนาบุคลากรสายผู้สอนโดยเน้นวิชาขาดแคลนก็คล้ายกัน ส่วนความแตกต่างคือ ญี่ปุ่นบริหารโดยกระทรวงเดียว ซึ่งเรากำลังจะรวมเป็นกระทรวงเดียวเช่นกัน

มหาวิทยาลัยมีเสรีภาพในการบริหารจัดการ มีเสรีภาพทางวิชาการตามเกณฑ์ที่กระทรวงกำหนด รัฐบาลท้องถิ่นจัดอุดมศึกษาได้ ใช้ระบบบัญชีพิเศษสำหรับอุดมศึกษา การปฏิรูปการสอนน่าสนใจ การปฏิรูปบัณฑิตศึกษาได้พยายามทำให้บัณฑิตศึกษาสามารถรับนักเรียนที่กำลังทำงานเข้ามาแล้วใช้เวลาเรียนที่สั้นลง ใช้เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารเข้าไปส่งเสริม และมีการปรับปรุงด้านต่างๆคล้ายกันกับบ้านเรา ที่ชัดเจนคือรูปแบบของบัณฑิตศึกษา มี 4-5 ประเภทด้วยกัน คือ ส่งเสริมให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษากู้ยืมเงินเรียนได้ บ้านเราคงต้องขยายการกู้ยืมเงินมาให้นิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาด้วย เพราะเราต้องการให้ขยายระดับปริญญาโท ปริญญาเอกให้มากขึ้น ไม่เช่นนั้นเราคิดเองไม่ได้ ลอกเลียนความคิดคนอื่นตลอดเวลา สำหรับความเป็นนานาชาติ ได้พยายามที่จะให้มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ให้มากขึ้น นักศึกษาได้รับการสนับสนุนให้แลกเปลี่ยนกับต่างประเทศมากขึ้น และการปฏิรูประบบรับเข้านักศึกษาต่างชาติก็มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้น

การนำเสนอผลงานวิจัย

เรื่อง *การปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศสิงคโปร์-มาเลเซีย*

โดย รศ.ดร.วราภรณ์ บวรศิริ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย และจัดทำเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย

ขั้นตอนและกระบวนการทำวิจัย ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร รายงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต วิเคราะห์เปรียบเทียบ และเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย

สถานภาพการจัดอุดมศึกษาสิงคโปร์ มีมหาวิทยาลัยรัฐอยู่ 3 แห่ง มีการรวมการศึกษาที่มีความหลากหลายมาก ในมาเลเซียมหาวิทยาลัยของรัฐมี 9 แห่ง วิทยาลัยมี 2 แห่ง ซึ่งเป็นสถาบันที่ใหญ่มี 15 คณะวิชา มหาวิทยาลัยเอกชน 8 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชนและวิทยาลัยเอกชนจะเรียกว่าอัศจรรย์ เพราะตั้งแต่มี พ.ร.บ. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ค.ศ. 1996 แล้ว มี พ.ร.บ. เกี่ยวกับคณะกรรมการรับรองวิทยฐานะ ค.ศ. 1996 ในระยะ 2 ปี มหาวิทยาลัยเอกชนเกิดขึ้น 8 แห่ง และวิทยาลัยเอกชนเกิดขึ้น 450 แห่ง

สถานภาพการจัดการอุดมศึกษา ในเรื่องการบริหารดูแลเชิงนโยบายระดับชาติ สิงคโปร์และมาเลเซียจะมีกระทรวงศึกษาธิการดูแล ส่วนการกำกับดูแลเฉพาะระดับอุดมศึกษา ทั้งสิงคโปร์และมาเลเซียมีการแบ่งแยกการศึกษาระดับสูง การบริหารมุ่งทางด้านเกี่ยวกับสถาบัน คือเน้นความคล่องตัวและการเป็นอิสระ ในมาเลเซียก็เช่นกัน เน้นความคล่องตัว และมีระบบการสนับสนุนที่หลากหลายทั้งภาครัฐและเอกชน นโยบายสำคัญ คือมุ่งพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก พ.ร.บ. ใหม่ของมาเลเซียระบุว่ามุ่งการเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก นอกจากนี้มุ่งงานวิจัย และพัฒนา การบริหารจัดการทางการเงินที่คล่องตัว และการพัฒนาเชิงพาณิชย์ ทั้งของสิงคโปร์และมาเลเซียก็เช่นเดียวกัน โครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ แบ่งย่อยได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ การเงินและการบริหารจัดการ ส่วนที่สอง เป็นเรื่องการศึกษาทางด้านเทคนิค ส่วนที่สาม

เป็นการศึกษามหาวิทยาลัย การศึกษาทั้งทางด้านเทคนิคและการศึกษามหาวิทยาลัย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้วางนโยบาย ประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอก จะเห็นว่า บทบาทของกระทรวงศึกษาเป็นแค่ประสานงาน ให้ทุนอุดหนุน สนับสนุน ในด้านการบริหาร ประเทศมาเลเซียจะเน้น 3 กลุ่มเหมือนกัน คือเน้นนโยบายการบริหารการจัดการ และการเงินทุนอุดหนุนต่าง ๆ ทั้งสองประเทศจะใกล้เคียงกัน บทบาทของกระทรวงศึกษาธิการมีน้อย และเป็นระดับนโยบายทางด้านการจัดการและการเงินเท่านั้น สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จะมีอิสระโดยตรง

การปฏิรูปอุดมศึกษาประเทศสิงคโปร์มาจากวิสัยทัศน์ เพื่อมุ่งเน้นให้สิงคโปร์มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งในสถาบัน มหาวิทยาลัย และครอบครัว ตลอดจนสถานที่ต่าง ๆ ทั้งประเทศติดต่อกันให้ได้รวดเร็วขึ้น การจัดตั้งมหาวิทยาลัยในปี ค.ศ. 2000 และการให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและเพิ่มทักษะการทำงานแก่ผู้จบชั้นมัธยมศึกษาและผู้ที่ทำงานแล้ว ถ้าประเทศไทยได้ใช้แนวของสิงคโปร์ ซึ่งเขาเน้นเกี่ยวกับให้การศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานอยู่แล้วจะช่วยได้มาก สิงคโปร์เป็นตัวอย่างที่ดี กำลังแรงงานของสิงคโปร์ได้รับการพัฒนาตลอดเวลา ซึ่งถ้าเทียบกับไทย ไทยเราค่อนข้างแยกระบบการเรียนและการทำงาน มีเฉพาะบัณฑิตศึกษาเท่านั้น แต่ของสิงคโปร์เน้นมาก คนที่จบจากโรงเรียนสามารถต่อระดับอุดมศึกษาได้ตลอดเวลา แล้วการเรียนจะเรียนนอกเวลา เรียนตอนเย็น เสาร์-อาทิตย์ ให้ความสะดวกมาก เน้นการใช้ระบบไอทีเพื่อการศึกษาอย่างกว้างขวางและเพียงพอกับนักศึกษา ตรงนี้เป็นจุดเน้นของประเทศสิงคโปร์ แนวคิดหลักในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยการจัดการของสิงคโปร์ในปี ค.ศ. 2000 เป็นมหาวิทยาลัยซึ่งรัฐบาลช่วยอย่างมาก ให้เงินสนับสนุนการก่อตั้งมหาวิทยาลัย ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชน รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านงบประมาณตามจำนวนหัวนักศึกษา มหาวิทยาลัยการจัดการนี้เน้นการเรียนการสอนด้านการจัดการธุรกิจ เปิดรับนักศึกษารุ่นแรกในปี ค.ศ. 2000 รัฐจัดกองทุนพัฒนามหาวิทยาลัย หลักสูตรเน้นความสัมพันธ์กับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม สิงคโปร์ชัดเจนเรื่องภาคธุรกิจอุตสาหกรรมต้องเชื่อมโยงกับสถาบันอุดมศึกษาตลอดเวลา บริษัทห้างร้านอุตสาหกรรมต้องมาติดต่อกับสถาบัน มีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นมาก เพื่อสถาบันอุดมศึกษาจะจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของภาคเอกชนหรือภาคอุตสาหกรรมได้อย่างแท้จริง หลักสูตรมีความสัมพันธ์

กับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม มีระบบการเรียนการสอนที่เป็นนวัตกรรม จะเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย ๆ เช่น มีการใช้ระบบโมดุลเข้ามา มีการพัฒนาให้มีการเรียนรู้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ ระบบ รูปแบบ นอกจากนี้มีระบบค่าเล่าเรียนที่สามารถแข่งขันได้ อันนี้เป็นประเด็นสำคัญคือเรื่องค่าเล่าเรียน เพราะในระดับปริญญาตรีรัฐบาลยังคงกำหนดอยู่ว่า ค่าเล่าเรียนควรจะเป็นเท่าไร ถึงแม้ว่าจะตั้งมาไม่นานแต่โปรแกรมของสิงคโปร์มีความหลากหลายมาก เช่น การฝึกอบรมให้แก่ผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายให้เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิศวกรรมศาสตร์ หลักสูตรฝึกอบรม 2 ปี หลักสูตรที่สอง เป็นหลักสูตรระหว่างทำงานคือทำงานและฝึกอบรมไปด้วย ซึ่งก็มีรายได้ด้วย ประการที่สาม คือเพิ่มความรู้ทางด้านวิชาการและเพิ่มทักษะการฝึกอบรม ประการที่สี่ เป็นการอบรมพื้นฐานทางด้านภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ประการที่ห้า คือให้การศึกษาที่ต่อเนื่องไปถึงระดับมัธยมและหลังจากนั้น ประการที่หกก็สำคัญ คือสามารถศึกษาในโรงเรียนด้วยระบบนอกโรงเรียนได้ คือศึกษานอกเวลาเป็นการต่อระดับอุดมศึกษา ศึกษาในตอนเย็นและเสาร์-อาทิตย์ และเรียนแบบโมดุล มีความคล่องตัวมาก การศึกษาจะต่อเนื่องตลอดชีวิต และพัฒนาตลอดเวลา ตรงนี้อยากเน้นเพราะว่าเมืองไทยของเรามักจะตัดไปเลย เรียนก็เรียน ทำงานก็ทำงานแยกกันตลอดเวลา สิงคโปร์จะเอื้ออำนวยโดยไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดสถานที่ เน้นการเรียนแบบนอกเวลา แบบที่เจ็ด เป็นการใช้ระบบของเยอรมัน เป็นการเรียนแบบโมดุล สำหรับเปลี่ยนทักษะใหม่ สมมติว่ามีวิชาชีพใหม่ ๆ ขึ้นมา เขาก็เปลี่ยนอาชีพได้เลย ทักษะที่มีอยู่แล้วก็ปรับปรุงให้เพิ่มมากขึ้น สิงคโปร์ระบุไว้ในปรัชญาการศึกษาว่า ให้บัณฑิตเป็นผู้ประกอบการมุ่งเน้นสำหรับอาชีพที่ไม่อยู่ในปัจจุบัน มุ่งอาชีพในอนาคต จะเห็นว่า เขาใช้วิสัยทัศน์มองไปข้างหน้า จะไม่มามุ่งปัจจุบันว่าควรเป็นอาชีพอะไร และเน้นเรื่องการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ภารกิจของโปรแกรมที่แปดคือพัฒนากำลังแรงงานอายุตั้งแต่ 20-40 ปี และตั้งแต่อายุ 40 ปีขึ้นไป โปรแกรมที่เก้าคือให้บริษัทภาคธุรกิจเอกชนมาเป็นลูกค้า ติดต่อกันโดยตรงว่าจะอบรมอะไรบ้าง โปรแกรมที่สิบ คือไปเรียนที่บริษัทเอง สัญญากันโดยตรง สิบเอ็ด คือร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรนี้จะสอดคล้องกับความต้องการ สิบสองคือ ให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งสำหรับทดสอบทักษะฝีมือระดับประเทศ สำหรับผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานอยู่แล้วสามารถที่จะเลื่อนระดับได้ อันนี้เป็นการเปรียบเทียบระหว่างในระบบกับนอกระบบ

สิงคโปร์เป็นตัวอย่างของการจัดการศึกษาที่ดี ซึ่งในระบบและนอกระบบสามารถผนวกเข้าด้วยกันตลอดเวลา และกำลังแรงงานจะพัฒนาทักษะตลอดเวลา ตั้งแต่ระดับประถม มัธยม อุดมศึกษา เขาจะมีการลื่นไหลตลอดเวลา

การปฏิรูปอุดมศึกษาของมาเลเซีย ก็เช่นเดียวกัน มีวิสัยทัศน์เพื่อที่จะมุ่งพัฒนาประเทศในส่วนรวม มุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษา และปฏิรูปอุดมศึกษา ประเทศมาเลเซียความจริงเอาแนวคิดจากเมืองไทยมาปฏิรูป ในปี ค.ศ. 1996 ออก พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ รวม 5 ฉบับ เป็นแผนแม่บทของประเทศ ได้แก่ พ.ร.บ. สภาอุดมศึกษาแห่งชาติ ค.ศ. 1996 พ.ร.บ.สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ค.ศ. 1996 พ.ร.บ. คณะกรรมการรับรองวิทยะฐานะแห่งชาติ ค.ศ. 1996 พ.ร.บ. ปรับปรุงมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ค.ศ. 1996 และ พ.ร.บ. คณะกรรมการทุนอุดมศึกษาเอกชน ค.ศ. 1997 จาก พ.ร.บ. นี้ ภายใน 2 ปี มาเลเซียมีมหาวิทยาลัยเอกชน 8 แห่ง มีวิทยาลัยเอกชน 450 แห่ง ขั้นตอนการปฏิรูปอุดมศึกษาของมาเลเซีย ข้อต่อไป คือมีการกำหนดนโยบายอุดมศึกษาที่ชัดเจน มีการใช้ภาษาประจำชาติ ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาหลักของการเรียนการสอน มีกำหนดมาตรฐานของหลักสูตรใช้ร่วมกัน มีการจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบ ตามความต้องการของประเทศ สำหรับ พ.ร.บ. ปรับปรุงมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ค.ศ.1996 มีผลให้มหาวิทยาลัยของรัฐทั้งหมดเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ โดยมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน และให้บุคลากรทุกคนยังคงอยู่ในมหาวิทยาลัย ทำให้ทุกคนมั่นใจว่าจะไม่ถูกไล่ออก ให้ออก อันนี้นับเป็นข้อดีของมาเลเซีย หวังว่าเมืองไทยอาจารย์และบุคลากรจะไม่ตกใจว่าจะต้องถูกออก ซึ่งจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการที่จะออกนอกระบบราชการ สำหรับ พ.ร.บ. คณะกรรมการทุนอุดมศึกษาแห่งชาติ ค.ศ. 1997 ได้ประกาศใช้เพื่อให้ทุกคนที่สามารถจะเรียนระดับอุดมศึกษา สามารถที่จะกู้ยืมเงินมาเรียนและใช้ภายหลังได้ เนื่องจากในระยะหลังมาเลเซียได้สนับสนุนให้เอกชนตั้งสถาบันอุดมศึกษาด้วย เพราะการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีค่าใช้จ่ายสูงมาก ประกอบกับพิจารณาเห็นว่า ผู้เข้าศึกษาควรจะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ทำให้สถาบันอุดมศึกษาของมาเลเซียเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อก่อนเฉพาะมหาวิทยาลัยของรัฐเท่านั้นที่รัฐให้การสนับสนุน นอกจากนี้ยังให้สิทธิวิทยาลัยเอกชนในด้านความร่วมมือกับต่างประเทศเป็นอย่างมาก วิทยาลัยเอกชนสามารถให้ประกาศนียบัตรและอนุปริญญาได้ ทั้งหลักสูตร

ปกติและการสอนทางไกล มีโปรแกรมหลากหลายที่จะร่วมมือโดยเฉพาะกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เช่น อาจจะเรียนที่มาเลเซียในช่วงแรก ประมาณ 1 ปี หรือ 2 ปี แล้วไปเรียนต่อ 3 ปี หรือ 2 ปี ที่ต่างประเทศ ซึ่งมีทั้งโอนหน่วยกิต และมหาวิทยาลัยต่างประเทศยอมรับว่าได้มาตรฐาน โปรแกรมการเรียนนั้นบางส่วนเรียนที่มาเลเซียส่วนที่เหลือเรียนที่ต่างประเทศ หรือเรียนทั้งหมดที่มาเลเซีย หรือเรียนกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และมหาวิทยาลัยของมาเลเซียสอนติวให้เท่านั้น แบบที่สาม คือเรื่องหลักสูตรเรื่องปริญญามหาวิทยาลัยต่างประเทศรับไป มหาวิทยาลัยเอกชนจะจัดด้านอาจารย์ สถานที่ และเรื่องการลงทะเบียนจัดการต่าง ๆ วิธีนี้ทำได้เร็วมาก ที่สำคัญคือต้องการที่จะให้การศึกษาเป็นการทำรายได้ให้ประเทศ ให้เป็นอุตสาหกรรมการศึกษา

จุดเด่นของการปฏิรูปอุดมศึกษาของทั้งสองประเทศ คือมีความหลากหลายในการจัดรูปแบบสถาบันอุดมศึกษา มีทั้งมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย ทั้งของรัฐและเอกชน มีรูปแบบการเรียนการสอนระบบปกติ ระบบทางไกล ระบบนอกเวลาเรียนเสาร์-อาทิตย์ เรียนตอนเย็น มีความคล่องตัวในการบริหารงาน บริหารเงิน และบุคลากร ซึ่งเป็นระดับสถาบัน มีความร่วมมือกับต่างประเทศในหลายลักษณะ ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ มาเลเซียมีการจัดหลักสูตรที่หลากหลายและยืดหยุ่น การให้โอกาสและเปิดกว้างกับประชาชนในวัยต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ใช้แรงงาน การแลกเปลี่ยนนักศึกษา การให้ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร นอกจากนี้มีการสนับสนุนจากรัฐบาลที่ต่อเนื่องและชัดเจน ที่อยากจะเน้น คือทั้งมาเลเซียและสิงคโปร์ รัฐบาลจะมีความต่อเนื่องกัน และมีความตั้งใจจริง การปฏิรูปการศึกษาและการอุดมศึกษาจึงเป็นผลสำเร็จ มีการจัดสรรงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป มีการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนามหาวิทยาลัย มีการส่งเสริมภาคเอกชนร่วมจัดและมีส่วนร่วม ผลการปฏิรูปอุดมศึกษา มีกำหนดเป้าหมายการพัฒนามหาวิทยาลัยชัดเจน และมุ่งให้มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสิงคโปร์มีหลักสูตรหลายรูปแบบ มุ่งสู่ความเป็นนานาชาติที่ได้ผลและเป็นที่ยอมรับ ผู้ทรงคุณวุฒิจากประเทศต่าง ๆ จะมาช่วยสนับสนุนเรื่องหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน มีการส่งนักศึกษาส่วนหนึ่งไปเรียนต่างประเทศ ส่งเสริมการวิจัยไปสู่เชิงพาณิชย์เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตภาคอุตสาหกรรม การค้าขายและการลงทุน เวลา

นี้มหาวิทยาลัยในประเทศมาเลเซียมีการแก้ พ.ร.บ. เพื่อให้ทำธุรกิจได้กว้างขวาง ธุรกิจรวมถึงตั้งบริษัทเอง ซื้อหุ้น ขายหุ้น ทำกิจการอะไรได้ทุกอย่าง ภายใต้การควบคุมของบอร์ด นอกจากนี้เน้นความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างใกล้ชิดและคล่องตัว การวิจัยซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของระบบอุดมศึกษาที่จะต้องไปด้วยกัน ทั้งสิงคโปร์และมาเลเซียเน้นการวิจัยโดยร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อนำรายได้มาสู่สถาบันอุดมศึกษา ในขณะเดียวกันก็มีส่วนช่วยอย่างมากในการที่จะให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเจริญก้าวหน้าไปด้วย ดังนั้นจึงต้องเกื้อกูลกัน นอกจากนี้มีการโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาอย่างกว้างขวาง สร้างความผูกพันกับศิษย์เก่าอย่างแน่นแฟ้น ให้ประเทศมีรายได้จากนักศึกษาต่างชาติมากขึ้น เพิ่มศักยภาพและประชาสัมพันธ์ในการรับนักศึกษาชาวต่างประเทศเข้าศึกษาอย่างกว้างขวาง ในระดับประเทศไม่ใช่ระดับสถาบัน

ข้อแนะนำในการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย

1. การปฏิรูปของสิงคโปร์มาจากการคาดคะเนเทคโนโลยี ในปี 2000 ของมาเลเซียมาจากการคาดคะเน ในปี 2020 คือการที่มีวิสัยทัศน์มองในอนาคตมากกว่าที่จะแก้ปัญหาในปัจจุบัน

2. คือมุ่งผลิตคนเพื่อเป็นผู้นำที่ดีของประเทศและประชาคมโลกในอนาคต

3. ควรจะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาระดับก่อนอุดมศึกษาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการเรียนการสอน ให้มีความเข้มแข็งในด้านภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ บริหารจัดการ และมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกรณีของสิงคโปร์เห็นได้ชัดเจน เรื่องคอมพิวเตอร์ เรื่องภาษาอังกฤษ เป็นสิ่งสำคัญ จะเป็นพื้นฐานสำหรับเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ทำให้ระดับอุดมศึกษาเข้มแข็งไปด้วย ถ้าเรื่องของอุดมเป็นเรื่องของอุดม ประถม มัธยม ไม่ได้สอดคล้องเชื่อมโยงกันก็จะเป็นการสูญเปล่า

4. รัฐบาลต้องตั้งใจจริง มีนโยบายที่ชัดเจน มีการปฏิบัติที่รวดเร็ว โดยเฉพาะความคล่องตัว การบริหารการจัดการด้านการเงิน และการบริหารบุคคลในมหาวิทยาลัย

5. ให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย ข้อเสนอของดิฉัน คือการใช้นโยบายเรื่องภาษีเข้ามาช่วย สิ่งนี้จะเอื้อให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมได้มีส่วนช่วยทางด้านการศึกษามากขึ้น

6. ควรมีการจัดตั้งกองทุนอุดมศึกษาของชาติขึ้น เพื่อให้นักศึกษากู้ยืม สิ่งนี้เป็นสิ่งจำเป็นจำเป็น เพื่อจะให้ทุกคนสามารถเรียนต่ออุดมศึกษาได้

7. ควรจะมีสภาอุดมศึกษาแห่งชาติเป็นองค์กรกลางในการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศ

8. ควรมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนากำลังแรงงานของประเทศ ที่เอื้อต่อการศึกษาต่อและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องของผู้มีงานทำอยู่แล้ว เป็นแนวคิดมาจากประเทศสิงคโปร์ ซึ่งจะมีกองทุนที่จะพัฒนากำลังแรงงาน ของเราก็ควรที่จะจัดตั้งและให้สถาบันอุดมศึกษาร่วมมือด้วย

9. สถาบันอุดมศึกษานอกจากจะได้รับเงินงบประมาณอุดหนุนทั่วไป ควรจะมีการดำเนินการทางด้านการพาณิชย์ คือพึ่งตนเองเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างทั้งในประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียที่ชัดเจนที่สุดคือ ทำการพาณิชย์ได้ชัดเจนมาก

10. สถาบันอุดมศึกษาแม้จะเป็นของรัฐต้องมุ่งไปในทางที่จะหารายได้ แต่อย่าลืมเรื่องคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจากการประชุมนานาชาติด้านอุดมศึกษาที่ผ่านมาจะมุ่งประเด็นเรื่องปริมาณกับคุณภาพควรคู่กัน การดำเนินงานในทุกเรื่องต้องเน้นเรื่องคุณภาพ

11. สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ควรจะมีบทบาทที่เพิ่มมากขึ้นในการพัฒนาวิชาชีพ และโดยเฉพาะการจัดหาทุนการศึกษาให้แก่นักศึกษา ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ตอนนี้ได้มุ่งเน้นเรื่องสมาคมวิชาชีพ แล้วมุ่งเน้นทางด้านหลักสูตรนานาชาติให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้เป็นผู้นำทางการอุดมศึกษาและประชาคมโลก และที่สำคัญก็คือเป็นแหล่งรายได้เข้าประเทศด้วย

12. เพื่อจะให้ได้ผลสำเร็จต้องมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ไม่เช่นนั้นจะเป็นเพียงนโยบายตลอดไป

การนำเสนอผลงานวิจัย

เรื่อง *การปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์*

โดย รศ.ดร.ชูเวช ชาญสง่าเวช

คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปฏิรูปการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศออสเตรเลีย แสดงถึงการปฏิรูปในเชิงที่มีลักษณะของการค้าหรือเชิงพาณิชย์อย่างมาก มีผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับแนวคิดทางของออสเตรเลียที่ได้ทำไป อย่างไรก็ตามเป็นภาพที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เป้าหมายการปฏิรูปการบริหารจัดการของออสเตรเลียในยุคปัจจุบัน ในช่วงของการปฏิรูปของออสเตรเลีย ในช่วงแรกประสบความสำเร็จอย่างมากมาย แต่ในช่วงปัจจุบันสิ่งที่เขาจะเน้นเป็นในเรื่องของการขยายโอกาสทางการศึกษา ต้องการที่จะให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น ได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคนที่ทำงาน หรือคนที่ยากไร้ก็สามารถมาเรียนได้ รวมไปถึงชาวต่างชาติ ที่สามารถไปเรียนได้อย่างเต็มที่ และเน้นในเรื่องของการประกันคุณภาพ ซึ่งตรงนี้จะเป็นการประกันคุณภาพการเรียนการสอนเป็นหลัก ที่สำคัญอันดับที่ 3 มุ่งเน้นไปที่การตอบสนองของนักศึกษาที่มีหลากหลายมากขึ้น และทางด้านธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีความต้องการที่แตกต่างกันมาก จึงมีความต้องการขยายหลักสูตรให้เลือกได้มาก ๆ สิ่งนี้คือส่วนที่กำลังพยายามทำอยู่ แล้วก็มองไกลออกไปว่า จะพัฒนาฐานความรู้ ให้ไปถึงนวัตกรรมในระดับของชาติ และของโลก นี่คือมองไกลไปเลยประเทศของเขาแล้ว มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลออกไป ในเรื่องของจุดเน้นปัจจุบัน ก็จะเน้นในเรื่องของความสามารถที่จะตรวจสอบได้ ในเรื่องของการใช้ทรัพยากรก่อน เพราะว่ามหาวิทยาลัยของออสเตรเลียส่วนใหญ่ก็จะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ

สำหรับในนิวซีแลนด์ มุ่งเน้นในเรื่องของการที่จะหาวิธีการในการที่จะปฏิรูปการศึกษา โดยให้ทุนกับนักศึกษา มีการพยายามทำค่าเล่าเรียนให้ต่ำ เป็นเป้าหมายจากกรีนเปเปอร์ และไวท์เปเปอร์ ที่เขาออกมาแล้วในช่วง 2 ปี ที่ผ่านมา และส่งเสริมให้มีการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งจะทำให้สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย ซึ่งหมายถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเรื่องหลัก และจะเน้นในเรื่องของคุณภาพ ซึ่ง

ต้องกล่าวว่า ของนิวซีแลนด์ที่ผ่านมาในเรื่องของการประกันคุณภาพ ยังทำไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะฉะนั้น จึงออกเป็นไวท์เปเปอร์เมื่อปี 1998 ว่า ต้องให้มีคุณภาพที่สม่ำเสมอ เดิมนั้นมหาวิทยาลัยของนิวซีแลนด์ค่อนข้างจะมีความเป็นตัวของตัวเองมาก จะใช้กลไกกฎหมายเป็นเครื่องผูกมัดให้ทุกคนต้องเข้ามาอยู่ในระบบของการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ และอีกประการหนึ่ง คือเน้นในเรื่องของข้อมูล การให้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ รวดเร็ว ให้กับผู้ปกครอง และผู้ที่จะมาเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัย เพราะฉะนั้นจะมีข้อมูลของมหาวิทยาลัยเกิดขึ้น เป็นทั้งเครือข่าย ใครต้องการเรียนสาขาอะไรสามารถเข้าไปดูในเว็บไซท์ได้ และจะเน้นเรื่องความโปร่งใส ของการตรวจสอบ การบริหารจัดการ โดยสรุป วิธีการในการที่จะทำการปฏิรูปของนิวซีแลนด์ คือในเรื่องของการขยายโอกาสทางการศึกษา และเปิดโอกาสให้มีความยุติธรรมทางการศึกษาต่อคนที่จะเข้ามาเรียน ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ปรับปรุงคุณภาพการวิจัย ปรับปรุงระบบข้อมูลข่าวสาร และปรับปรุงระบบการจัดการของสถาบันอุดมศึกษา สิ่งเหล่านี้ คือภาพของการปฏิรูปทางด้านการบริหารจัดการทั้งของออสเตรเลีย และของนิวซีแลนด์

ในส่วนของการปฏิรูปการบริหารจัดการของออสเตรเลียและของนิวซีแลนด์ จากการที่ได้ศึกษามา มีประเด็นที่เขากำลังโต้แย้ง และมีการอภิปรายอยู่มากอยู่ 2-3 ประเด็น ประเด็นแรก คือเรื่อง Mass Education หรือว่าเรื่องของการศึกษามวลชน ซึ่งตรงนี้เหมือนกับที่เรากำลังพยายามทำ เรื่องของการให้มีความเสมอภาคและให้โอกาสดัดแปลงให้เข้ากับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะฉะนั้น คำเหล่านี้ไม่ใช่มีแต่ในประเทศไทยที่เรากำลังพูดกัน อันนี้ทำกันอยู่แล้ว และประสบผลสำเร็จอย่างมากทั้งในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ โดยมุ่งเน้นว่า การศึกษาจะต้องเป็นบริการของสาธารณชน ซึ่งตรงนี้ประเด็นที่ออสเตรเลียพูดกันมากคือ ประเด็นที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ในเมื่อจะทำให้มีความเสมอภาคทางการศึกษา ให้มีอุดมศึกษามวลชน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็มี เช่น ในเรื่องของที่จะเป็นเลิศทางด้านวิชาการกับการที่จะเปิดโอกาสออกไป ตรงนี้จะมีปัญหาในเรื่องของการหาดุลยภาพเป็นอย่างมาก และในเรื่องของการตอบสนองต่อความมุ่งหวังของคนจำนวนมาก ค่อนข้างจะทำได้ยากในเรื่องของการออกหลักสูตรมาตอบสนองกับคนทุกคนได้ เรื่องของการจัดสรรทรัพยากร ก็เป็นปัญหาที่ผู้บริหารของประเทศจะต้องมาคิดกัน ในเรื่องของการจัดลำดับความสำคัญ ตรงนี้เป็นสิ่ง

ที่เขาคิด พยายามอภิปรายโต้แย้งกันอยู่ ประเด็นที่ 2 คือ เรื่องที่เมื่อเช้าที่มีการพูดถึงโดยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ท่านอภิสิทธิ์ เกี่ยวกับเรื่องของความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย เรื่องของเสรีภาพ ระดับการควบคุมของภาครัฐ จะให้มีขนาดไหน ซึ่งประเด็นนี้คือ การหาดุลยภาพที่เหมาะสมนั่นเอง ตรงนี้เป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ง่ายนัก ประเด็นสุดท้าย ที่อยากจะกล่าวถึง คือเรื่องการบริหารจัดการ ในประเด็นเรื่องของการจัดการแนวใหม่ คือการจัดการแบบเป็นมืออาชีพ เป็นแบบเอกชนมากขึ้นในเรื่องของการอุดมศึกษา ซึ่งตรงนี้ มีข้อวิจารณ์กันอย่างมาก โดยเฉพาะในประเทศออสเตรเลีย สิ่งที่เขาชี้ให้เห็นคือ จากการที่เขาทำให้มีความเป็นเชิงพาณิชย์มากขึ้น เลยเกิดมีผู้บริหารที่เป็น Elite Group คือเป็นมืออาชีพทางด้านนี้และมีการย้ายโอนจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งไปอีกแห่งหนึ่ง จะเปลี่ยนที่อยู่มากกว่าเรา ซึ่งมองได้ทั้งในเชิงที่จะทำให้เป็นปัญหาและเป็นทั้งข้อดีด้วย คือมีการเปลี่ยนเลือดใหม่ ให้ผู้บริหารรุ่นใหม่มาบริหารกับสถาบัน ในเรื่องของการปรับโครงสร้าง ก็จะเน้นในเรื่องว่า ปัจจุบันนี้ ต้องมองจากบน บริหารจากบนลงล่าง ผู้บริหารข้างบนจะเป็นคนดูแล มีอำนาจเด็ดขาดมากขึ้น เป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้น จะดีหรือไม่ดี ต้องอภิปรายกันอีกมากมาย แนวโน้มอีกประการหนึ่ง คือเรื่องของการรวมตัวของคณะต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ห่างไกลกันในด้านสถานที่ ที่อยู่ใกล้ ๆ กัน เรียกว่า มี Mega Dean หรือ Super Dean ซึ่งเป็นผู้บริหารที่บริหารหลาย ๆ คณะรวมกัน อันนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งตรงนี้เป็นประเด็นที่ยังไม่มีใครตอบได้ว่าสิ่งที่ดี หรือไม่ดี แต่เป็นประเด็นที่น่าถกเถียง และก็มีการอภิปรายกันอย่างมากในประเทศออสเตรเลีย สิ่งที่น่าสังเกตอันสุดท้าย ในประเด็นของการปฏิรูปการจัดการ ในประเทศนิวซีแลนด์เขาแยกไปเลย อย่างบอกว่ามหาวิทยาลัยโอตาโก มหาวิทยาลัยเวลลิงตัน แต่ละแห่งจะมีความเชี่ยวชาญทางด้านไหน เขาจะเน้นไปเลย อันนี้ดูได้จากเวบไซท์ของนิวซีแลนด์ได้ ตรงนี้เป็นสิ่งที่น่าสังเกตว่า เขาจะระบุสาขาที่เชี่ยวชาญเฉพาะของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เอาไว้ ไม่มาบอกว่ามหาวิทยาลัยของเราดีทุกอย่าง ทุกสาขา เรื่องที่ 2 คือเรื่องของการใช่กลยุทธ์ในการปฏิรูป ทั้งออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ คือการใช้กลไกกฎหมายเป็นเครื่องมือ แล้วก็ทำอย่างรวดเร็วมัดมือชก ตอนแรกออกมาเป็นกรีนเปเปอร์ ต่อมาอีกปีหนึ่ง ออกมาเป็นไวท์เปเปอร์ที่ทุกคนต้องทำตามทันที น่าสนใจว่า ออสเตรเลียเขาทำกันอย่างนี้ แล้วนิวซีแลนด์ทำตาม แล้วก็คงจะได้ผลด้วย เพราะว่ากลไกที่เรียกว่า Power of the First

ซึ่งเขาใช้คำนี้กัน เป็นสิ่งที่ได้ผลในหลายประเทศ แล้วมาดูกันว่าในประเทศไทยจะเป็นอย่างนั้นหรือไม่ เรื่องที่ 3 ในเรื่องของข้อสังเกตว่า มีความพยายามที่จะเชื่อมโยงระบบเทคโนโลยี อาชีวศึกษา เข้ากับมหาวิทยาลัย ตรงนี้จะอยู่ในรูปหน้า 67 เอกสารเล่มเขียว ซึ่งรูปนี้คิดว่าจะมีความสำคัญมากทีเดียว การเชื่อมโยงระบบการอุดมศึกษาของออสเตรเลียจะมีการเชื่อมโยงเทคโนโลยีอาชีวศึกษา และการศึกษาต่อเนื่องเข้ากับระบบของมหาวิทยาลัย จากโรงเรียนขึ้นไปมหาวิทยาลัยค่อนข้างจะชัดเจน ออสเตรเลีย จะเน้นการรับรองวิทยฐานะของคนที่เรียนหรือทำงานอยู่สามารถออกไปสมัครเรียน และมีการเทียบวิทยฐานะว่าสิ่งที่เขาได้ทำงานมา มีประสบการณ์ต่าง ๆ สามารถที่จะไปเทียบเท่าชั้นเรียนไหน ก็สามารถที่จะเข้าไปในโรงเรียนในชั้นเรียนนั้น หรือมหาวิทยาลัย อาชีวศึกษาระดับไหน แล้วจากนั้นก็สามารถเข้าไปเรียนต่อได้ในระดับมหาวิทยาลัยนั้น อันนี้คือทำให้เป็นระบบเดียวกัน เชื่อมโยงกัน เรียกว่า Australian Qualification Framework หรือว่า AQF ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ออสเตรเลียภาคภูมิใจมาก ระบบตรงนี้ทำออกมาได้สำเร็จ แต่ประเด็นของเขาอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจึงจะแบ่งแยกให้เห็นเด่นชัดระหว่างเทคนิคอาชีวศึกษากับทางมหาวิทยาลัย เป็นประเด็นที่มีการพิจารณา และศึกษากันอยู่อย่างมากทีเดียว

สิ่งที่จะกล่าวต่อไปคือเรื่องการปฏิรูปวิชาการ เรื่องการปฏิรูปวิชาการเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างมาก จากรายงานการสัมมนา จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ถึงแม้เขาจะมีการปฏิรูปการศึกษาอย่างมากในระดับอุดมศึกษา ในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา เราไม่พบหลักฐานอะไรมากนักที่พูดถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับหลักสูตรต่าง ๆ สภาพการเรียนการสอนยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปนัก เขาจึงพยายามที่จะปรับปรุงในช่วงนี้ เป็นเรื่องของการที่ปฏิรูปวิชาการ ประเด็นเร่งด่วนในการปฏิรูปทางด้านการเรียนการสอนที่เขาดำเนินการนั้นมีหลาย ๆ ประเด็น แต่ที่อยากจะชี้ให้เห็นคือ ในการสอนที่ผ่านมาไม่มีลักษณะที่เป็นส่วนตัวเท่าไร ซึ่งหมายความว่า เน้นการเรียนในห้องเรียนใหญ่ ๆ ไม่มีความใกล้ชิด ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และเรื่องการหาสมดุล ซึ่งเป็นปัญหาที่ทั่วโลก ระหว่างที่เรียนเรื่องความชำนาญเฉพาะเรื่อง เช่น วิศวกรรมศาสตร์ เรียนอีเลคทรอนิกส์ เรียนไฟฟ้า เทียบกับที่จะต้องมารับรู้ทั่วไปในเรื่องของมนุษยศาสตร์ และความรู้ทั่วไป ตรงนี้จะหาดุลยภาพอย่างไร จุดต่อไปคือ ประเด็นในเรื่องการที่จะสร้างให้ออสเตรเลียมีบทบาทของโดดเด่นมีในภูมิภาคเอเชีย ตรงนี้ถือเป็นเป้าหมายที่เขาพยายามทำอยู่ในช่วงนี้ โดย

ผ่านทาง Wiring Program หรือผ่านโดยการศึกษาทางไกล ขณะนี้มหาวิทยาลัยในออสเตรเลียมีการเรียนการสอนผ่านทาง Distance Education ผ่านทางอินเทอร์เน็ตหลาย ๆ แห่ง ซึ่งอนาคตคาดว่าจะมีผู้จบการศึกษาระบบนี้ เหมือนที่ MTU ได้สำเร็จมาแล้ว มีคนจบมาแล้ว ในเรื่องของการออกแบบพัฒนาหลักสูตรนั้น พยายามที่จะเน้นประเด็นของการมีส่วนร่วมจากคนทั่วไปให้มากขึ้น และเรื่องปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของคนที่มีภูมิหลังต่าง ๆ กัน เพราะดังที่เราได้เห็นแล้วว่าเขาพยายามที่จะรับคนจากหลากหลายทาง ซึ่งตรงนี้จะทำให้เกิดปัญหาการจัดหลักสูตรที่เหมาะสม

ประเด็นต่อไปเป็นเรื่องของการแบ่งแยกหลักสูตรมหาวิทยาลัยกับหลักสูตรของเทคโนโลยี อาชีวศึกษา และการศึกษาต่อเนื่อง ออสเตรเลียถือว่าหลักสูตรเทคนิคอาชีวศึกษาที่เขาเรียกว่า TAFE มีความก้าวหน้ามากเลยทีเดียว อันนี้น่าสนใจสำหรับคนที่ทำอาชีวศึกษา ระบบของออสเตรเลียถือว่า เป็นระบบที่ประสบความสำเร็จมากทีเดียว แล้วก็ในเรื่องที่จะให้คนมาสนใจการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน เขากำลังคิดถึงเรื่องของการจัดรางวัล หรือว่าทำอย่างไรให้มี recognition สำหรับคนที่ประสบความสำเร็จในเรื่องของการเรียนการสอน ก็จะได้ส่งเสริมในเรื่องของการปฏิรูปตรงนี้ จากการมองในเรื่องธุรกิจอุตสาหกรรมมองเรื่องการบริหารคน และการบริหารงาน ซึ่งตรงนี้มองในเรื่องการสื่อความ เรื่องอะไรต่าง ๆ นี้ คือมองจากที่เขาสรุปมาจากผู้บริหารทางด้านธุรกิจอุตสาหกรรม ทีนี้มองจากมุมมองของมหาวิทยาลัย เขามีการกำหนดอย่างนี้ ตรงนี้น่าสนใจ สำหรับมหาวิทยาลัย Wollongong ซึ่งมีการทำเป็นรายละเอียดว่า บัณฑิตที่เขาพึงประสงค์เป็นอย่างไร บัณฑิตที่พึงประสงค์นี้ เน้นความรู้ในเรื่องไอที ในเรื่องของคอมพิวเตอร์มากขึ้น แต่ว่าสิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือเขาไม่ได้วางคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์เท่านั้น แต่ว่ามีการที่จะทำให้เกิดขึ้นจริง มีกรอบการดำเนินงาน จะทำอย่างไรที่จะออกแบบให้หลักสูตรได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด แล้วมองไปถึงระเบียบวิธีปฏิบัติในการที่จะประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เรื่องการออกแบบหลักสูตร เรื่องของระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เหล่านี้ มีการกำหนดไว้ชัดเจน สิ่งที่อยากสื่อให้ทราบจากคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เขาลงไว้ในรายละเอียด เพื่อที่จะปฏิบัติได้ ตรงนี้คือสิ่งที่เราจะต้องทำ

สุดท้ายในเรื่องของการเรียนการสอน เรื่องของการพัฒนาการเรียนการสอน เขาเริ่มมาจากการมีคณะกรรมการประกันคุณภาพขึ้นมา แล้วก็เริ่มมีการประเมินสถาบันเป็นครั้งแรกเมื่อ 1993 ซึ่งผลของการประเมินมีผลกระทบอย่างมาก มหาวิทยาลัยที่เก่าแก่อย่างมหาวิทยาลัยซิดนีย์ ซึ่งตั้งมาเมื่อ 1850 ประมาณ 140 ปี มาแล้ว ไม่ติดในอันดับต้น ๆ ตรงนี้ คือสิ่งที่เกิดผลกระทบอย่างมากเลยทีเดียว แล้วมีการประเมินคุณภาพการวิจัยในช่วงต่อมา อันนี้ปัจจุบัน เรียกว่า Good University Guide ทำการ Rating ให้กับมหาวิทยาลัยในออสเตรเลีย ผ่านทางหนังสือพิมพ์ The Australian ตรงนี้คือบทเรียน ซึ่งเขาทำการสรุปบทเรียนไว้ชัดเจนมาก น่าจะไปศึกษาดูรายละเอียดเพิ่มเติม ในเรื่องของการที่จะทำให้การประกันคุณภาพการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ เราจะต้องทำให้อาจารย์มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และมีจิตสำนึกด้วย และจะต้องมีทั้งจากล่างขึ้นบน และจากบนลงล่างประกอบกัน เรื่องของการที่เราพยายายามให้มีการปรับระบบประกันคุณภาพให้เหมาะสมในแต่ละแห่ง ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กรของแต่ละแห่ง เรื่องของการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพกับคำว่าการปรับปรุงคุณภาพจะต้องให้ชัดเจน ต้องสามารถอธิบายได้ให้กับคนที่มีส่วนร่วมทั้งหลาย ครู อาจารย์จะต้องเข้าใจเรื่องของการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงสำคัญอย่างยิ่งเลยทีเดียว

เรื่องการปฏิรูปการวิจัย ในเรื่องของการปฏิรูปการวิจัย เขาพยายามทำอย่างมาก จุดใหญ่ก็คือจะเพิ่มความหลากหลายในเรื่องการวิจัย และเน้นในเรื่องที่จะให้มีการวิจัยในสาขาที่ตนชำนาญ เพราะฉะนั้นใครที่เชี่ยวชาญทางไหนก็เป็นผู้เชี่ยวชาญทางนั้นไปเลย แล้วก็รับทุนมากกว่าคนอื่น นอกจากนี้มีเรื่องของการร่วมมือทั้งภายในและภายนอกประเทศ และร่วมมือ เชื่อมโยงกับประชาคมภายนอกมหาวิทยาลัย กล่าวคือถ้ามหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในบริเวณที่มีโรงงานอยู่ใกล้ ๆ มหาวิทยาลัยก็จะร่วมมือกับโรงงานบริเวณนั้น ๆ ตรงนี้เป็นจุดที่เขาพยายามจะมุ่งเน้นมาก ซึ่งจะส่งผลอย่างมากในฐานะที่ทำให้การพัฒนาความรู้ต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง แล้วก็มีการร่วมมือผ่านทางอินเทอร์เน็ต ร่วมกับมหาวิทยาลัยต่างชาติในการทำวิจัย เครือข่ายในการทำวิจัยที่เห็นอยู่ เป็นเครือข่ายที่ผ่านทางอินเทอร์เน็ทนั่นเอง และจะเห็นว่าเขาเน้นอย่างมากในเรื่องของการทำวิจัยร่วมกับต่างประเทศ

ข้อสุดท้ายเป็นเรื่องข้อเสนอแนะต่อการปฏิรูปของไทย ประการแรกควรจะมีการกำหนดความสำคัญให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ ซึ่งยังไม่ได้ทำกันมากนัก ต่อไปเป็นเรื่องของการที่จะรณรงค์ให้คณาจารย์ทั้งหลายมีส่วนร่วมในการปฏิรูปอย่างรวดเร็ว ประการที่ 3 เป็นเรื่องของการที่จะสามารถแปลงบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้เป็นรูปธรรมขึ้นมา ประการที่ 4 คือเรื่องการกำหนดพันธกิจของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งให้ชัดเจนว่าเราต้องการจะเป็นใหญ่ในด้านไหน จะเป็นเอกในด้านไหน ทางรัฐก็จะต้องให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพขั้นต่ำ ในเรื่องต่อไปจะต้องคิดค่าเล่าเรียนให้เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายจริง ถ้าหากจำเป็นจะต้องขึ้นค่าเล่าเรียน ตรงนี้ก็ต้องมีการพิจารณาให้ทุน วิธีการต่าง ๆ ตรงนี้ก็คงจะต้องศึกษาจากที่ออสเตรเลียทำมาไม่น้อยแล้ว ของนิวซีแลนด์พยายามจะเน้นในจุดนี้เช่นกัน เรื่องต่อไปก็คือ เรื่องของการให้ข่าวสาร ก็คือให้มี link มี outlets โปรแกรมที่เชื่อมโยงกับทุกเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง สุดท้ายก็คือเรื่องที่ว่าถ้ามหาวิทยาลัยแห่งใดมีความพร้อมให้พัฒนาความเป็นนานาชาติ ตรงนี้จะเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ประการสุดท้ายคือภาพที่จะให้ดูอันนี้คือสิ่งที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย นิว เซาท์เวลล์ ที่ผมไปเรียนมา เขาส่งมากับผู้ที่เป็น Alumni หรือเป็นนิสิตเก่าของเขา เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่าเวลานี้สิ่งที่เขามองนั้น คือเรื่อง**การปฏิรูปวิธีการเรียนการสอน การศึกษาหาใช่การตวงน้ำให้เต็มถัง แต่คือการจุดไฟให้เจิดจ้า เรามาช่วยกันจุดไฟให้เจิดจ้าในประเทศไทย** สวัสดีครับ

การนำเสนอผลงานวิจัย

เรื่อง *ทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาจากการประชุมระดับโลก*

โดย รศ.ดร.ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์

ผู้อำนวยการศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษาและการพัฒนา

ศ.น.พ.เกษม วัฒนชัย : ผมสรุปการนำเสนอในช่วงเช้านิดเดียวครับ เป็นสามบวกห้า ซึ่งหมายความว่า ความจำเป็นหรือแรงผลักดันที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ มีการปฏิรูปอุดมศึกษามีอยู่ 3 ข้อใหญ่ ๆ ข้อแรก เป็นเพราะงบประมาณของประเทศมีปัญหา ประเทศไหนก็ตามมีปัญหาทั้งนั้น เพราะว่า ตอบสนองไม่ได้ ไม่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่ 2 คือ การที่มีจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระดับอุดมศึกษามากขึ้นเป็นเท่า ๆ ตัว ในระบบปัจจุบันรับไม่ได้ แล้วอันที่ 3 คือเรื่องความคาดหวังในเรื่องคุณภาพของอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนการสอนในการผลิตบัณฑิต หรือการวิจัยก็ตาม ตรงนี้เป็น 3 ข้อที่ผมรวบรวมได้จาก 6 ประเทศ แต่การปฏิรูปมีทางออกอยู่ 5 ทางด้วยกัน ที่แต่ละท่านนำเสนอมา ทางแรกเห็นชัดว่า ให้อิสระในการจัดการกับมหาวิทยาลัยของรัฐ แล้วเพิ่มการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนเข้ามาตั้งในประเทศเอง หรือนอกประเทศ มหาวิทยาลัยก็จะโตมากขึ้น ข้อ 2 เปลี่ยนรูปแบบจากการที่อุดมศึกษาเพื่ออภิสิทธิ์ชน กลุ่มเล็ก ๆ เป็นอุดมศึกษาเพื่อมวลชนใหญ่ กลุ่มใหญ่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัยเรียนหรือวัยทำงาน ตรงนี้ชัดเจน ข้อ 3 หารูปแบบใหม่ในอุดมศึกษา ไม่ใช่ใน College หรือ University เท่านั้น สถานที่ทำงานก็ได้ บริษัทก็ได้ อะไรก็ได้ หารูปแบบใหม่ ๆ ไม่ใช่วันจันทร์ถึงวันศุกร์เท่านั้น หรือ 08.30 - 16.30 น. เท่านั้น หารูปแบบใหม่ ๆ หาวันใหม่ ๆ หาสถานที่ใหม่ จัดอุดมศึกษา ข้อ 4 พยายามให้อุดมศึกษามีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องต่อความต้องการของสังคม ของอุตสาหกรรม ของธุรกิจ ของบ้านเมือง จะไปทำอย่างไรกับตรงนี้ต้องมาเชิญเขามาว่าอีกทีหนึ่ง ข้อสุดท้ายสำคัญมากเลยทุกประเทศเมื่อทำ 4 ข้อ นั้นต้องวางมาตรฐาน และมีการประเมินคุณภาพให้ดี อันนี้เป็น 5-6 ประเด็นหลัก ๆ ตกลงเป็น 3 บวก 5 จาก 6 ประเทศ

รศ.ดร.ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ : ในการค้นหา สืบหาเพื่อการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งการประชุมซึ่งก่อนหน้าที่จะมี World Conference มีการประชุมในภูมิภาคต่าง ๆ 5 ภูมิภาค ทั่วโลกด้วยกัน ที่โตเกียว สำหรับเอเชียแปซิฟิค ซึ่งมีท่าน อาจารย์หมอจรัส ท่านเป็นแม่งานใหญ่อยู่ ในทวีปยุโรป ที่เมืองเลอโม ในอิตาลี สำหรับประเทศละตินอเมริกา และคาริเบียนจัดที่กรุงฮาวาน่า ของคิวบา กลุ่มประเทศอาหรับไปจัดที่กรุงเบรุต ประเทศเลบานอน และประเทศแอฟริกาจัดที่กรุงดากา ประเทศเซนิกัล ทั้งหมด 5 แห่ง ทั่วโลก ผมใช้เอกสารจากการเพื่อเตรียมประชุม World Conference ดังกล่าว และใช้เอกสารที่ได้จาก World Conference เป็นหลัก

เหตุผลและที่มาการปฏิรูปการศึกษาโลก **ประการที่ 1 คือ การขยายตัวด้านปริมาณของนักศึกษา** จากสถิติช่วง 35 ปี คือ จากปี 1960-1995 มีจำนวนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของทั่วโลก เพิ่มประมาณ 6 เท่า คือ ในปี 1960 มีนักศึกษาประมาณ 13 ล้านคน ปี 1995 มีถึง 82 ล้านคน เพิ่มขึ้น 6 กว่าเท่า ทั้งนี้เพราะว่า คนอยากเรียนในระดับอุดมศึกษา หรือคนอยากเข้ามหาวิทยาลัยมีมากขึ้น **ประการที่ 2 คือจำนวนพลเมืองในโลกเพิ่มขึ้น** ทำให้ความต้องการศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือ social demand ของคนที่อยู่ในวัยการศึกษาระดับนี้มากขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบ ยกตัวอย่าง ในเมืองไทยจะมี basic education 12 ปี ฟรี ซึ่งจะทำให้สามารถผลิตผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากขึ้น คนเหล่านี้คล้ายเป็นคลื่นลูกใหม่ กระแสคลื่นยักษ์ที่จะถาโถมเข้าไปสู่ประตูของการอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีขึ้นและมากขึ้นทั่วโลก อันเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ธุรกิจ อุตสาหกรรม ทำให้มีความต้องการคนที่มีความสามารถที่จะ Handle เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในความต้องการใหม่ ๆ มีจำนวนมากขึ้น และก็มีคุณภาพที่ดีขึ้น **ประการที่ 3 คือ กระแสโลกาภิวัตน์** โลกเราตอนนี้เสมือนว่าเล็กลงมาก เพราะฉะนั้น ใครทำอะไรก็รู้กันหมด โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์ทำอะไร มาเลเซียทำอะไร เรารู้เราเห็น เราก็ทำอะไรในสิ่งที่ดี เขาปฏิรูปเรื่องการศึกษา เราก็อยากจะทำให้ดีด้วย เพราะการที่โลกแคบลง โลกาภิวัตน์ ทำให้มีการกระตุ้นเป็น driving force ที่จะก่อให้เกิดการปฏิรูป ต่อมาคือในเรื่องของ**เทคโนโลยีสารสนเทศ** การเข้าถึงสารสนเทศตอนนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วไร้พรหมแดน มนุษย์พึงหาการศึกษาได้โดยไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดสถานที่ ไม่จำกัดเรื่อง

รูปแบบ การที่จะเข้าให้ถึงอุดมศึกษาง่ายเข้า จากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีจะทำให้เกิดการปฏิรูป หรือปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือปฏิรูปอุดมศึกษา และสิ่งเหล่านี้ท้าทายระบบการศึกษามาก **อีกข้อหนึ่ง คือของการจำกัดงบประมาณ** ท่านประธานได้สรุปไว้แล้ว ตอนนี้สถาบันอุดมศึกษาทั้งหมด รวมทั้งราชภัฏ ราชมงคล และอื่น ๆ ด้วย คงจะได้งบประมาณเป็นสัดส่วนลดน้อยลง และมหาวิทยาลัยน่าจะสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ประกอบกับการมี Input มากขึ้น มีปริมาณนักศึกษาที่มากขึ้น แต่เงินลดลง จึงเป็นความท้าทายที่ว่าทำอย่างไรให้มี ประสิทธิภาพ **อีกประการหนึ่ง คือการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจ** บางประเทศที่ ปกครองด้วยระบบสังคมนิยม หรือคอมมิวนิสต์ นั้น ได้ปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจ เป็นแบบส่วนกลางกำหนด มาเป็นแบบตามกลไกการตลาด คือ Market Economic อย่างประเทศจีน เวียดนาม รัสเซีย เพราะฉะนั้นอุดมศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยน โดยผลิตคนที่เข้าใจในระบบนี้ ช่วยชี้นำแก่รัฐบาล และหน่วยงานต่าง ๆ การศึกษาเองก็ต้องทำการปฏิรูป เพื่อให้เป็นไปตามเศรษฐกิจระบบใหม่นี้

ทิศทางการปฏิรูป ในรายงานที่จัดทำมี 7 เรื่องด้วยกัน เรื่องแรกเป็นเรื่องของพันธกิจ คือ Mission คำนี้ไม่แน่ใจเป็นที่ยอมรับกัน 100 % หรือไม่ เพราะคำว่า Mission เอง บางทีใช้คำว่า พันธกิจ ภารกิจ แต่คำนี้คิดว่าค่อนข้างจะติดตลาดพอสมควร เรื่องที่ 2 ที่จะกล่าวถึง คือเรื่องของการจัดการหรือ Management เรื่องที่ 3 คือ การเข้าถึง หรือ Access เรื่องที่ 4 คุณภาพ เรื่องที่ 5 คือ ความสอดคล้อง หรือ Relevance คำนี้เอง ผมโชคดีได้มีโอกาสได้คุยกับท่านอาจารย์จรัส สุวรรณเวลา เมื่อตอนเช้า ท่านกำหนดคำใหม่มาคือความตรงเป้า ตรงปัญหา แต่ตอนนี้กำลังเป็นที่ถกเถียงกันว่า จะใช้คำนี้หรือเปล่า ภาษาฝรั่งเศสเขาใช้คำว่า Pertinence เขาบอกว่า Pertinence มีความหมายมากกว่า Relevance เพราะจะรวมการ commit ตัวเองด้านจริยธรรมลงไปด้วย อย่างไรก็ตามผมอยากจะใช้คำว่า “ความสอดคล้อง” ไปก่อน คุณภาพกับความสอดคล้องหลายคนคิดว่าอยู่ในเรื่องเดียวกัน คือมีคุณภาพต้องมีความสอดคล้อง แต่ในยุคหลัง ๆ เขาบอกว่า ความสอดคล้องใหญ่พอที่จะเป็นตัวของตัวเอง ความหมายของ Implication มีมากพอที่จะแยกเป็นข้อ 1 ต่างหาก ไม่น่าอยู่ภายใต้ Quality พูดง่าย ๆ ว่า เป็นเรื่องใหญ่เรื่องหนึ่ง ต่อมาเรื่องการเงิน และความเป็นนานาชาติ เรื่องแรกคือเรื่องพันธกิจ หรือ

Mission พันธกิจของเราที่รู้จักกันทั่ว ๆ ไปแล้ว คือการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการสังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 4 ประการ เราท่องจำกันมา รู้กันมานานแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็ยังเป็นพันธกิจหลัก โลกก็ยังยอมรับสิ่งเหล่านี้อยู่ แต่ว่าในโลกตะวันตกในเรื่องของการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เขาเน้นน้อยมาก แทบจะไม่มีด้วยซ้ำไป คือ ภารกิจใหญ่มีแค่ 3 แต่คนในซีกตะวันออก ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ทางโลกตะวันตกคิดว่าการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมน่าจะอยู่ภายใต้การบริการสังคม เราจะรับหรือไม่รับก็แล้วแต่ อย่างไรก็ตาม 4 ประการนี้ ยังเป็นพันธกิจหลักอยู่ แต่พันธกิจที่สำคัญหรือยิ่งยวดหรือเรียกว่า Paramount Mission **คือการบริการต่อตัวบุคคลและสังคม** คือการที่จะ Serve เขาใช้คำว่า Human ไม่ใช้คำว่า Individual และก็ใช้คำว่า Serve Society ตัวนี้จัดเป็นตัวหลัก เขาเรียกว่า Paramount Mission ภารกิจทั้ง 4 ประการ หรือทั้ง 4 ด้าน พูดง่าย ๆ ต้องมุ่งไปสู่การพัฒนา และแก้ปัญหาตัวบุคคลและสังคม ตลอดทั้งชี้นำอนาคตที่ดีกว่าให้ด้วย ไม่ใช่เราสร้างภารกิจ 4 อย่างลอย ๆ ต้องมุ่งไปสู่การพัฒนาตัวบุคคลให้เป็นคนดี ให้เป็นคนเก่ง ให้สังคม มีความผาสุข มีความเข้มแข็ง อันนี้คือ Paramount Mission ทีนี้ Mission ของแต่ละสถาบันก็แตกต่างกันไป ว่าต้องการจะเน้นอะไร เรื่องอะไร อันนี้เป็นอีกเรื่องหนึ่ง อันนี้พูดถึง scope ว่า น่าจะครอบคลุมแบบนี้แล้วน่าจะมี Mission Aim หรือ Mission อยู่ที่ตัวบุคคลและสังคม ต่อมาเป็นการจัดการอันแรก คือที่เราค้นพบการจัดการของโลกเป็นอย่างไรบ้าง คือการกระจายความรับผิดชอบโดยตรงของรัฐบาล หรือส่วนกลางไปสู่องค์กร คณะกรรมการที่อยู่ระหว่างรัฐบาลกับมหาวิทยาลัย ยกตัวอย่าง เช่น ถ้าเราดูใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ จะมีองค์กรที่อยู่ตรงกลาง ซึ่งเรารู้จักกันดีว่าคือ Board of Education การศึกษาที่อยู่ในต่างจังหวัด ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีนั้น ยังขึ้นอยู่กับบอร์ดของการศึกษา คณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของเขตการศึกษา ตัวนี้จะเป็นตัวรับภาระอย่างยิ่ง อันนี้คือการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ถ้าตัวนี้ไม่เข้มแข็งแล้ว ผมว่าไปไม่รอด เพราะยังนั้นต้องสร้างตรงนี้ให้เข้มแข็งเป็น trend เป็นแนวโน้มของโลกด้วย ว่ามีการกระจายอำนาจไปสู่คณะกรรมการ หรือองค์กรที่อยู่ระหว่างรัฐบาลกับมหาวิทยาลัย หรือบางทีก็ตรงไปอยู่กับมหาวิทยาลัยโดยตรงเลยก็ได้ ไม่ต้องผ่านตัวกลาง อันที่ 2 Trend ที่เห็นชัดคือว่า ให้มหาวิทยาลัยมีอิสระในการบริหาร หรือมี Autonomy ซึ่งเราพูดว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล ในประเทศ

ไทยในปี พ.ศ.2545 มหาวิทยาลัยจากระบบราชการ ทั่วโลกเขาคิดเรื่องนี้อยู่ รวมทั้งมาเลเซียเองและสิงคโปร์ สำหรับสิงคโปร์เขาออกไปตั้งนานแล้ว นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย ที่ Report มานั้นเขาออกไปตั้งนานแล้ว ประเทศอื่น ๆ กำลังจะตามไป

ต่อมาให้มี stakeholder เข้ามามีส่วนในการวางแผน นโยบาย และการตัดสินใจ stakeholder คือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะจะต้องให้นักศึกษาที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงที่สุด เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สตรีก็เช่นเดียวกันให้เข้ามามีส่วนร่วม ถ้าเราดูใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ จะมีองค์กรเหล่านี้มากขึ้น ถ้าสังเกตดูกรรมการระดับท้องถิ่น จะมีองค์กร แม้กระทั่งศิษย์เก่าที่เข้ามาเป็น member หนึ่งระดับท้องถิ่น ผมว่าอันนี้เป็น Trend ที่ดีของเรา ต่อมาเป็นการจัดการที่มุ่งอนาคต ก็เป็น Forward Looking คือต้องมี Vision ที่ชัดเจนว่าจะทำอะไร ในอีก 4-5ปี ข้างหน้าจะต้องทำอะไร จะต้องเป็นอย่างไร หน้าตาเป็นอย่างไร ข้อที่ 3 เป็นการเข้าถึงคือ Acess อันนี้น่าสนุกมาก การเข้าถึงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงอุดมศึกษาอย่างเท่าเทียมกันบนพื้นฐานของความสามารถ หรือ Equal accessible to Higher Education on the basic of Merit การเตรียมความพร้อม และการมุ่งมั่นที่จะเรียน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านอายุ และฐานะทางสังคม หรือเศรษฐกิจ หรือเพศ หรือศาสนา ทุกคนถ้าพร้อม มีความสามารถที่จะเรียน จะได้เรียนหมดทุกคน ทางประเทศไทยเราเองจะรับได้หรือเปล่า ถ้ามองอย่างนี้แล้ว ระบบเอนทรานซ์โยนทิ้งไปได้เลย เพราะจะไม่มีการเอาคนมาเรียงตามลำดับ แล้วตัดเอาส่วนที่ต้องการ 10% - 20% คือถ้าใครเรียนได้ก็รับได้เลย อันนี้ถึงแม้ว่าเราจะอยากให้เป็น Mass Higher Education เป็นการอุดมศึกษาเพื่อมหาชน หรือของมหาชน ถ้าเป็นหลักการนี้ผมว่า ยังทำไม่ค่อยได้

ต่อมาการจัดการเข้าถึง ให้จัดอยู่ในบริบทการศึกษาตลอดชีวิต คือหมายความว่า การศึกษา และการทำงานเป็นของคู่ขนานไป เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน เรียนแล้วออกมาทำงาน ทำงานเสร็จแล้วเข้ามาเรียนใหม่สลับกันไป สลับกันมาเช่นนี้ และการออกไปทำงาน เรา recognize ให้เขา เมื่อสักครู่อาจารย์ชูเวช พูดถึงเรื่อง Recognize Application Learning ประสบการณ์ที่เขาทำงานต้องมาตีความให้ได้ว่า จะคิดเป็นวิชาสักกี่หน่วยกิต สลับกันไปกันมาได้ตลอดเวลาเพราะถือว่าอันนี้คือ Life - Long Education ต่อมาก็เรื่อง**คุณภาพ** เป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่มาก เราเองพยายามจะเล่นเรื่องนี้กันอย่างจริงจัง

คุณภาพมองได้หลายมิติ คุณภาพของบุคลากร ของหลักสูตร ของผู้เรียน โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการจัดการด้วย มาตรการที่จะนำไปสู่คุณภาพ อันที่หนึ่งคือการประเมิน มีการประเมินภายใน Internal Assessment หรือ Evaluation และการตรวจสอบจากข้างนอกซึ่งเราจะใช้ทั้ง 2 ระบบนี้ ไปด้วยกัน และการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย อันนี้จะก่อให้เกิดคุณภาพขึ้นมา การกำหนดพฤติกรรมขั้นต่ำของการเรียนการสอน หรือจัดตั้งหน่วยการเรียนการสอนในแต่ละสถาบัน การพัฒนาบุคลากร พัฒนาการวิจัย การมีเครือข่ายระหว่างสถาบันและระหว่างผู้สอน สิ่งเหล่านี้จะ Contribute สู่คุณภาพของการอุดมศึกษา เรื่องที่ 5 เรื่องของความสอดคล้อง ตรงเป้า หรือตรงปัญหา มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการให้ตรงกับปัญหาของสังคม ให้ผู้เรียนเรียนรู้ปัญหาสังคมที่เผชิญอยู่ Relevance กับปัญหาของสังคม แล้วจะต้องเข้ากันได้กับส่วนต่าง ๆ ของสังคม กับนักการเมืองด้วย เมื่อเช้านี้เราก็เชิญท่านรัฐมนตรีมา ถ้าเราเข้ากับท่านไม่ได้ก็จบ เข้ากับ World of Work หรือโลกของงาน คือตรงกับงานที่เราจะไปเรียน ที่จะประกอบการ หลักสูตรจะต้องตรงกับงานที่ออกไปทำ ความจริง Relevance มีความหมายกว้าง รวมถึงความสอดคล้องตรงกับวัฒนธรรม ตรงกับระบบใหญ่ของการศึกษา ตอนนี้เรากำลังตื่นตัว พอมีปัญหาเรื่องเอนทรานซ์ เรามองว่า มัธยมศึกษาเป็นเรื่องของกระทรวงศึกษา เป็นของโรงเรียน มหาวิทยาลัย น่าจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือเปล่า แต่ใน Trend ใหม่นี้บอกว่าเป็น Simulate Education System คือทุกระดับจะต้องไม่มีรอยต่อ ระหว่างประถมกับมัธยม มัธยมกับอุดมฯ จะต้อง Simulate ผสมกลมเกลียวกัน เป็นเรื่องเดียวกัน ตอนนี้ทบวงเองมีโครงการเรียกว่า UNISEP : University School Assessment Project คือต้องการให้มหาวิทยาลัยลงมาช่วยโรงเรียน ลงมาพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยเฉพาะในเรื่องการวัดผล การแนะแนวในเรื่องการศึกษาต่อด้วย เป็นนิมิตหมายที่ดีมากว่ามหาวิทยาลัยจะลงมาเล่นกับมัธยมด้วย ผมว่าถ้าให้ดีต้องลงไปเล่นหมดทุกระดับ เพราะว่าการศึกษา นักการศึกษาทุกระดับเป็นผลิตผลของมหาวิทยาลัย เป็นผลิตผลของราชภัฏ อันนี้คือผลงานของเรานั่นเอง เพราะฉะนั้นต้องลงมาเล่นให้ตลอด ไม่ใช่ผลิตผลออกมาแล้ว จะทำยังไรก็ตามใจ เราต้องมาเล่นด้วยอย่างจริงจัง เพราะฉะนั้น Relevance ต้องมองในแง่นี้ด้วย

ต่อมาเรื่องการเงิน ทุกคนก็เข้าใจว่าเรื่องเงินขยายตัวน้อย แต่ว่านักเรียนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามตรงนี้เสียงส่วนใหญ่ประเทศสมาชิกของ UNESCO เห็นว่ารัฐบาลจะต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะสนับสนุนเงินแก่มหาวิทยาลัย และเงินส่วนนี้จะต้องถือว่าเป็นรายได้หลักของมหาวิทยาลัย ไม่ใช่หมายความว่า พอออกนอกระบบรัฐบาลก็ไม่สนใจ เมื่อเช้านี้ท่านรัฐมนตรีพูดถึงปัญหาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเกี่ยวกับเรื่องเงิน ซึ่งรัฐบาลได้แก้ปัญหานี้ไปแล้ว ผมว่าเรื่องนี้เป็นนโยบายที่ทางรัฐบาลจะต้องดูให้ดี มหาวิทยาลัยที่ออกไปเป็นแห่งแรก น่าจะเป็นตัวอย่างที่ทำให้ดี รัฐน่าจะสนับสนุน เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่แห่งอื่นที่อยากจะออกนอกระบบไปโดยไม่มีปัญหา แต่ที่นี้มีคำว่า รายได้หลัก รายได้หลักของมหาวิทยาลัยก็จะต้องมาจากเงินงบประมาณมากกว่า 50% เพราะในส่วนที่มหาวิทยาลัยจะต้องไประดมทรัพยากร ไปหาเงิน หาทองน่าจะน้อยกว่า 50% ซึ่งต่อไปมหาวิทยาลัยต้องหาเงินจากรายได้อื่น

เรื่องที่ 7 คือเรื่องของความเป็นนานาชาติ ก็ควรที่จะมีความร่วมมือของมหาวิทยาลัยในภูมิภาคมากขึ้น เริ่มจาก มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ผมว่าเริ่มจากตรงนี้ ตอนนี้เรามีความร่วมมือกันมากพอสมควร มีเครือข่าย (Network) มีกิจกรรมมากพอสมควร ในเรื่องของ UMAP หรือ University Mobility in Asia and the Pacific อันนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งของการมเครือข่ายที่ดี มีการรับรองคุณวุฒิการศึกษาซึ่งกันและกันระหว่างมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษา และอาจารย์ด้วยกัน ถ้ามีการรับรองคุณวุฒิการศึกษาแล้ว ผมว่าเรื่องการแลกเปลี่ยนนักศึกษาก็ง่ายเข้า มีการสร้างเครือข่ายของเครือข่ายในระดับภูมิภาค ทบวงก็ทำไว้มากทีเดียว แต่มหาวิทยาลัยยังไม่มีการ Transfer ยังไม่มีการสร้างเครือข่ายที่ชัดเจนร่วมกันเอง แต่จะไปทำกับต่างประเทศซึ่งมองคล้ายกับว่าทำง่ายกว่าทำในบ้านเราเอง ผมว่าเป็น paradox เหมือนกันที่ว่าทำที่บ้านยากเย็นเข็ญใจ การที่จะ transfer credit ระหว่างมหาวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัยด้วยกันยากเกินกว่าที่จะทำในมหาวิทยาลัยของไทยกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศหรืออย่างไรอันนี้น่าคิดครับ ต่อมาประการที่ 2 คือข้อเสนอแนะ ผมเขียนข้อเสนอแนะไว้ 27 ข้อ

ในรายงานฉบับสมบูรณ์t แต่ขอเสนอในที่นี้เพียง 9 ข้อ ต้องการเสนอแนะให้ตรงกับการปฏิรูปการศึกษาของไทยใน context ของประเทศไทย ดังนี้

1. จัดการอุดมศึกษาเพื่อมหาชน ในลักษณะที่หลากหลาย เพื่อสนองความสนใจที่หลากหลายของประชากรทุกกลุ่ม

2. พันธกิจของอุดมศึกษาจะต้องพัฒนาตัวบุคคลในทุกด้าน และจะต้องช่วยแก้ปัญหาของสังคม บอกเหตุเตือนภัยและแนะนำหนทางที่ดีกว่าให้กับสังคม

3. การเรียนการสอนจะต้องเป็นไปเพื่อการเรียนรู้มากกว่าการสอน คือ เน้นที่ Learning มากกว่า Teaching เน้นว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร เรียนรู้ได้อย่างไร โดยจัดสถานการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ มากกว่าที่จะไปสอนไปบอก และอีกเรื่องหนึ่งคือว่าให้นักศึกษารู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ ซึ่งสำคัญมาก และประเทศไทยมักจะอ่อนในเรื่องนี้ ผมคิดว่าทั้งโลก หรือประเทศอื่น ๆ เขาก็คิดในเรื่องนี้อยู่เหมือนกัน ผมอยากเสนอว่า เราน่าจะมีการสอน การศึกษาเพื่อให้เกิด Spirit ในการทำงานร่วมกันได้ มีทักษะที่จะประกอบอาชีพอิสระ นอกจาก Learning how to Learn แล้วต้อง Learn to be Enterprising จะต้องรู้จักประกอบการได้ เพราะในยุคฟองสบู่แตก ผมเห็นบัณฑิตที่จบออกมามี Creativity มากในการหางานทำ คือสถานการณ์บังคับว่าเขาจะต้องหางานทำ มีการเปิดหลังรถขายของบ้าง ค้าขายในรูปแบบอื่น ๆ เยอะแยะไปหมด ไม่เลือกงานทำ ผมก็ดีใจ ว่าสิ่งเหล่านี้สอนให้คนรู้จักคิด สอนให้คนริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นมา Learn to be Enterprising น่าจะเป็น Component อันหนึ่ง สำหรับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

4. จะต้องถือการวิจัยเป็นภารกิจเร่งด่วนที่จะต้องศึกษาและทำอย่างจริงจัง เพื่อให้สามารถสร้างความรู้ในประเทศเราเอง มีอิสระ และมีความเป็นตัวของตัวเองทางวิชาการได้ ในปัจจุบันวิชาการทั้งหลายไม่ได้เป็นของเราเองเลย มาจากตะวันตกทั้งนั้น ผมฟังท่านอาจารย์หมอจรัส พูดหลายครั้งเกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านเน้นอยู่หลายครั้ง และตลอดเวลาว่า เราเอาเขาของมาเยอะ เรา Import เข้ามาทั้งนั้น เป็นเรื่องที่น่าคิดว่า จะทำอย่างไรจึงจะยืนอยู่บนขาของตัวเอง และสร้างองค์ความรู้ของตัวเอง วิธีการสร้างองค์ความรู้คือจากการวิจัยนั่นเอง และมหาวิทยาลัยต้องเป็นผู้นำในเรื่องนี้

5. มหาวิทยาลัยจะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพในทุกด้าน ทั้งการจัดการ โครงสร้างพื้นฐาน โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของทุกลักษณะงาน พัฒนางาน และบุคลากรทุกประเภท ให้มีมาตรฐานดังกล่าว และมีการประเมินทั้งภายในและภายนอก มีการตรวจสอบตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

6. มหาวิทยาลัยจะต้องเน้นพัฒนาการจัดการ (Management) มุ่งเน้นการพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่ออนาคต โดยใช้เทคโนโลยีมาช่วย คัดเลือกและพัฒนาผู้บริหารอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง ภาวะผู้นำ (leadership) เป็นเรื่องสำคัญมากทุกระดับ ซึ่งเกี่ยวโยงถึงการคัดเลือกผู้บริหาร การพัฒนาผู้บริหาร ผู้บริหารส่วนใหญ่ของเราไม่ได้มีการเตรียมตัวจะเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย มาจากการเลือกตั้งบ้าง จากผู้อาวุโสบ้าง ไม่มีความรู้ว่าการบริหารมหาวิทยาลัยตามหลักวิชาการจะต้องทำอย่างไร แต่อาจจะได้เรียนจากประสบการณ์ หรือว่าอะไรก็แล้วแต่ ไม่ได้รับการฝึกอบรมหรือเตรียมการมาโดยตรง

7. รัฐบาลจะต้องเป็นกำลังทางการเงินของอุดมศึกษาต่อไป แต่จะต้องเร่งส่งเสริมอย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นตอน ให้มหาวิทยาลัยระดมทรัพยากรของตนเองให้มากขึ้น

8. อุดมศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับความร่วมมือในระดับภูมิภาคให้มากขึ้น โดยเฉพาะความร่วมมือทางการวิจัย การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา การแก้ปัญหาระดับภูมิภาค

9. มหาวิทยาลัยควรตั้งหน่วยงานในลักษณะที่เป็น Center For Higher Education Research and Development เพื่อทำหน้าที่วิจัย ส่งเสริมการเรียนการสอน ติดตามกิจกรรมของสังคม เพื่อช่วยวางเป้าหมายและชี้แนะ ตลอดจนเป็นศูนย์สำหรับการพัฒนาในมหาวิทยาลัยทุก ๆ ด้าน

Higher Education at the Eve of the 21st Century

Dr.Jamil Salmi

August 4, 1999, Bangkok

1. Introduction

I would like to start by stressing that today is a very emotional day for me because I have come back to Thailand after many years. In August 1976, exactly 23 years ago almost to the day, I was staying in Bangkok with a friend who was a student at Thammasat University. That friend of mine took me to the university for a visit. All of a sudden, when we were standing on the big square at the heart of Thammasat University, gunfire started, and grenades exploded. I was exposed on that day to the scariest experience in my life as different groups of students fought a ferocious battle which left two students dead and many wounded. So you can imagine that my first encounter with Thai higher education was quite remarkable. I am glad that today's event, which brings together distinguished representatives from the entire higher education community, has been much more peaceful, and therefore much more pleasurable.

Very often when I am invited to speak about the future of higher education in a country where the university community is quite reluctant to consider any significant reform, I start my presentation with a historic quote, showing how conservative universities are. I don't think that it would be appropriate to do that today in Thailand because your country has had a very vibrant and dynamic higher education system for many years. It also has world-class universities - to name only one, the prestigious Chulalongkorn University. As a matter of fact, when I wrote the higher education policy paper on behalf of the World Bank a few years ago, I mentioned the positive example of Thailand because I believe that your country followed a visionary approach to expand enrollment through diversification already many years ago. It has become a role model for many countries all over the world by establishing regional universities, a large open university, and then a second open university focusing on distance education. Therefore, for me, this visit is a great opportunity to learn first hand about Thai higher education and I would like to thank you for inviting me to speak in front of this distinguished assembly.

Despite my being a representative of the World Bank, I promise that I will not look at higher education only from a banker's point of view, and that I will not speak only about the financing aspects of higher education. I would rather like to start by mentioning what is for me one of the most fascinating features of higher education, the fact that, unlike primary schools which operate pretty much in the same way in most countries, higher education institutions present a great variety and striking contrasts across countries. Allow me to mention a few examples to illustrate this situation. In many countries still, you have only one university in the entire country,

especially in Africa. But at the other end of the spectrum you have countries with a very large number of higher education institutions, starting with the US which has more than 4,000 universities today. In China, there are more than 1,000 universities.

Then you have the factor of size. Many institutions are small with a few hundred students, 1,000 students at the maximum. Even in China, the most populated country on the globe, there are only 16,000 students at the University of Beijing, the country's premier university. Yet, in other countries, one finds huge universities with more than 50,000 students. In Argentina, the University of Buenos Aires has 85,000 students. In Mexico City, the Autonomy University has 140,000 students. In Iran, there is a private university with 350,000 students.

Geographical location is another factor. In many countries, you will find most universities concentrated in the capital city. But some countries have a much more widespread network, even deliberately setting up higher education institutions in remote areas, as Finland has done. A few years back, they established a new, technology-focused university North of the Arctic Circle, in a small town called Oulu. It was a conscious decision to create a high-tech university and use it as a pole of economic development.

In many countries, all universities are public and private education institutions are looked upon very negatively. But in some countries, when you talk about higher education, you are talking essentially about private higher education. The Philippines, one of your close neighbors, has 85 percent of higher education enrollment in private institutions. Similarly, in some countries in Latin America you find that the majority of students attend private universities. The Dominican Republic, Brazil, and Colombia all have almost 70 percent of their enrollment in the private sector.

In terms of financing patterns, many countries still offer free higher education to all students while some countries have always asked students and their family to contribute financially. Tuition fees usually represent between 10 and 30 percent of operating costs, but there are notable exceptions. Mongolia, for example, after it moved from being a socialist nation to a market economy, requires that its students pay the full 100 percent of the cost of their higher education. In some universities, it is most important that students have to stay in the campus while others do have this logic.

In terms of organization of the studies, some university systems function with a full-year program sanctioned at the end by a "fail or pass" examination, whereas other countries rely on the academic credit system such as the one you have in Thailand. In some countries, first degrees take three years while other countries like Argentina have long study programs, up to six years for the first degree. Traditionally, most universities operate still with on-campus programs which require the students' physical presence. But distance education institutions have been multiplying and a growing number of students in the world are studying and earning degrees without ever setting foot in a university. Finally, it should be noted that there is a great degree of variety in the way higher education institutions are governed. For instance, while some universities are under the direct authority and control of the ministry of education or a sectoral ministry, in many countries universities enjoy a high level of independence.

But despite all these important dimensions of difference, there is a common thread in the world of higher education. We can hear everywhere the winds of change, innovation and reform as higher education institutions all over the world are confronted with the need to adjust to new constraints and challenges. Indeed, as indicated by the following headlines collected in newspapers over the past few months, we can see rapid transformations taking place.

- Australia: Universities to be more autonomous and manage own budget.
- China: First private university opens in Shanghai.
- Estonia: Loan program is launched for university students.
- Poland: University rectors call for tuition fees
- South Africa: Tertiary institutions have been freed from all racial restrictions governing the admission of students.
- United Kingdom: Oxford and Cambridge start their own MBA.
- Peru: The rectors group proposes the consolidation and merger of universities.

The question we need to ask is whether these reforms and initiatives are sufficient to reverse past trends and overcome what some people have called the higher education crisis. To answer this question with you today, I have divided my presentation into three parts, starting with outlining some of the main challenges confronting higher education leaders on the eve of the twenty-first century. Second, I will explore some constraints facing higher education institutions in trying to meet these challenges. Finally, I will mention some promising trends and appealing strategic options based on the recent experience of countries that have attempted to introduce significant reforms.

2. The Challenges of the 21st Century

What are some dimensions of change in our environment? The first one is globalization. The second one is the growing importance of knowledge in our economies, and the third one is the information and communication revolution. Let me say a few words about each one of them.

First Dimension of Change: Globalization

Globalization is the phenomenon associated with the disappearance of national borders in international economic relations. So, we can see the growing integration of capital, technology, and information across national boundaries, creating a single world market. That means that all countries, all firms, and all individuals need to compete in the global markets. I am not saying that this is a good trend or a bad trend. Some people think it is a very good thing because it gives countries more economic opportunities. Other people are worried about the risk of spreading crises from one country to another, which is what we witnessed to some extent last year with the Asia crisis and the financial crisis in some Latin American countries, namely Brazil. But whether we like it or not, globalization is with us, and it is here to stay. To illustrate what is happening, in this graph we see the evolution of world production and world trade (Fig. 1: world production and international trade), and you will see that the growth of world trade has been much more rapid than the growth of the world economic product.

Second Dimension of Change: Growing Importance of Knowledge

The second dimension of change is the growing importance of knowledge. Economic development today is increasingly linked to a nation's ability to acquire and apply knowledge to solve economic and social problems (Fig. 2:). Comparative advantage does not come any more from the superiority in national resources or use of cheap labor, but it comes from the application of knowledge. To illustrate this evolution, we can look at the comparison of the international trade between 1976 and 1996 (Fig. 3: Goods in international trade - level of technological intensity). The graph shows the distribution of international trade in terms of technological content of goods. We see that goods with a medium-high and high level of technology content, which represented only 33 percent of international trade in 1976, represented more than half or 54 percent of international trade in 1996.

One implication is that firms have to worry less about economies of scale and more about economies of scope, which is the ability to produce different products by applying the same technology. You may remember that a company like Yamaha started with electronic technology. Today they are the world leaders in musical instruments. Twenty years ago, these musical instruments had nothing to do with electronics.

Secondly, knowledge development is accelerating. Fig. 4 (Duration of Intel domination) illustrates what happened to Intel's computer chips. First, they came out with the Intel 386 in the middle of 1980, and dominated the world market for four full years. With the Intel 486 chip, it was only three years. Pentium Pro lasted only two years, Pentium II and Celeron only one year. So you can imagine what it means to firms in terms of product development. Increasingly, we will see a differentiation between those who know and those who don't know, rather than between the "have" and the "have not".

Third Dimension of Change: Information and Communication Revolution

The third dimension of change is the information and communication revolution. If you look back in history 500 years ago, you see a big revolution with the invention of printing. Today we have the second revolution with the new information and communication technologies which are transforming in a radical fashion how we store, transmit and use information. Physical distance does not exist anymore. Figure 5 (Computers…), shows the speed of reduction of the cost of information handling per instruction. The cost of long distance calls has followed the same trend. The cost of a 3-minute long-distance call between London and New York in 1996 dollars is shown in Fig. 6 (Long distance telephoning), showing a striking evolution between 1930 and today.

What does it mean? Let me give another piece of data. A Harvard University professor has developed an index of world competitiveness based on economic and telecommunication infrastructure (Fig. 7: Country ranking…). You would see that Thailand is 37 in the ranking. Looking at the telephone lines per 1,000 people in Fig. 8 (Telephone main lines per 1000 people, 1996) to illustrate the situation in Thailand compared with other countries. We see that Thailand has only 70 lines in 1996 versus 618 in Denmark. We observe the same gap for personal computers (Fig. 9: Personal

computers per 1000 people, 1996): 362 per 1,000 people in the USA, 304 in Denmark, and then going down to Korea, Malaysia, and Thailand with much smaller numbers. Looking at internet users per 1,000 people (Fig. 10: Internet users per 1000 people, 1997), we find: USA almost 450, Denmark 260, France 50, Malaysia 20, and Thailand only 17. Also, you will have important difference not only across countries, but also within a country across different groups. Finally, the same pattern of inequality is found when looking at the number of scientists per 100,000 people (Fig. 11 - Scientists per 100,000 people).

Abolition of Physical Distance

The above three dimensions of change result in the abolition of physical distance, which means easier access to information across national boundaries and long-distance competition. What can happen to your universities as a result of this? It means for example that Harvard and Princeton can open a branch here in Thailand. I live in the state of Maryland, just in the suburb of Washington, DC. We have a public university that is well ranked in the USA. A few months ago, there was an article in which the President of the University was complaining bitterly because the so-called University of Phoenix had opened a branch in Maryland. What does the University of Phoenix have to do in Maryland, did he ask? Actually, the University of Phoenix has nothing to do with Phoenix, as it is located in California, but it is a very dynamic distance education university with more than 60,000 already. How many of you have heard about Jones International University? It is the first university in the world that is online and that has been formally accredited by the same agency that accredits Michigan University or the University of Chicago. Jones International University has students in 38 countries.

One of the best universities in Mexico is the Technology Institute of Monterey, which is the Mexican equivalent of MIT. This Institute has set up a virtual university which has 26 campuses in Mexico and 20 campuses in other Latin American countries. A year ago, I was in Lima, Peru, to start a strategic exercise with the Catholic University. While looking at the newspaper, I saw an ad for an MBA program at the Catholic University. Then I realized that it was not for the local university, but for Chile's Catholic University competing in Lima with the local Catholic University.

New Challenges for Higher Education Institutions

What does all this mean for higher education institutions? Let us remember that higher education institutions play an important role in the creation and transmission knowledge, and in training qualified teachers. Thailand will soon get a new Education Law that promises the rights of twelve years of basic education, which means that you will have an explosion of enrollment and increasing needs for qualified teachers, which will have a big impact on universities. Higher education institutions also play an important role in training business, civic, and political leaders.

The new challenges mean a change in training needs and a change in the way universities are organized, shaped, and operate**.**

First Challenge: Change in Education and Training Needs

Higher skill levels

The first dimension of change is the change in training needs towards higher skill levels. In a knowledge-driven economy, we need to have higher-level skills and different skills. I do not have recent data for Asia. But in Latin America, we have seen a reversal of the trend since the mid-80s, using the economics of education concept of rate of return to different levels of education. In higher education, the rate of return has grown faster than that of primary education (Fig. 12: Private rates of return on university education), which is a reversal of prior trends. I believe that we will see a similar trend in Asian economies.

Continuing education

The second dimension of change in education and training needs is the importance of continuing education. We are not studying any more just three or four years in the traditional way to get only a first degree or a master's degree. We will have to get updated throughout our working life. This means that we will have to study, to adapt to new circumstances, and learn more. So we have to learn to learn.

Second Challenge: Institutional Change

Inter- and multi-disciplinary programs

What will be changed in terms of institutions? First, we are changing the traditional way of organizing academic disciplines. Increasingly, we shall have multidisciplinary programs that bring together disciplines that were not together previously. Just to mention a few emerging fields, we can think of molecular biology and biotechnology, advanced material science, microelectronics, information systems, robotics, intelligent systems and neuroscience, and environmental science and technology. Dentists nowadays use computers to examine the X-rays of their patients' teeth. In environmental science, some universities in Holland employ priests to teach about the ethical dimensions of environment programs and political scientists to study the political dimension.

All these changes will, of course, have serious implications on the way you organize your students, your professors, and your facilities. There is a university in Virginia called George Mason University which started a New Century College that offers not a Bachelor of Arts, but a Bachelor of Individualized Studies. That means that each student will have his or her curriculum set up of individualized options like a meal chosen in a restaurant. The University offers also a Bachelor of Arts in Individual Studies.

New pedagogical approaches

Then you have new pedagogical approaches, involving active learning, the use of multi media, and computers, which is now called asynchronous teaching, on-line classes which can be either scheduled classes or self-paced courses. In Brazil, some universities are using self-operated computers to teach Mathematics rather than regular classes. After introducing this change, they observed a 30% decrease in dropout rates.

The use of modern technology is about to revolutionize the way we teach and learn. This will have implications for how we organize universities. We will have universities without libraries because all students will use computers, and wiring will be an important determinant of a higher education's degree of attractiveness. In addition to the classical ranking of institutions as we know them, for example the rankings published annually by Asia Week (Asia region), US News (USA), Maclean's magazine (Canada), there is a magazine in the United States that ranks universities on the basis of their computer and communication infrastructure and the use of the Internet for pedagogical and administrative purposes. For example, Research Western University has become the leader in applying on-line services. In many US universities, you can apply online nowadays. You can submit your papers and interact with your professors on-line. Most of the 100 most-wired universities in the US give their students life-long access to their university email account.

How can university structures be prepared for these changes? I believe that we have to comprehend how far these will affect us. Fig. 13 (Traditional structure) shows the traditional structure of universities all over the world. Most of the students are first degree students, and then you have a smaller group of post-graduate students, and finally an even smaller share of participants in continuing education programs. I believe that tomorrow's universities will look more like this (Fig. 14: Universities of the future), like an inverted pyramid, where you have a minority of first degree students, more students doing a second degree, and the majority enjoyed in continuing education activities. This means that you have young, middle-age, and old students from different region and countries at the same time.

This trend will change the way we operate. The other day, I visited the University of Florida in Tampa, one of the newest public universities in the US. They told me that in Engineering, they give their graduates a warranty just like when you buy a television and you get a warranty against manufacturing defects. Engineering students get a five- year warranty when they graduate. If at any time during these five years they encounter in their work the need for skills they did not receive during their university training, they can go back to the university to be taught without charge. There is a university in Massachusetts that permits students not to pay their student loan back if they cannot find a job within six months of graduating

Flexibility

In this new academic setup, flexibility is very important. The world is changing fast and our institutions must know how to change in a rapid world. Many tend to be reluctant. If knowledge is changing so rapidly, we have to know how to deal with that. For example, a Canadian professor of electronics told me recently that

a course he used to teach in third year of the electronic engineering program is now taught during the second semester of the first year. But in many countries, universities are very rigid when it comes to making curriculum changes or start new courses. In Venezuela, there is a very dynamic private university called IESA which offers an MBA together with Harvard. But in the past two years, it has not been able to get the approval from the council of rectors.

3. The Higher Education Crisis

Now, are universities ready to face these changes? What are the constraints that we observe that are applicable in many countries? The problems are low student enrollments, the decreasing public resources, inequalities in access, the lack of quality and relevance, and finally, the inefficient use of available resources.

Low level of enrollment

The first dimension is the low level of enrollment in many developing countries. When we look at the world as a whole, we have the group of richest countries, the OECD countries, including the US and Canada, with an enrollment rate higher than 60% (Fig. 15: Evolution of enrollment rates, 1980-1995). Then, you have the countries in transition, the former Soviet Union and the other Eastern European countries, and you see what happened as a result of the economic crisis in their case. While they were at par with the OECD countries in the early 80s, nowadays they have much lower enrollment rates because they were not able to sustain further growth. We can see how the gap increased. Finally, the poorest countries have been growing much more slowly than the richest ones.

What has happened here in Asia, and in Thailand specifically (Fig. 16: Evolution of gross higher education enrollment, 1980-1996 and Fig. 17: Higher education enrolment 1980, 1996). Countries like Hong Kong, Singapore, and New Zealand have had a more rapid growth than Thailand which has had an annual average of 9 percent. So, there is a need to increase an enrollment. This need is stated in the Education Law, and the higher education institution development plan has testified to that.

Inequality in access

University access remains elitist in many countries. While in Thailand you have been able to give access to many young people through two open universities, it seems that access to the universities is still relatively elitist, as is the case in many developing countries.

Inefficient use of available resources

Finally, the problem of declining financial resources is compounded by an inefficient use of available resources. In Brazil, for example, you have high professor-student ratios. Facilities are not used to their full capacity. This year, in the United States, for the fist time, some colleges have decided to take on new students all year around, not only in the fall. Before, a good number of students had to wait because not enough places were offered in the fall semester.

4. Promising Trends and Strategic Options

Now, what have countries done to overcome these constraints and respond positively to the new challenges they face? I would like to mention some interesting developments, namely the development of strategic visions, institutional diversification, the development of quality assurance systems, financing reforms, and the political management of reforms.

Strategic vision

First, a few countries have taken the lead in developing a long term strategic vision for the future of their higher education system. More than 2000 years ago, the Roman philosopher Seneca said that there is no favorable wind for those who do not know where they are headed. This vision can be articulated in the form of a White Paper or a Green Paper, like in Australia and New Zealand, or a Plan 2020 like in Malaysia. It is very important to know which way you want to go and apply what resources you have for the way you want to go.

The requirement to develop a strategic vision does not apply only to a country as a whole, but also to individual higher education institutions which need to do their own strategic planning. Each university should have a development plan starting with defining what path it wants to follow to achieve its qualitative and quantitative objectives. If you want to be a teaching university or a multi-disciplinary research university, you need to focus on those aspects which will help you develop your competitive advantage. And then you need to look at the resource requirements (financial and human). Finally, it is important to prepare an implementation plan. Many institutions have great plans, but they cannot transform them into reality for lack of a good implementation strategy.

Expansion through diversification

A second important dimension is to define a sustainable enrollment expansion strategy. When you look at countries in Asia and try to do a comparison with the rest of the world, it is striking to see how countries use different levels of financial resources to achieve the same outcomes. The difference comes from following different diversification strategies. You can see some countries like Jamaica, which has a very low level of development because it has basically only one major university and very few non-university institutions (Fig. 20: Development of higher education systems). In the medium range here, the Philippines has a higher level of enrollment with relatively lower expenditures because of the large share of private higher education enrollment (85%). Other countries, including Thailand, have relied on open universities. Graph 23 (Fig. 23: Proportion of students enrolled in private higher education institutions) shows the proportion of private higher education world-wide. The challenge is for the State to have an appropriate quality assurance mechanism to encourage good quality private higher education

Development of quality assurance systems

What does the development of quality assurance systems entail? Countries have used different forms and approaches such as accreditation, licensing, self evaluation, external evaluation, and a combination of self evaluation and external evaluation. Ranking, which is very popular in some countries and very controversial in others, is becoming more widespread. Last September, many U.S. Law Schools decided to boycott the ranking system because some of them were upset with the results.

Financing and management reforms

Financing and management reforms is another important aspect. Financing reforms have addressed three dimensions: allocation of public funds, resource mobilization, and financial aid for students. It is essential to stress that all three dimensions should preferably be coordinated as part of a coherent higher education financing policy.

Allocation of public funds

Let me say a few words about the allocation of public funds. Countries have different manners of allocating resources (Table 1: Allocation mechanism). In most countries, negotiated budgets reflect historical trends as well as the political influence of the individual leaders of higher education institutions, and you can very well imagine the forms of "distortion" which can intervene. Some countries, Thailand being one, use block grants. Others have introduced formula funding which corresponds to the use of a mathematical formula to allocate budgetary resources to public universities. These formula rely on a number of parameters such as the number of students and full-time professors. In some cases, the formula does not look only at inputs but at some measures of performance. Holland is an interesting case in point. The universities get the equivalent of 4.5 times the cost of a student-year for each new graduate, but only 1.5 student-year for a student who drops out before graduating. So, the university will have the incentive to be efficient.

Another form of performance-based funding consists of establishing funds for special purposes. Mexico uses a fund to reward the best teachers through additional monetary incentives. In Argentina, the World Bank is supporting quality improvement investments in the universities through a competitive fund. Universities submit proposals which are evaluated by a committee of peers. Singapore uses the principle of matching grants to encourage universities to mobilize resources additional to the budgetary support they receive from Government.

In addition to these various forms of direct funding approaches, some countries rely on an indirect form of funding, using scholarships, student loans and vouchers for that purpose. In Chile, for example, the 30,000 best high school graduates get a scholarships which they can use to pay for the university of their choices. Student loans can be used in the same manner. The World Bank supports efforts in Mexico to set up a loan mechanism for low income students who want to attend accredited private universities. The special loan scheme is intended to , we believe that they move much more mobility and choices. New Zealand has a quasi

voucher system whereby higher education institutions receive their funding on the basis of the number of students who choose to enroll.

Resource mobilization

The second dimension of financial reform is resource mobilization. Traditionally, public universities in most countries have received their main resources through direct budget transfers from the government. But with diminishing public resources, higher education institutions all over the world have looked at alternative sources of income to complement the Government resources. The attached matrix describes the different ways in which alternative resources can be mobilized (Table 2: Resource diversification matrix). You have basically four main categories of alternative revenues: tuition fees, resources from productive activities, donations, and loans. A number of countries have introduced or raised student fees from the nominal levels charged at present, and moved towards greater cost recovery in the provision of subsidized housing and meals. In China, for instance, the budget contribution decreased from 90% to 45% of university resources in the past three years, and fees have been introduced, representing up to 25% of recurrent expenditures. In Russia, university facilities are rented for wedding parties. The National University of Costa Rica generates an income through toll fees for cars driving through the campus.

Student aid and student loans

Clearly, cost-sharing cannot be implemented equitably without targeted scholarship schemes that guarantee necessary financial support to academically qualified poor students and a well-functioning student loan program to make funds available to all students who wish to borrow for their education. Many countries have introduced loan schemes which are repaid from subsequent earnings after graduation (Table 3: Scope and ownership of student loan programs). Unfortunately, experience to date with existing loan schemes in some 50 industrialized and developing countries, over half of them in Latin America and the Caribbean, has been disappointing. Because of heavily subsidized interest rates, high default rates, and high administrative costs, the repayment proportion of loans has not been very significant.

A growing number of countries are adopting income-contingent loans systems, in which loan repayments are fixed proportions of a graduate's income. Such systems can be more efficient and equitable than traditional loan schemes, if national income tax and social security authorities have the administrative capacity to handle loan collection.

Management implications of financing reforms

I want to mention two critical management dimensions of financing reforms: autonomy and accountability. First of all, higher education institutions need to be able to manage their resources and expenditures in a flexible way. Many higher education institutions have to deal with public sector employment conditions which restrict their freedom to hire good professors or to fire those who are not qualified. Few public universities enjoy the flexibility to change programs and curricula easily. I believe that in Thailand professors are civil servants, and that public sector salaries are not fully competitive with those of the private sector. Professors have to look for additional work, and the universities lose because they have invested in the further

education of these professors. Many universities have a line-item budget and cannot use any savings for additional expenditures. They earn money and have to return it to the treasury. Some universities have trouble to raise fees. Therefore, autonomy is so important to be taken into consideration.

But autonomy does not mean full independence. Autonomy should come together with accountability to the government, to employers, and to society at large. Higher education institutions which receive public resources should be accountable for their efficiency, quality, relevance and equity results.

Political management of reforms

Last but not least comes the political management of reforms. You now know what happened to me 20 years ago when I participated in a rally which ended in blood, at a time when students and professors were having a critical role in promoting democracy in Thailand. In Mali, a mob of angry students killed the Minister of Education in 1991. The largest university in the world, the National Autonomous University of Mexico, has been paralyzed by a strike for the past four months because the Rector wanted to introduce student fees. We all remember the tragedy of Tiananmen Square in China ten years ago. Students all over the world are very politically active and vocal active and it is therefore important to address the political dimensions of higher education reforms in a systematic way.

Recent experiences show that the successful launching and implementation of reforms and innovations are conditioned by the ability of decision-makers to build a consensus among the various constituents of the higher education community. Many things can go wrong when governments attempt to introduce reforms likely to be negatively perceived without making deliberate efforts to mobilize support from the groups involved. It is therefore important to address the political sensitivity of the proposed reforms, especially financing reforms which inevitably affect the distribution of education benefits among groups. Reform implementation strategies must create conditions to make fundamental changes in higher education access, financing, management and governance politically and socially more acceptable. A potentially effective approach consists of initiating a national consultation process on the need for and content of the envisaged higher education reform. We have heard, for example, about the recent White Paper in Australia, or the Dearing Report in UK. The purpose of these consensus-building exercises is to ensure that the purpose of the reform, the operational capacity of those institutions involved in the implementation, and the political and legal framework are properly aligned (Fig. 27: The political management framework). While involving potential opposition groups in the policy discussion process carries risks, ignoring this dimension altogether is a recipe for failure.

5. Conclusion

To conclude my presentation, I would like to repeat that higher education is facing great challenges at the eve of the twenty-first century. Our world is changing, and we cannot ignore the impact of globalization, of the growing importance of knowledge, of the acceleration of knowledge, and of the technological revolution. Now, we can see these challenges as terrible threats and decide that we are hopeless.

Or we can view them as very important and useful opportunities to be seized upon. But to do that, we cannot afford to be passive, we need to be proactive. The countries and the higher education institutions themselves need to launch innovations, reforms and initiatives. Obviously, there is no blueprint for all countries. Each country, each institution, must find an approach most suited to its context. What is right for Thailand might not be right for Malaysia or for Australia. The most important thing is to have a clear vision of the road you want to follow and of the role you want to give to your various higher education institutions.

The former playwright and presently President of the Czech Republic, Mr. Vaclav Havel, declared a few weeks ago that ”We live in an era where everything is possible, and nothing is certain”. Indeed, the only thing that is certain is that change is with us as a permanent phenomenon, and that we can not just stand back or stand by without adapting our institutions to this changing environment. One key dimension of these changes is the ever-growing competition among higher education institutions, both within country and across national borders. To illustrate again this phenomenon, I would like to use a humorous parable, taking an image from my part of the world, from Africa. In the jungles of Africa, the gazelle wakes up every morning thinking "Today, I must run faster than the fastest lion if I do not want to be eaten”. Now, what does the lion think when he wakes up every morning? The lion is thinking, "Today, I must run faster than the slowest gazelle if I do not want to starve". Now, what is the significance of this story? It does not matter if you are a gazelle or a lion, you should better start running every morning. It does not matter whether you are Harvard or Princeton, or a very small university in a small provincial town, you need to start running and keep running, to make sure that you offer top quality services. If you fall asleep, interesting things will happen to you as the following example from Uruguay shows.

Two months ago, when I went to Uruguay, in the Southern part of Latin America, I learnt that Uruguay has had, for the last 150 years, only one university, the University of the Republic- a public university. Everybody who is someone in this country went to that university. When they have an election for the university president, everybody can vote, the students, the professors, the administrators, and the alumni. It is almost more important that the election of the President of the Republic. Because they had the monopoly of higher education delivery in Uruguay, they felt asleep. In the middle of 1980s, they still had not a single master program. But in 1986, some people wanted to start a catholic university. Because Uruguay is a catholic country, the public University could not say no and had to accept it, though reluctantly. But the following year, a group of investors and educators proposed to establish yet another private university. The University of the Republic leadership got upset and said “ No way, no way, we are the monopoly. We are the University of the Republic”. So they sued in court, and went all the way to the Supreme Court to prevent this private university from opening, but they lost in the end. So this private university opened its door and established the first master program in Uruguay. Later, another private university was set up. Nowadays, the University of the Republic is running the first strategic planning exercise ever. They want to start master degree and Ph.D. programs. The reason why they have to do that is that the private universities have started the trend. Therefore, the power of competition is an important factor to bear in mind.

I would like to finish by sharing the words of a Cambridge mathematician, Professor Alfred North Whitehead, who described the noble mission of the university with the following words.

> *"The tragedy of the world is that those who are imaginative have but slight experience. And those who are experienced have feeble imagination. Fools act on imagination without experience. Pedants act on knowledge without imagination. The task of the university is to weld together imagination and experience."*

การระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับ *แนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย*

ประธาน : ศ.ดร.เกษม วัฒนชัย

ขอเชิญท่านวิทยากรที่นำเสนอตั้งแต่เช้าบนเวทีด้วย วันนี้มีผู้ใหญ่ในวงการศึกษาหลายท่าน ถ้ามีเวลาอยากจะขอความเห็นจากท่านด้วย ผมต้องกราบเรียนว่า ผู้ฟังวันนี้เกินกว่าที่คาดหวังไว้มาก เดิมคิดว่าจะมีสัก 200 แต่มาถึง 400 กว่าคน ขอเชิญแสดงความเห็นร่วมกัน รวมทั้งท่านวิทยากรอาจต้องการแสดงความเห็นเพิ่มเติมด้วยก็ได้

ดร.ดิลก บุญเรืองรอด

กราบเรียนท่านประธาน และสวัสดีนักปฏิรูปการศึกษาที่เคารพครับ ก่อนอื่นต้องขอขอบคุณที่ทีมงานได้ให้ประสบการณ์การปฏิรูปการศึกษาของหลายประเทศ ที่มีคุณค่ามาก ผมอยากจะกราบเรียนว่า ประสบการณ์ของต่างประเทศนั้น ให้สิ่งที่สำคัญทำให้เราต้องระมัดระวังในการก้าวเดิน ถือว่าเป็นการรอบคอบมาก แต่สิ่งหนึ่งที่ผมอยากจะกราบเรียนคือ ปัญหาอุดมศึกษาของเราที่ผ่านมา ค่อนข้างจะเป็นการศึกษาเพื่อที่จะไล่ตามต่างประเทศค่อนข้างมาก เราสอนให้คนของเราใช้เทคโนโลยีที่เราซื้อมาให้เป็นเสียเป็นส่วนใหญ่ เป็นลักษณะการไล่ตาม ซึ่งลักษณะเช่นนี้ เราก็ปรับเปลี่ยนวิธีคิดของเราให้มากกว่าเดิม เรามองออกค่อนข้างมากทีเดียว เพราะฉะนั้น เราใช้คำว่า Learning Society และผมติดใจอยู่คำหนึ่ง อาจารย์ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ได้เตือนพวกเราว่า ถ้า Learning Society คือเรียนตามเขาหมด เปลี่ยนทิศทางหน่อยได้ไหมว่าเป็น Creative Society ในลักษณะของการที่จะเป็นตัวของตัวเอง สร้างสรรค์ด้วยตัวของเราเอง มากกว่าที่จะรับใช้และวิ่งไล่ตามเขา นั่นคือประการที่ 1 ครับ ผมคิดว่าเราน่าจะเริ่มต้นคิดตรงนี้ให้ชัดเจน ประการที่ 2 คือระบบการศึกษาเป็นระบบเพื่อสร้างคน คนไปสร้างสังคม เพราะฉะนั้น สิ่งที่เราน่าจะทบทวนอย่างยิ่งคือ คนที่จบอุดมศึกษาในปัจจุบันนี้เมื่อจบแล้วไปสร้างสังคมอย่างไร เพราะสิ่งเหล่านี้เราคิดเพื่ออนาคต เราจะต้องปรับปรุงหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อสร้างคนในอนาคต สังคมในอนาคตคืออะไร อันนี้เป็นสิ่งที่ เป็นโจทย์ที่คิดว่า ก่อนที่เราจะปรับอุดมศึกษาน่าจะต้องให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใน

ช่วงเวลาที่ผ่านมา เราพัฒนาประเทศไปในลักษณะที่วิ่งไล่ตามเทคโนโลยี ขึ้นอยู่กับต่างประเทศเกือบทั้งหมดจนหักโค่นลงมา เรามองข้างนอกมากเกินไป ไม่มองเส้นทางของเราเอง ว่าเราเหมาะที่จะมีทรัพยากรอย่างไร ผมอยากจะเตือนว่า อนาคตที่ต้องการนั้นคืออะไร เพราะตัวนี้คือ ตัวกำหนดหลักสูตรการสอน อีกประการหนึ่งที่ผมคิดว่าเรื่องของการปฏิรูป หลายมหาวิทยาลัย หลายประเทศ ออกมาบอกชัดเจน การปฏิรูปการศึกษาจะต้องชัดเจน เราทำเพื่อปฏิรูปเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ใช่หรือไม่ ระบุจุดประสงค์ให้ชัดเจน **เมื่อต้องการปฏิรูปการเรียนรู้ สิ่งที่สำคัญที่ต้องเปลี่ยนให้ได้คือ เรื่องพฤติกรรมการเรียนการสอน**นะครับ ขออนุญาตท่านวิทยากรนิดหนึ่งว่า ท่านใช้เวลาค่อนข้างเกินมาก เรายากที่จะปรับพฤติกรรมการเรียนการสอน พูดให้ตรงประเด็นในเวลาที่ถูกต้อง นี่คืออุดมศึกษา ผมเป็นลูกศิษย์ในประเทศไทยทั้งตรี โท เอก ในประเทศไทย ผมจะพบลักษณะนี้ค่อนข้างเยอะ เพราะฉะนั้นเป็นไปได้ไหมครับ เราอาจจะกล้าหาญมากพอที่จะ Certify การสอนในอุดมศึกษาด้วย แทนที่จะเน้นแต่พื้นฐาน อันนี้ผมคิดว่าน่าจะลองดู ถ้าเราต้องการเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอน สุดท้ายคือเรื่องของระบบ รู้สึกเมื่อเช้าท่านพูดชัด ผมไม่ปฏิเสธและค่อนข้างเห็นด้วย เรื่องเงินก้อน เงินอุดหนุน สามารถเพิ่มมีประสิทธิภาพเรื่องการบริหารงานบุคคลดีขึ้น แต่ว่าถ้าหากเราเพิ่มเงินงบประมาณไปด้วย สมมติว่าเดิมได้พันล้านต่อปี เมื่อออกนอกระบบเป็นพันห้าร้อยล้าน ขณะเดียวกันก็ไปเพิ่มค่าเล่าเรียนด้วย ตรงนี้จะตอบสังคมได้ยาก ถึงแม้ว่าเราจะมุ่งไปสู่ประสิทธิภาพก็ตาม ผมคิดว่ารูปแบบนี้น่าจะต้องทบทวน เห็นด้วยในการมีประสิทธิภาพ แต่ให้ทบทวนว่าเงินที่เพิ่มไปเกินกว่าปกติ แล้วไปเรียกร้องค่าหน่วยกิตเพิ่มอีก ในรูปแบบที่เป็นอยู่นั้น ผมอยากจะให้ทบทวนว่าเป็นเส้นทางที่ถูกหรือไม่ ผมอยากจะกราบเรียนให้ท่านพิจารณา

ประธาน

4 เรื่องด้วยกัน เรื่องแรก กับเรื่องที่ 2 ผมคิดว่าท่านให้ความเห็นครับ แต่เรื่องที่ 3 เรื่องการปฏิรูปการอุดมศึกษา อยากจะเห็นเป้าหมายที่ชัด แล้วก็จุดเน้นด้วย และท่านเป็นห่วงในเรื่องของ Learning and Teaching เป็นเรื่องของ Learning Skill กับ Teaching Skill ความเป็นวิศวกร ในเรื่องของ Engineering Skill คงมี แต่เมื่อมาเป็นอาจารย์จะต้องมี Teaching Skill ในฐานะที่เป็นวิศวกร เลยหันมาดูวิทยากรอาจารย์ชูเวชจะเพิ่มอะไรตรงนี้ไหมครับ เมื่อสักครู่เห็นอาจารย์พูดถึงเรื่องการปฏิรูปการ

ศึกษาใน 2 ประเทศ แบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ 1.ปฏิรูปในเรื่องของการบริหารจัดการ กับ 2.ปฏิรูปในเรื่องวิชาการ

รศ.ดร.ชูเวช ชาญสง่าเวช

จริง ๆ อยากจะต่อท้ายอาจารย์ดิลกในเรื่องของแนวคิดที่เป็น Learning Society ซึ่งหน้าจะเป็น Creative Society มากกว่า ขออนุญาตตอบตรงประเด็นนั้น ถ้ามองจากประสบการณ์ของออสเตรเลีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าดูจากที่มหาวิทยาลัย Wollongong เขามีประสบการณ์ที่ชัดเจนเลยว่า ในเรื่องของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เขาอยากจะให้เป็นคนที่มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ อันนี้เป็นประเด็นเรื่อง Creative Society ครับ คือสร้างพุทธิปัญญา ซึ่งหมายถึงจะต้องมีความสามารถคิดถึงปัญหาที่แท้จริงว่าคืออะไร แล้วมาตัดสินใจได้ชัดเจน แจ่มแจ้ง ในเชิงวิเคราะห์ วิจารณ์ แล้วก็มีการพัฒนาให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อย่างต่อเนื่อง เพราะฉะนั้น แนวคิดของออสเตรเลีย เขาจะเน้นให้มีการคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากเลย ตรงกับที่อาจารย์ดิลกได้พยายามจะให้ที่ประชุมรับทราบ จริง ๆ แล้ว สมัยนี้ เราจะได้ยินแต่ Knowledge Society ต่าง ๆ แต่ว่าแนวคิดที่ก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่ง คือเรื่องของ Wisdom ว่าทำอย่างไรจะให้มีคนเอาความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาต่อไปให้เป็นปัญญาขึ้นมา เพื่อที่จะนำไปพัฒนาความรู้ได้ต่อไปอีก ไม่ใช่แค่รับความรู้มาเฉย ๆ แต่ว่าสร้างความรู้ออกมาได้ด้วย นี้คือแนวโน้มที่ชัดเจนมากในปัจจุบันนี้

ประธาน

ผมคิดว่าตรงที่ ดร.ซัลมีพูด คือ การออกนอกระบบ ไม่ได้เป็นเป้าประสงค์ แต่เป็นวิธีที่จะไปสู่เป้าประสงค์สูงกว่านั้นของมหาวิทยาลัย ทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระที่จะออกจากระบบ หรือออกจากกะลาครอบ เขาบอกว่าออกจาก Block ผมขอบอกว่ากะลาครอบแล้วกัน หาหนทางใหม่ในการพัฒนาตนเอง พัฒนามหาวิทยาลัย ตรงนั้นคือเป้าหมายของการออกนอกระบบ ขออนุญาตให้ภาษาที่แปลงออกมาอีกที สำหรับวิทยากรท่านอื่นเชิญเลยครับ ประเด็น 4 ประเด็นที่ อาจารย์ดิลก ได้พูดมา

รศ.ดร.วราภรณ์ บวรศิริ

ขอเสริมประเด็นแรก ถ้าเราศึกษาของประเทศต่าง ๆ แล้ว เราตามหลังเขาแน่ ไม่มีทางทันเขา ความเห็นส่วนตัวคือ**เรายังขาดเรื่องการวิจัย** เรายังไม่ค่อยมีการวิจัยกันมากเท่าที่ควร ถ้าเราสามารถจะเป็นตัวของตัวเอง และเราวิจัยและพัฒนาโดยที่มีพื้นจากขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และการวิจัยของเราเอง จะทำให้ก้าวหน้าและโดดเด่นได้ ค่อนข้างเห็นด้วยถ้าเราเอาของเขามาตลอดเวลา ไม่วิจัยและพัฒนา ก็ต้องตามเขาตลอดเวลา ขณะเดียวกันดิฉันมีประเด็นหนึ่ง เวลาไปประชุมนานาชาติ คือเขาจะมีมาตรฐานของเขาอยู่ อย่างใครพูดถึง ISO เราก็ต้องเริ่มกับเขาด้วย อย่างเมื่อที่อาจารย์ประกอบบอกอินเทอร์เน็ตของเราพันคน มีคนใช้สัก 2 คน ถ้าเทียบกับคนอื่นตามความรู้สึกของดิฉัน ปัจจุบันเป็นโลกเดียว การติดต่อกันใกล้ชิดกันมากเหลือเกิน แล้วมาตรฐานของโลกก็เข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะว่าเราก็มุ่งจะเป็น World Class University ไม่ว่าจะเป็นเอเชียวีค จะจัดอันดับ เวลาด้อยขึ้นมาเราก็ไม่สบายใจ เราต้องทันเขา ในขณะเดียวกันเราต้องมีการวิจัยและพัฒนาอยู่บนพื้นฐานขนบธรรมเนียม ประเพณีของเรา เราถึงจะทันเขา แล้วก็ก้าวหน้าไป ของเรายังไปตามเขา ยังไปตามอุตสาหกรรมตลอดเวลา และเราไม่ได้พัฒนาทางด้านเกษตรให้ก้าวหน้า ถ้าเกิดเราสามารถจะพัฒนาตรงนั้นได้ ให้ก้าวหน้าขึ้นไป เราก็อาจจะเป็นผู้นำ อย่างมาเลเซีย เท่าที่ทราบมาเลเซียเขาถอยจากเกษตร เพราะเขาบอกเขาสู้ประเทศไทยไม่ได้ เขาเลยไปทางด้านอุตสาหกรรม ถ้าเราพัฒนาทางด้านเกษตรให้ก้าวหน้า ดิฉันเชื่อว่าของเรานี่เป็นระดับโลก ที่คู่แข่ง WTO เราก็ชนะอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น เป็นไปไม่ได้ที่เราจะอยู่โดดเดี่ยวในโลกนี้ได้ แต่เราก็ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเราเอง

นายแพทย์วิจารณ์ พานิช

ผมมีคำถามซึ่งไม่ทราบว่า ผู้ที่ไปค้นมาเขาเอ่ยถึงหรือเปล่าทั้ง 6 ประเทศ ฝากท่านประธานช่วยแปลให้ท่าน ดร.ซัลมี ด้วยครับ เพราะว่าท่านอาจจะช่วยตอบได้ดี ผมมองว่า ถ้าเรามองระดับประเทศ อุดมศึกษาทั้งประเทศ ถ้าเรามองแยกออกมา ไม่มองให้สมดุลสอดคล้องกับระบบการศึกษาทั้งหมด อาจจะมีอันตราย อันตรายในแง่ที่ว่า ในประเทศเราต้องยอมรับ อุดมศึกษาก็เสียงดังหน่อย ถ้าหากว่าทรัพยากรของชาติโดนดึงไปสู่อุดมศึกษามากผิดปกติ ไม่สมดุลกับการศึกษาส่วนล่าง 12 ปี แล้วการ

ศึกษาส่วนล่าง 12 ปี มีเฉพาะคนที่ได้เปรียบเท่านั้นที่ได้เรียนขึ้นมา จนได้มาเรียน Higher Education เมื่อเป็นอย่างนั้น แสดงว่า Best Brain จำนวนมากหมดโอกาส ไม่มีโอกาสที่จะโตขึ้นมา เราก็พยายามช้อนหา Brain เพื่อมาเรียน Higher Education Brain พวกนี้ พอช้อนลงไป เป็น Poorer Brain ในกรณีอย่างนี้ ก็จะทำให้ประสิทธิภาพ (Efficiency) การจัดการศึกษาทั้งประเทศไม่ได้รับการพัฒนา มีการศึกษาทำนองนี้ไหมครับ ที่จะช่วยบอกให้รู้ว่า เราต้องทำอย่างนี้ และแค่ไหนถึงจะเรียกว่ามีประสิทธิภาพ (Efficiency) ที่ดี มีสมดุล (Balance)

รศ.ดร.ประกอบ คุปรัตน์

ที่คุณหมอวิจารณ์พูดถึงว่าไม่สมดุลในระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมองในเชิงลงทุนครับ ผมเห็นตัวอย่างในประเทศหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องแปลก การศึกษาควรจะสมดุลกับคนในกรุงกับคนชนบท กระจายโอกาส แต่ประเทศนี้ถ้าอยู่ในเมืองหลวงได้ใช้ทรัพยากรทุกอย่าง อย่างเช่น อินเทอร์เน็ต ในกรุงเทพฯ ใช้อินเทอร์เน็ตได้ในราคา 12,000 บาท ต่อ 128 เค ต่างจังหวัด ล้านบาท ถามว่าความสมดุลในจุดนี้คืออะไร คนกรุงเทพฯ ได้เปรียบแล้ว ย่อมได้เปรียบต่อไป ในต่างจังหวัดเสียเปรียบอยู่แล้ว บอกว่าอย่าไปเล่นเลย อินเทอร์เน็ต แล้วครูทุกคนบอกว่า อย่าพูดถึงสิ่งเหล่านี้ เดี๋ยวโดนสอบสวนในกระทรวง เพราะว่าอย่างนี้ถือเป็นของแพง ผมก็เลยฝากผู้เกี่ยวข้องกับนโยบายทางการศึกษาว่า แล้วอเมริกาบอกว่า อินเทอร์เน็ต for everyone เป็น gift of God ที่ทำให้ทุกคนได้รับข่าวสารอย่างยุติธรรมทั่วถึง โรงเรียน 85% มีเครือข่าย ในสิงคโปร์บอกว่าปี 2002 everyone every school all Internet พวกสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ของระดับสูงต่อไป เป็นสิ่งพื้น ๆ ราคาถูก แต่มีประเด็นอย่างเดียวว่า เราเข้าใจระบบเหล่านี้และสร้างความสมดุลหรือเปล่า ที่ผมคิดว่าไม่สมดุลอีกอย่าง คือโรงเรียนมัธยมศึกษาในบ้านเรา ขาดมากที่สุดไม่ใช่ปริมาณอย่างเดียว แต่ขาดคุณภาพด้วย อย่างอาจารย์ที่สอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ การอาชีพ จะปรับปรุงได้อย่างไร เพราะผลิตไม่ทัน อันนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะระบบราชการส่วนหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ผมถามว่า ถ้าเราต่อสายเข้าไปแล้วเริ่มความคิดใหม่ว่า ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เราผลิต 100 ได้ใช้ ผลิต 1000 ได้ใช้ ผลิต 10,000 ได้ใช้ ทำไมไม่คิดสร้าง Knowledge Society ผลิตกันคนละเล็กละน้อย แล้วแบ่งกันใช้ ผ่านเครือข่าย ผมคำนวณสูตรให้แล้วเป็น Challenge ว่า โรงเรียนหนึ่งรัฐ

สนับสนุนแค่ 120,000 บาท ทุกโรงได้ใช้โรงเรียนในระบบเครือข่ายหมด นอกจากนี้เอกชนมีสายเหลือๆแล้ว ยังสามารถเอามาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาได้ เช่น สายไปลาวเหลือ 16 เมกกะบิต มูลค่าเท่าไรไม่รู้ สายไปภาคใต้เหลือ 38 แล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์ทำไมไม่เอาไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ดาวเทียมขึ้นไปลอยในภูมิภาค ในโซนอาเซียนทั้งหมดหลายดวง ไม่ค่อยได้ใช้ แล้วอีก 3-4 ปีข้างหน้าหมดอายุ เพราะว่าอายุ 8 ปี

รศ.ดร.ชูเวช ชาญสง่าเวช

ผมมีข้อมูลที่เป็นตัวเลข แต่ไม่ได้เอามาวันนี้ เป็นสถิติเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ไม่ใช่เฉพาะประเทศออสเตรเลียเท่านั้น มีประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น และประเทศอื่น ๆ เรียกว่า Higher Education Report for the 1999 to 2001 Triennium เป็นเอกสารที่แนะนำให้ไปดูได้

รศ.ดร.ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์

ผมมีสถิติที่ชัดเจนเรื่องค่าใช้จ่ายของรัฐต่อหัว ในปี 1995 เปอร์เซนต์ที่เป็น GNP ต่อหัวของการศึกษา ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษารวมกันเท่ากับ 1,052 $ ของอุดมศึกษาเท่ากับ 3,370 $ ต่อหัว อันนี้เป็นของทั้งโลก และแยกออกเป็นภูมิภาคที่พัฒนาแล้ว กลุ่มประเทศที่กำลังเปลี่ยนแปลงสถานภาพ หรือ Transition Country และภูมิภาคที่กำลังพัฒนา กลุ่มประเทศที่เจริญน้อยที่สุดเปรียบเทียบกัน ถ้าคิดเป็นเปอร์เซนต์ของค่าใช้จ่ายต่อหัวของอุดมศึกษา จะเป็น 58.2 เปอร์เซนต์ของ GNP ส่วนระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา คิดเป็น 18.2 เปอร์เซนต์ ต่ำกว่าประมาณ 3 เท่า อันนี้คือตัวเลขของโลก ผมคิดว่า สำหรับประเทศไทยค่าใช้จ่ายต่อหัวของอุดมศึกษาต้องสูงอยู่ เพราะค่าใช้จ่ายสูงและคนน้อย แต่ผมยังมีความหวังว่าหลังจาก พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติประกาศใช้แล้ว การลงทุนจะต้องลงมาดูระดับล่างมากขึ้น ระดับอุดมศึกษาจะน้อยลง มหาวิทยาลัยจะต้องหาเงินเพิ่มเติมมากขึ้น เพราะฉะนั้น ผมจะเรียกว่าเป็น Trend หรือความหวังว่ารัฐควรให้ความเอาใจใส่ Basic Education มากขึ้น

ประธาน

สรุปคำถามถึงความสมดุลด้านการศึกษา 12 ปี กับการอุดมศึกษา แน่นอนว่า สมดุลต้องอยู่ในระบบเดียวกันถึงจะอยู่ในวันข้างหน้าได้ และตัวเลขคร่าว ๆ ในอุดมศึกษามักจะมีตัวเลขที่ 20 เปอร์เซ็นต์ ของ Education Budget หรือประมาณ 4-5 หมื่นล้านต่อ แสนห้า แสนหก สำหรับค่าใช้จ่ายต่อหัวโดยเฉลี่ยของเรา ป.1 ถึง ป.6 คนละประมาณ 10,000 กว่าบาทต่อปี อาชีวะประมาณ 2-3 เท่าของสามัญ มหาวิทยาลัยตามที่ทบวงเคยหาตัวเลขไว้ถ้าเป็นสายสังคม วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ เริ่มตั้งแต่สี่ห้าหมื่นจนถึงแสนกว่าบาทต่อปี สองแสน สามแสน บาทต่อปี ขึ้นอยู่กับว่า จะเอาตัวไหนมาหาร ที่ท่านรัฐมนตรีอภิสิทธิ์พูดเมื่อเช้า และที่ พ.ร.บ. กำหนดเงื่อนไข เชื่อว่างบประมาณใน 3-4 ปีข้างหน้า ด้านการศึกษาคงไม่สดสวยเหมือนที่ผ่านมา ข้อสองคือถ้าจะ Impeach ส่วนหนึ่งก็ต้องไปช่วยใน Basic Education ให้มีความครอบคลุมมากขึ้น จากปัจจุบัน ซึ่งยังจัดได้ไม่ถึง 100 เปอร์เซ็นต์ หรือประมาณ 99 เปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นเงินจะต้องลงไปข้างล่าง เงินที่จะออกนอกระบบซึ่ง ดร.ซัลมี ได้บอกแล้ววิธีหาเงิน เมื่อออกนอกระบบแล้วจะคล่องตัวในการหาเงิน ท่านมีตารางหนึ่งหน้าเลยว่า ท่านจะหาเงินมาจากทางไหนบ้าง ที่ไม่เสียผู้เสียคน ต้องระวังไม่ให้เสียผู้เสียคน ต่างประเทศเขามีวิธีหากันอย่างไร ยกตัวอย่างประเทศจีนค่อนข้างจะย่ำแย่ เวียดนามเขาตัดหางมหาวิทยาลัยของรัฐมา 10 ปีได้แล้ว ผมไปเยี่ยม เขาเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เพราะว่าให้เพียง 50 เปอร์เซ็นต์ของเงินเดือนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ได้ไปดูวิธีเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่ เผอิญตอนนั้นมหาวิทยาลัยไทยยังไม่ออกนอกระบบ ถ้าออกนอกระบบแล้วคงต้องเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่ เหมือนกัน ที่ ดร.ซัลมี ได้รวบรวมจากทั่วโลก วิธีหาเงินอย่างมีศักดิ์ศรี ในฐานะมหาวิทยาลัย มีหลายวิธี

นายพารณ อิศรเสนา

ผมขออนุญาตถามท่านผู้รู้จากต่างประเทศว่า เท่าที่ผมทราบประเทศที่พัฒนาแล้ว มหาวิทยาลัยเขาอยู่นอกระบบกันทั้งนั้น ประเทศ Developing Country อย่างประเทศไทย กำลังจะออกนอกระบบซึ่งเป็นก้าวสำคัญมากของการศึกษาอุดมศึกษาของไทย คำถามที่ 1 อยากถามว่ามีประเทศไหนที่เขาเป็นอย่างเรา เป็นมหาวิทยาลัย

ของรัฐเป็นส่วนใหญ่ และกำลังจะออกนอกระบบ รัฐ Support เรื่องต่าง ๆ อย่างไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องงบประมาณ

รศ.ดร.วราภรณ์ บวรศิริ

การออกนอกระบบของมาเลเซีย รัฐบาลออก พ.ร.บ. มา 6-7 ฉบับ ออกมาพร้อมกัน จุดประสงค์ที่รัฐบาลต้องการแก้ไขโดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยของรัฐ คือ เพื่อที่จะให้มหาวิทยาลัยของรัฐมี Autonomy มีอิสระคล่องตัว และอีกประการหนึ่ง คือ เขาใช้คำว่า Corporatized ไม่ใช่ Privatization คำว่า Corporatized ดูใน Dictionary แปลว่าเป็นบริษัทหรือเป็นองค์กรเพื่อที่จะหารายได้เพิ่มขึ้นด้านวิชาการ เช่น ไปเป็นที่ปรึกษาร่วมมือทางด้านธุรกิจ ทางด้านทำวิจัย มีสถานที่ให้บริษัทมาใช้สถานที่ รัฐบาลจะให้ Support ลดลงมา ประมาณ 20-30 เปอร์เซ็นต์ เขาบอกว่า Corporatized รัฐไม่ลดงบประมาณทีเดียวฮวบฮาบ แต่จะค่อย ๆ ลด เป็นขั้น ๆ ไป ทางด้านอาจารย์ของเขาก็ไม่ตกใจ เขาเห็นดีด้วยว่าวิธีการนี้จะเป็นวิธีการปรับปรุง ให้ขวัญกำลังใจ ไม่มีใครถูกออกเลย เขาทำให้ดีขึ้น การจัดการดีขึ้น การหมุนเวียนดีขึ้น คิดว่าเป็นจุดสำคัญ ดิฉันไปมหาวิทยาลัยขอนแก่น ไปฟังเรื่องการออกนอกระบบ ที่นั่นเขาเรียกราชกิจแทนที่จะเรียกพนักงานเช่นที่จุฬา

รศ.ดร.ชูเวช ชาญสง่าเวช

เรื่องที่ท่านพารณถาม เรื่องมหาวิทยาลัยประเทศไหนบ้างที่เป็นของรัฐมาก ของออสเตรเลียจริง ๆ แล้วเป็นของรัฐ 37 แห่ง จาก 39 แห่ง ที่เหลือ 2 แห่ง เท่านั้นเองเป็นของเอกชน แต่ว่าของเอกชนก็ยังรับเงินจากรัฐ มหาวิทยาลัยของออสเตรเลียเท่าที่ได้เห็นตัวเลขมา งบประมาณประมาณ 50% จะมาจากรัฐ แต่ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่งนั้น จะรับของรัฐบาลประมาณ 20 % ที่เหลือก็จะต้องหากันเอง ตอนนี้แนวโน้มที่ออสเตรเลียคือสร้างการแข่งขันเชิงพาณิชย์ เพราะฉะนั้น เราจะเห็นว่าออสเตรเลียจะส่งคนมา recruit หานิสิตนักศึกษาในประเทศไทย หรือในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ทำอย่างเต็มที่ ทำเป็นการค้าเลยจริง ๆ ถ้ามองในแง่นี้ มองในแง่การหาเงินจากต่างชาติตรงนี้ออสเตรเลียทำเป็นล่ำเป็นสัน เราจะเห็นจากถ้าดูรายงานเล่มเขียว ในส่วนหลังจะมีภาคผนวกซึ่งพูดถึงการปฏิบัติที่ควรจะทำสำหรับมหาวิทยาลัยออสเตรเลียในกรณีนักเรียน

ต่างชาติ ซึ่งเขาทำอย่างเป็นกิจจะลักษณะเลยทีเดียว สำหนรับประเทศนิวซีแลนด์ มหาวิทยาลัยทั้ง 7 แห่งเป็นของรัฐหมด และตอนนี้สิ่งที่รัฐบาลนิวซีแลนด์พยายามจะทำ คือใช้กลไกทางกฎหมายให้ทุกคน ทุกมหาวิทยาลัยทำการปรับปรุงคุณภาพ ใครมีคุณภาพมากกว่าก็จะได้เงินมากกว่า ให้มหาวิทยาลัยเป็นอิสระมากขึ้น แต่ของนิวซีแลนด์พัฒนาเรื่องนี้ขึ้นมาภายหลังออสเตรเลีย เพราะได้เริ่มทำกันจริง ๆ ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมานี้เอง นิวซีแลนด์ใช้แนวคิดที่ว่าใครทำดีมากจะได้เงินมาก เข้าใจว่าอันนี้จะเป็นกลไกให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ปฏิบัติตาม ถ้าเปรียบเทียบกันในเรื่องของความเป็นอิสระ ออสเตรเลียมีการศึกษาที่นาสนใจมากที่ผมอยากจะอ้างถึง ซึ่งเขียนโดย Anderson และ Johnsonในรายงานเล่มเขียวนี้สามารถไปค้นดูได้ ซึ่งพูดถึงการเปรียบเทียบระหว่างความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ใน 20 ประเทศ จริง ๆ แล้วของออสเตรเลีย จะอยู่ในระดับเดียวกันกับของนิวซีแลนด์และประเทศไทย คือความเป็นอิสระอยู่ตรงกลาง ๆ ซึ่งตรงนี้เป็นผลการสำรวจจากการสอบถามคนที่อยู่ในประเทศนั้น นับเป็นผลการวิจัยที่น่าสนใจ ในประเด็นเรื่องของ Autonomy มีความสำคัญอย่างไร ผมได้อภิปรายอยู่แล้วในเล่มเขียวในหน้า 18-19 ในบทที่สอง คิดว่าไปดูได้

ประธาน

ผมคิดว่าถ้าเราสนใจเรื่องนโยบายการให้งบประมาณของรัฐสำหรับอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ ที่ไปยังมหาวิทยาลัยของรัฐหรือของเอกชน ตรงนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลแต่ละประเทศ ที่ ดร.ซัลมี ได้รวบรวมมาให้มีอยู่หน้าหนึ่งพูดถึงวิธีต่าง ๆ ในการกำหนด Budget Policy ตัวอย่างที่อาจารย์ชูเวชยกขึ้นมาเป็นเรื่องของPerformance Budgeting Policy ถ้าจะเอาตัวเลขที่ยุติธรรมที่สุด และใช้ได้จะต้องไปหาค่าใช้จ่ายต่อหัว เป็น Input Base ซึ่งตรงนั้นอาจจะเป็นกลาง ๆ แต่นอกจากนั้นน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของสูตรการให้งบประมาณต่อมหาวิทยาลัยอีกสูตรหนึ่ง เพราะฉะนั้นวิธีการให้งบประมาณต่อมหาวิทยาลัย ไม่น่าจะไปปนกับวิธีการบริหารของมหาวิทยาลัย ให้ไปแล้วและให้ไปบริหารจัดการแบบราชการ ให้ไปแล้วและให้ไปบริหารจัดการแบบไม่ใช่ระบบราชการ ให้ไปแล้วให้ไปกับมหาวิทยาลัยเอกชน อันนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการบริหารจัดการของแต่ละมหาวิทยาลัย เพราะถ้าไปปนกันก็จะใช้ Budget ต่อรองกับรัฐบาลว่าจะออกหรือไม่ออกนอกระบบ ซึ่ง ดร.ซัลมีบอกว่าการออกนอกระบบหรือ Autonomy นี้เป็น

Means นำไปสู่ความเป็น Excellent ของมหาวิทยาลัย ความมีอิสระในการกำหนดอนาคตของมหาวิทยาลัย Mission ของมหาวิทยาลัยต่างหากคือสิ่งสำคัญ

นายแพทย์วิจารณ์ พานิช

ขอบคุณครับท่านประธาน ขออนุญาตถามอีกคำถามหนึ่ง คือเรื่องการใช้ Public Money ในการสนับสนุนมหาวิทยาลัย ผมเข้าใจว่ารัฐบาลต้องพยายามที่จะ Diversify การใช้ Pubic Money ที่เราพูดกันนี้ ค่อนข้างจะมองที่ Direct Support แต่รัฐบาลต้องพยายามหาทางให้มหาวิทยาลัย ทำกิจกรรมที่ทำให้เกิดความเจริญต่อบ้านเมือง ในการดำเนินภารกิจของมหาวิทยาลัย เช่น R&D รับให้คำปรึกษา งานบริการต่าง ๆ รวมทั้ง Innovation ทั้งหลายที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่บ้านเมือง รัฐบาลต้องใส่เงินเข้าไปในกิจกรรมเหล่านี้ และพยายามชักจูงให้มหาวิทยาลัยไปทำภารกิจเหล่านั้น และเมื่อทำแล้วมีรายได้ต่อมหาวิทยาลัยและต่อตัวอาจารย์เอง ผมเคยได้ยินมาว่าสมัยมาดาม แธตเชอร์ ได้ยินอาจารย์ประกอบบอกว่า ไม่มีพวกไหนในมหาวิทยาลัยที่ชอบมาดาม แธตเชอร์ ผมเข้าใจว่า 10 ปีให้หลัง มหาวิทยาลัยอังกฤษที่โดนบีบและโดนตัดงบประมาณทั้งหลาย เขา Enjoy รายได้ที่มากกว่าเดิมอีกมากมาย จากการถูกบีบ ถูกกระทำให้แข็งแรงขึ้น ผมอยากจะทราบเหมือนกันว่า มีข้อมูลเหล่านี้จากการศึกษาหรือไม่ เพื่อที่จะทำให้มหาวิทยาลัยสบายใจได้ว่าจริง ๆ แล้วเมื่อออกไปนอกระบบ งบประมาณไม่ได้ลด แต่มาจาก Indirect มากขึ้น

รศ.ดร.ประกอบ คุปรัตน์

การพูดถึงการตัดงบประมาณแล้วทำให้มหาวิทยาลัยต้องตื่นตัว ผมคิดว่าเมื่อสักครู่ที่ท่านพารณพูดคล้ายกันคือว่า ระบบราชการใช่ไหมที่เป็นตัวอุปสรรคที่ทำให้ไม่ขยับเขยื้อนอะไรทำนองนั้น อังกฤษเขาไม่ได้เป็นระบบราชการ แต่เป็น Bureaucracy ผสมกับ Collegial ที่ทำให้ทุกอย่างแน่นิ่งและบริหารด้วยประเพณี แต่การตัดงบประมาณเป็นตัวกระตุ้นในทางลบ ผมไปอ่านเอกสารทั้งหมดดูแล้ว ผมเข้าใจว่าพวก Professor หรืออธิการบดีที่ปฏิเสธแธตเชอร์ไม่ใช่ด้วยอคติอย่างเดียว แต่เป็นผลจากการที่ถูกตัดงบประมาณในช่วงเวลาที่มหาวิทยาลัยไม่มีความพร้อม เหมือนขุนนางที่อยู่ดี ๆ ต้องไปอาหารกินเอง หรือต้องไปทำร้านอาหาร ทำอะไร เขาไม่คุ้นที่จะทำตรงนั้น เพราะเขาไม่ได้ถูกเตรียมมา

ให้พร้อมสำหรับการไปบริหารมหาวิทยาลัยแบบนอกระบบ ผมเข้าใจว่าใน Spirit อย่างนี้ถ้าประเทศไทยจะออก ผมเห็นด้วย อีกอย่างผมก็อยู่ในมหาวิทยาลัยมา เราเสียโอกาสไปแล้ว ต้องยอมรับความจริงว่าเราไปไม่ได้ในปี 2534 แต่วันนี้ไม่มีทางเลือกแล้ว ต้องยอมรับความจริงว่าต้องออกแน่ และที่ผมพูดไว้ตอนเช้าว่าอย่าไปรู้สึกตื่นเต้นกับมัน และผมไม่ได้หวังว่าท่านอธิการบดีจะต้องยุติธรรมทั้งหมดที่จะจัดการกับอาจารย์ ทุกอย่างจะต้องยุติธรรม ผมเชื่อว่า ยังมีความคลางแคลงใจ แต่ผมเชื่อว่า อาจารย์แต่ละคนในบ้านเราก็จะคล้ายกับของอังกฤษ คือตอนแรก ๆ หากินไม่เป็นหรอก แต่พอโดนปลด โดนอะไรออกไปบ้าง ระยะแรกอาจจะอาย ๆ ตกงาน เพื่อนผมก็ตกงานระยะนี้ ต่อมาเป็นประธานบริษัทเลย ตั้งบริษัทเองขึ้นมาแล้วดูธุรกิจต่าง ๆ งอกเงยขึ้นมาได้ ผมคิดว่าช่วงแธตเชอร์ก็จะเหมือนกับที่อเมริกาที่เกิด Re - Engineering ทุกคนเครียดหมด 10 ปีทรมานเหมือนกัน หลายคนฆ่าตัวตายไปบ้างแล้วก็มี หวังว่ารัฐบาลจะช่วยอาจารย์มหาวิทยาลัยในเรื่องทำให้บริหารเป็น มีช่องทางในการทำมาหากินเพื่อประโยชน์ของมหาวิทยาลัยมากขึ้น แล้วมี Willing มี Positive Thinking ในการที่จะออกจากระบบ ผมคิดว่าการรับเงินก้นถุงคนละ 2 แสนบาท แล้วออกก็ถือว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์หนึ่ง แต่อยากให้มีมากกว่านั้น เพราะว่าขณะนี้คนที่อยู่กับระบบราชการมาถึงตอนนี้อายุ 55 ผมก็ 52-53 คนในวัยนี้วิตกจริตเยอะด้วยหลายสาเหตุ ทำอย่างไรจึงจะกล่อมขวัญคนเหล่านี้ให้ได้ และหานักบริหารที่ขายฝันให้เป็นให้มากพอ ไม่ใช่นักบริหารที่หาเสียงกับพรรคพวก แล้วรอรับเลือกตั้งก่อนแล้วค่อยจัดการทีหลังมัน แต่ต้องให้ประชาคมเขาทราบก่อนว่าท่านอยากจะทำอะไร ฉะนั้น **อธิการบดีต่อไปผมอยากจะเห็นให้เกิดอธิการบดีรุ่นใหม่คือนักขายฝันและเป็นคนที่ทนกับความขัดแย้งอย่างที่สุด** เพราะต้องเจอกับเรื่องเครียด ๆ อธิการบดีหลายคนเป็นโรคความดันกันไปมากแล้ว เท่าที่ทราบ

ผศ.ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง

ขออนุญาตพูดถึงประสบการณ์เรื่องความเป็นอิสระ (Autonomy) ของญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่1 ญี่ปุ่นนั้นมาจากระบบราชการแบบของไทย เพราะฉะนั้นในการให้ Autonomous กับมหาวิทยาลัยของรัฐก็ใช้วิธีควบคู่ไปกับ Privatization แล้วก็คุมกำเนิดมหาวิทยาลัยของรัฐไม่ให้ขยายตัวมากขึ้น และจะมีกองทุนเข้ามาช่วย เป็นกองทุน

เพื่อมาสนับสนุนเรื่องการเงินของมหาวิทยาลัย อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในญี่ปุ่นมีโบนัส แต่ถ้าพูดถึงเงินเดือนอาจจะต่ำกว่าเงินเดือนของครูโรงเรียนภาคบังคับ เช่น อาจารย์โรงเรียนสาธิตจะได้เงินในระดับที่เป็น National อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐก็จะได้ Status เป็น National เป็นข้าราชการของระดับชาติ แต่ว่าเงินนั้นเป็นอีกส่วนหนึ่ง คือตัวเองต้องไปหาเพิ่มเอาเอง ใครเก่งเรื่องวิจัยก็ไปหาทุนวิจัยจาก JASP อะไรบ้าง เงินเดือนอยู่ที่ความสามารถ แต่สิ่งที่น่าสนใจอันหนึ่งคือเขาจะต้องบวกกับระบบ Induction คือการที่จะทำให้อาจารย์มหาวิทยาลัยมีคุณภาพนั้น ระบบการ Induce อาจารย์ใหม่ต่าง ๆ จะเป็นระบบมาก รวมทั้งการให้มีการวิจัยและเรื่องของระบบทีมเวิร์ค ซึ่ง Professor ในแต่ละทีมจะดูแลลูกทีมของตัวเองเป็นอย่างดี เพื่อพัฒนาพวกที่เป็น Lecturer ขึ้นไปเป็น Professor ระบบทีมเวิร์คนี้คือระบบที่ญี่ปุ่นใช้ แล้วอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็น National University ทั้งหลายมีเรื่องศักดิ์ศรีในความเป็น National

นายอมเรศ ศิลาอ่อน

มีคำพูดบางคำที่น่าสนใจ ผมอยากจะขอให้แนวคิดไว้ เรื่องความฝันทุกคนก็มีความฝันกันทั้งนั้น อาจารย์มหาวิทยาลัยก็มีสิทธิที่จะฝัน แต่ผมอยากจะเรียนให้ข้อคิดว่า ในขณะนี้ของบางอย่างคงต้องหยุดฝัน และก็วิเคราะห์จากความเป็นจริง วิเคราะห์ว่า Possibility ที่จะทำได้มีอะไรบ้าง อะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ วิเคราะห์เสร็จแล้วทำ อย่าฝันต่อ ตื่นขึ้นมาทำ อย่าเล็งความเป็นเลิศ ผมเคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับทบวงมหาวิทยาลัยอยู่พักหนึ่ง ทุกคนบอกสู่ความเป็นเลิศหมด Charter ของทุกมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศหมด แล้วผมจากมาแล้วเกือบ 10 ปี ก็ยังไม่เลิศสักที เพราะนอนฝันอย่างนี้มันไม่เกิดประโยชน์ ไม่ต้องเอาเลิศหรอกครับ ฝันแต่เพียงว่าเอาแค่ทันเพื่อน แต่ที่นี้อันหนึ่งที่เราไม่ค่อยพูดกันมาก และผมคิดว่าโดยเฉพาะพวกที่คุมนโยบาย คนที่เป็นอธิการบดี คนที่อยู่ในระดับนโยบายจะต้องคิดกัน แล้วเอาไปทำกันพอสมควร คือต้องถามตัวเองว่ายุทธศาสตร์ของอุดมศึกษาคืออะไร ยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยคืออะไร ออกหรือไม่ออกจากราชการ ได้ Blockgrant หรือถูกคุม line Item เป็นยุทธวิธีไม่ใช่ยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ของอุดมศึกษาคือการสร้างคนที่มีคุณภาพ ถ้าเผื่อมีอุดมศึกษาอยู่ 50 แห่งแล้วก็ทำงานมา 20 ปี เห็นคนที่ออกมาไม่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์มันผิดแน่ ๆ จะทำอย่างไรจะเปลี่ยนยุทธศาสตร์ให้มันถูก เช่น เน้นคุณภาพได้ไหมทั้งคุณภาพของนักศึกษา

และคุณภาพของอาจารย์ จะทำอย่างไรที่จะทำให้ยุทธศาสตร์ของอุดมศึกษาเน้นที่คุณภาพ เราเน้นได้ไหมเน้นที่บางจุดที่มหาวิทยาลัยบางมหาวิทยาลัย ให้สามารถทำให้ตัวเองเก่งหรือใกล้ความเป็นเลิศได้ คือแทนที่จะมีมหาวิทยาลัย 50 แห่ง เหมือนกันหมด เรามีมหาวิทยาลัยสัก 10 แห่งแต่ละแห่งเก่งหนึ่งถึงสองอย่าง ผมว่าประเทศได้ประโยชน์มากกว่ามีมหาวิทยาลัย 50 แห่ง ซึ่ง Turn Out คนไม่มีคุณภาพออกมากับมีมหาวิทยาลัย 10 แห่งที่ Turn Out คนที่เป็น World Class ออกมา ผมว่าผิดกันแยะเลย และ Resource ที่ใช้คงไม่ผิดกันเท่าไร เช่น สมมติบอกมหาวิทยาลัย ก.ให้เก่งแพทย์ อย่างอื่นไม่ต้องไปทำ มหาวิทยาลัย ข. ให้เก่งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มหาวิทยาลัย ค. ให้เก่งไอทีกับภาษาอังกฤษ ซึ่งต่อไปจะเป็นหลักโทรคมนาคมของโลก ถ้าเผื่อเราไม่สอนคนให้เก่งทางนี้เราคงอยู่ในโลกไม่ได้ ประเด็นสำคัญที่เรา ให้ยังไม่ได้พูดกันว่าจะทำให้เกิดเป็นรูปธรรมได้อย่างไร คือการสร้างการแข่งขันให้เกิดขึ้นในวงการมหาวิทยาลัย แข่งความเก่งของนักเรียน แข่งความเก่งของอาจารย์ ไม่ใช่แข่งความเก่งในเรื่องการแสวงหางบประมาณหรือการใช้งบประมาณในทางที่จะช่วยเหลือตัวเองหรือพรรคพวก จริง ๆ แล้วมหาวิทยาลัยจะเก่งได้หรือจะมีความหมายได้ก็คือต้องแข่งกับคนอื่นเขาได้ และคนที่จะเป็นตัวแทนไปแข่งของเราคือนักศึกษาที่จบออกไป ที่โมร็อกโค มีนักวิ่งคนหนึ่งชื่อเอลเกรูช ซึ่งทำสถิติโลกในเวลานี้ ถ้าเรามองย้อนหลังไป 20 ปี โมร็อกโคไม่มีนักวิ่งที่เก่งเลย อยู่ดี ๆ เขามีนักวิ่ง World Class ขึ้นมาได้อย่างไร อันนี้เป็นเรื่องน่าวิเคราะห์ ที่ว่าคนทั่วไปในโมร็อกโคไม่ได้วิ่งเก่งหรอก แต่ว่ามีคนหนึ่งและอีกหลายคนวิ่งเก่งขึ้นมา ถามว่าเขาสร้างนักกีฬา World Class ขึ้นมาได้อย่างไร คำตอบคือ ความมุ่งมั่นของสมาคมกีฬา ความมุ่งมั่นของคนที่คุมนโยบายในเรื่องนี้ อีกอย่างคือการสนับสนุนที่เพียงพอ แต่ที่สำคัญที่สุดผมคิดว่าคือเรื่องคุณภาพของโค้ช จะเห็นได้ว่ากีฬาอย่างการวิ่งที่โมร็อกโคหรือที่คีเนีย รักบี้ที่นิวซีแลนด์ แบดมินตันที่เดนมาร์ก พวกนี้ถ้าไม่มีโค้ชดีไปไม่รอด จริง ๆ แล้วมหาวิทยาลัยของเราถ้าจะสร้างนักศึกษาที่ดี เราคงต้องคิดว่าทำอย่างไรให้อาจารย์เป็นโค้ช ไม่ใช่สักแต่ว่าเป็นอาจารย์แล้วออกมาสอนกันดื้อ ๆ แบบอาจารย์ฤาษีหรือสำนักทิศาปาโมกข์ ถ้าเผื่อถามต่อไปว่ามหาวิทยาลัยจะทำให้ดีจะทำอย่างไร ก็คงคล้ายๆกันว่าจะทำอย่างไรให้สร้าง World Class Eliteได้ ผู้กำหนดนโยบายของการศึกษาเราต้องเอาจริง อยากให้คนของเราเป็น World Class อยากให้มหาวิทยาลัยของเราบางแห่งเป็น World Class ผู้กำหนด

นโยบายต้องเอาจริง อาจารย์เองต้องทำตัวเป็นโค้ช คือแทนที่จะสักแต่สอนให้จบหลักสูตรไป แจก Sheet แล้วให้ไปดูเอาเอง อาจารย์คงจะต้องดูว่านักศึกษาคนไหนมีความสามารถทางไหน แล้วพยายามดึงศักยภาพของเขาออกมาให้เต็มที่แล้วปลูกฝังความต้องการให้กับตัวเขาเอง เพื่อให้ไปศึกษาต่อ ไม่ใช่จบแล้วได้ปริญญาบัตรแล้วเลิกศึกษา ความรักที่จะเรียน ความรักที่จะพัฒนาตัวเองต้องปลูกฝังกันด้วยอาจารย์ ในที่สุดเรื่อง **มหาวิทยาลัยจะทำอะไรก็ตามจะต้องมีจุดเน้น** ถ้าเหมือนแมคโดนัลด์เขามีจุดเน้นอยู่ 3 อย่างคือ Location Location Location จุดเน้นของมหาวิทยาลัยต่อไปคือ คุณภาพ คุณภาพ และคุณภาพ คุณภาพแค่ไหน ไม่ใช่เก่งที่สุดในโลก ขอเพียงให้ตามสิงคโปร์มาเลเซียทันก็พอแล้ว จุดสุดท้ายต้องถามถึงความรับผิดชอบของคนที่อยู่ในวงการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารการศึกษา หรืออาจารย์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ว่าความรับผิดชอบของเราอยู่ตรงไหน นักการศึกษาหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยในระยะต่อไปถ้าอยากจะทำให้มหาวิทยาลัยของเราใกล้เคียง World Class ได้คงจะต้องลดความสำคัญของตัวกู อย่างที่ท่านพุทธทาสท่านว่า ทำอะไรสำหรับตัวเองให้น้อยลง ทำให้มากขึ้นสำหรับเด็กรุ่นใหม่ สำหรับคนในอนาคตของเรา ถ้าผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่อาจารย์ส่วนใหญ่ทำอย่างนั้น ผมเชื่อว่าเราจะสร้างคนที่มีคุณภาพได้ และเมืองไทยจะเป็นประเทศที่สามารถสู้เขาได้

ประธาน

พวกเราปรบมือให้ด้วยครับ ผมจะขอวาทะ ข้อสังเกต และข้อแนะนำที่ท่านอมเรศให้กับพวกเรา ถือว่าเป็นการสรุปรวมการอภิปรายตั้งแต่เช้า เพราะผมคงจะสรุปไม่ได้สวยอย่างท่าน และ Session นี้ ก็คงขอขอบคุณท่านวิทยากรทั้งหมดด้วย

ดร.รุ่ง แก้วแดง

กราบเรียน ท่านผู้ดำเนินการ กราบเรียนท่านนักวิจัย และกราบเรียนแขกทุกท่าน ก่อนอื่นต้องขอขอบคุณว่าท่านที่อยู่กับเราจนถึง 4 โมงครึ่ง ณ บัดนี้แสดงว่าท่านรักจริง รักจริงแล้วก็อยู่กับเรามา ฉะนั้นในนามของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ใคร่ขอถือโอกาสนี้ ขอบพระคุณประธานคณะกรรมการปฏิรูปอุดมศึกษา ซึ่งคน ๆ เดียวกันทำหน้าที่หลายอย่าง คือท่านคุณหมอเกษม วัฒนชัย ที่ท่านดูแลมาโดยตลอด

รวมทั้งที่จะต้องขอบคุณคือ Dr.John Middleton จากธนาคารโลก ที่มาช่วยสนับสนุน และ Professor Dr. Jamil Salmi ที่มาเล่าให้เราฟัง โดยเฉพาะผมเข้าใจว่าจาก Paper ที่เขาจัดทำมา มหาวิทยาลัยบ้านเราเทียบกับภูมิภาคนี้ยังไม่ได้ อย่างที่ท่านอมเรศได้พูดเอาไว้ และจากจุดเล็ก ๆ ตรงนี้ ที่ทำให้เกิดความตื่นตัวในวงการอุดมศึกษา เพราะอีกไม่กี่วันเมื่อ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติประกาศใช้แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นในวงการอุดมศึกษาค่อนข้างมากทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านบวก คือเราจะเริ่มรวมระบบอุดมศึกษาของประเทศเข้าด้วยกันเป็นระบบเดียว ซึ่งเดิมเรามีหน่วยงานที่จัดหลากหลาย มีตั้งแต่ ป.วส. ปริญญาตรี และที่เป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์ แต่ในอนาคตระบบนี้จะต้องรวมเข้าด้วยกัน ถ้าเทียบกับประเทศอื่นจะเป็นเรื่องเล็ก แต่สำหรับประเทศไทยแล้ว ดูเป็นเรื่องใหญ่โต จนกระทั่งหลายคนไม่รู้ว่าจะ Manage ได้อย่างไร อันนี้คือสิ่งที่จะเป็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ว่าเราจะวางระบบอย่างไร จัดรูปแบบอย่างไร แต่ถ้าท่านที่มาร่วมกับเราตั้งแต่เช้า จะเห็นว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทย ไม่ได้เกิดขึ้นที่เดียวในโลก ที่ประเทศอังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ก็ทำกันแล้ว ถ้าท่านดูรายงานการวิจัยจะพบว่า ทำไมประเทศเหล่านั้นต้องปฏิรูปการศึกษา ก็ด้วยความรู้สึกว่าเขาพัฒนาไม่ทันโลก ไม่ทันประเทศอื่น ทั้งที่เขาอยู่ในระดับเลขตัวเดียวของโลก ส่วนเราหลุดมาที่ 40 กว่า เรารู้สึกไม่ค่อยตื่นเต้นเท่าไรต่อการเปลี่ยนแปลงตรงนั้น เมื่อเป็นอย่างนี้ขึ้นมา บัดนี้เราจำเป็นต้องปรับ ต้องวางระบบ ต้องทำอะไรต่ออะไร รวมถึงอย่างที่รัฐมนตรีอภิสิทธิ์พูดตอนเช้า ต่อไปเด็กจบ ม.6 ปีละ 8 แสนคน ซึ่งจะไหลท่วมสถาบันอุดมศึกษา ถ้าเราจัดการไม่ดี ก็เหมือนขยะที่เป็นซุงลงเมืองจันท์มากองอยู่ ใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้เลย ฉะนั้น**การจัดการ การวางแผนตรงนี้จึงเป็นเรื่องจำเป็น** สิ่งที่สำนักงานดีใจคือ เอกสารงานวิจัยของหลายประเทศที่ให้ไป ขอเรียนว่าจริงๆ นักวิจัยยังต้องปรับอีกมาก คิดว่าเมื่อเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์แล้ว งานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับท่าน สำหรับมาช่วยกันคิด มาช่วยวางระบบ วันนี้ถ้าท่านฟังจากข้างบนบ้าง ข้างล่างบ้าง สิ่งที่เรารู้ประการหนึ่งแน่นอน คือระบบอุดมศึกษาของเรา ที่ท่านอมเรศสรุปชัดเจนว่า สู้ประเทศเพื่อนบ้านไม่ได้ และในขณะที่เรากำลังพูดบ่นอย่างเดียว ปัญหาอย่างเดียวกันเกิดที่มาเลเซีย แต่มาเลเซียเผอิญเขามีคนบ่นด้วยและทำด้วยมากกว่าเรา ใช่ไหมครับ ถ้าฟังจาก ดร.วราภรณ์ จะพบว่าปี 1996 มาเลเซียออกกฎหมายชุดเดียว 9 ฉบับ ปรับทุกอย่างที่เราบ่นมา 20 ปี มาเลเซียใช้เวลาไม่นานนักทำเสร็จหมดเรียบร้อยแล้ว และเราคน

ไทยก็ยังคงต้องบ่นต่อไปอีก เพราะฉะนั้นผมเข้าใจว่า ถึงบัดนี้ไฟมาลนก้นเราเรียบร้อยแล้ว เราจึงจำเป็นต้องทำอย่างใดอย่างหนึ่งกับระบบอุดมศึกษาของเรา ที่นี้ถามว่าทำยากไหม ไม่ยากเลยครับ หลายท่านพูดว่ามีปัญหาเยอะไปหมด จริง ๆ หลายเรื่องที่เราบ่นแป็นพราะผู้บริหารเราแก้ปัญหาไม่เป็น เรามองเห็นแต่ป่าเต็มไปหมดเลย ไม่รู้ว่าในป่าที่เราเดิน ช้างยังเดินลอดต้นไม้ได้สบาย ๆ หลายท่านบ่นว่า มีระเบียบเต็มไปหมดเลย ผมเคยเรียนกับท่านสิปปนนท์บอกตรงระเบียบที่ท่านว่า เอามาให้ผมแล้วผมแก้ให้ทีเปลาะ ๆ แล้วก็ทะลุผ่านเข้าไปได้

สำนักงานฯ รู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งว่าในภาวะวิกฤตเรามีนักวิจัย มีท่านประธานที่เข้มแข็งอย่างคุณหมอเกษม และคิดว่าไม่กี่วันเราสามารถเสนอแนวความคิดในเรื่องการปฏิรูปอุดมศึกษาที่เหมาะสมและดีที่สุดกับประเทศไทยของเราได้ในเร็ววันนี้ไม่ใช่ผมเสนอ คุณหมอเกษมเสนอ เพราะฉะนั้น เรื่องที่เกิดขึ้นเป็นไปได้ทั้งนั้น สิ่งที่อยากขอร้องต่อไปนะครับ เมื่อท่านมาแล้วเห็นว่าดี คราวหน้ามาอีกมาคุยกัน การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องจำเป็น อุดมศึกษาของเราจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง และถามว่ายากไหมที่เราจะก้าวสู่มาเลเซีย สิงคโปร์ ตอบว่าไม่ยาก เพราะคนมาเลเซีย สิงคโปร์ หน้าตาเหมือนเรานี่แหละ ผมไปยืนที่สนามบินชางฮี มีคนทักผมผิดบ่อย นึกว่าผมเป็นคนสิงคโปร์ แต่ถามว่าต่างกันอย่างไรระหว่างไทยกับสิงคโปร์ คนไทยบ่นมาก คนสิงคโปร์ทำมากกว่าเราเท่านั้น ต่อไปเราเปลี่ยนใหม่ เราทำมากขึ้นแล้วเราก็จะประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้นขอขอบคุณทุกท่านอีกครั้งหนึ่ง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายการสัมมนาที่เป็นทางวิชาการในลักษณะนี้คราวหน้าท่านคงมาตักตวงเอาความรู้นี้ไปใช้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง ขอขอบคุณท่าน ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย วิทยากรทุกท่าน และขอขอบคุณทุกท่านที่เข้าร่วมสัมมนาในครั้งนี้ด้วย ผมขอปิดการสัมมนาครับ

การสังเคราะห์การปฏิรูปอุดมศึกษาประเทศต่าง ๆ

พรพิมล เมธิรานันท์
สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

1.รูปแบบและภารกิจของอุดมศึกษา

1.1 รูปแบบ/ประเภทสถาบันอุดมศึกษา

รูปแบบใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาในหลายประเทศ ไม่จำกัดเพียงรูปแบบการศึกษาแบบปกติ ในรูปของมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยเท่านั้น แต่มีรูปแบบที่หลากหลายและเปิดกว้าง สอดคล้องกับความต้องการของคนในสังคม เช่น ระบบการเรียนใหม่ที่เน้นการประสานระบบการศึกษากับการทำงาน (work study program) ในประเทศอังกฤษให้ความสำคัญการฝึกอบรมและเพิ่มทักษะการทำงานแก่ผู้ที่ทำงานอยู่แล้ว เป็นการศึกษาระบบเปิดที่เน้นการเรียนที่สอดคล้องกับระบบการทำงาน

ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย มีความหลากหลายในการจัดรูปแบบสถาบันอุดมศึกษา ทั้งมหาวิทยาลัย วิทยาลัยของรัฐและเอกชน มีรูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติ ระบบทางไกล ระบบนอกเวลาเรียน (เรียนเสาร์-อาทิตย์ หรือเรียนตอนเย็น) และมีความร่วมมือกับต่างประเทศในการจัดการศึกษาอีกหลายลักษณะ

โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์มีสถาบันที่เรียกว่า “Institute of Technical Education” เพื่อจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้แก่ผู้ที่มีงานทำแล้ว โดยมีโปรแกรมการเรียนที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจและศักยภาพของตนเอง

ประเทศมาเลเซีย ให้มหาวิทยาลัยสามารถจัดการศึกษายืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบได้ เพื่อเพิ่มโอกาสอย่างกว้างขวางให้กับประชาชนในวัยต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ใช้แรงงาน และยังให้วิทยาลัยเอกชนในประเทศให้ประกาศนียบัตรและอนุปริญญาได้ทั้งหลักสูตรปกติและหลักสูตรทางไกล เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่เปิดโอกาศให้จูเนียร์คอลเลจเปิดสอนถึงหลักสูตรปริญญา มีการปฏิรูปวิทยาลัยเทคนิคโดยขยายสาขาวิชาเพิ่มมากขึ้น

สำหรับประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เน้นความต่อเนื่องของการศึกษาในแต่ละระดับ โดยเฉพาะมีการเชื่อมโยงการศึกษาเทคโนโลยี อาชีวศึกษา และการศึกษาต่อเนื่องเข้ากับระบบของมหาวิทยาลัย มีการรับรองวิทยะฐานะให้กับคนที่ทำงานและมีประสบการณ์ สามารถเทียบชั้นเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยในประเทศต่างๆ ยังมีความร่วมมือกันในการจัดการศึกษาในหลายรูปแบบ เช่น ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในมาเลเซียกับต่างประเทศ ในลักษณะ Split Degree Arrangement และ Entire Degree Arrangement ความร่วมมือระหว่างประเทศสิงคโปร์กับมหาวิทยาลัยเปิดของประเทศอังกฤษ โดยผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นการเรียนในระบบการเรียนแบบปกติ แต่นำเอาระบบการเรียนการสอนแบบมัลติมีเดียมาใช้ เป็นการเรียนด้วยตนเอง และยังได้รับปริญญาจากมหาวิทยาลัยเปิดในประเทศอังกฤษ

1.2 **พันธกิจและภารกิจของอุดมศึกษา** (Mission and Function)

พันธกิจและภารกิจของอุดมศึกษา คือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการสังคมทั้งต่อตัวบุคคลและสังคม ตลอดจนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศต่าง ๆ อาจให้ความสำคัญหรือมุ่งเน้นในพันธกิจที่แตกต่างกันไป เช่น ประเทศสิงคโปร์ ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับที่สาม หรือการศึกษาระดับเทคนิคที่เน้นคุณภาพสูง เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายในประเทศ และระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ ได้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาประเทศ โดยมีนักวิจัยและอาจารย์จำนวนมากกว่า 2,600 คน ร่วมมือในการวิจัยกับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ รวมทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคเอกชนจำนวนมาก ตลอดจนมีโครงการที่บุคลากรของมหาวิทยาลัยเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ภาคอุตสาหกรรมมากกว่า 1,180 โครงการ ในปี ค.ศ. 1997 โดยงานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ มุ่งเน้นไปในด้านพาณิชย์

สำหรับประเทศมาเลเซีย มีจุดมุ่งหมายให้จัดอุดมศึกษาเป็นอุตสาหกรรมการศึกษาด้วย และถือเป็นแหล่งรายได้ของการส่งออกอย่างหนึ่ง มีการประชาสัมพันธ์และเชิญชวนชาวต่างประเทศเข้ามาศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียอย่างกว้างขวาง ร่วมมือกับภาคเอกชนและบุคคลภายนอก ตลอดจนมีการจัดการในเชิงธุรกิจ โดยเปิดสอนโปรแกรมการศึกษาที่หลากหลาย สร้างหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในวัยต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ใช้แรงงานได้มีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัย มีอุทยานวิจัย (Research Park) โดยร่วมมือกับบุคคลภายนอกและบริษัทต่าง ๆ มีการจัดตั้งบริษัทในสถานที่ของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีศูนย์คอมพิวเตอร์ ศูนย์ธุรกิจมหาวิทยาลัย ให้คำปรึกษาแก่บริษัทต่าง ๆ หรือร่วมลงทุนกับบริษัทต่าง ๆ เป็นต้น

ประเทศอังกฤษ ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและสถาบันการศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง ทั้งของรัฐและเอกชน แต่เน้นคุณภาพการเรียนการสอนให้สามารถเทียบกับการศึกษาในระดับสูงหรือระดับมหาวิทยาลัย และให้ใช้ในการทำงานได้ จุดเด่นอย่างหนึ่งของอุดมศึกษาในประเทศอังกฤษ คือ การดึงบริษัทเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตบัณฑิตด้วย เป็นการผสมผสานระหว่างงานกับการเรียนหรือที่เรียกว่าเป็นหลักสูตรการเรียนและการทำงาน ให้การทำงานใช้ประโยชน์ในการเทียบเพื่อการเรียนต่อได้ด้วย

พันธกิจหลักของอุดมศึกษาประเทศออสเตรเลีย คือ การผลักดันให้การอุดมศึกษามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและตอบสนองได้โดยตรงต่อความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ เพิ่มพูนความรู้ความสามารถของมหาวิทยาลัยในการตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาและธุรกิจอุตสาหกรรมที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังเน้นในเรื่องของการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวางและเป็นธรรม

สำหรับประเทศนิวซีแลนด์ มีเป้าหมายการปฏิรูปไม่แตกต่างจากออสเตรเลียมากนัก คือจะเน้นการสร้างความเป็นธรรมและการขยายโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน การวิจัย และระบบข้อมูลข่าวสาร

ทั้งประเทศออสเตรเลียและประเทศนิวซีแลนด์ เสนอแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาในรูปของเอกสารที่เรียกว่า “Green Paper” และ “White Paper” โดยมีผลบังคับใช้ในปีการศึกษา 1999 เป็นต้นไป

สถาบันอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่นมีความหลากหลายมาก จึงได้พยายามหาจุดเด่นเพื่อให้เกิดความชัดเจนระหว่างบัณฑิตศึกษาประเภทต่าง ๆ โดยการปรับปรุงการศึกษาระดับนี้ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ไม่เน้นการฝึกฝนอย่างเข้มข้นและใช้ระยะเวลานานเกินไปอย่างเช่นในอดีต มีการให้ทุนการศึกษาและการวิจัยเพิ่มขึ้นแก่นักศึกษา รับนักศึกษาต่างชาติเข้าเรียนระดับนี้มากขึ้น และจัดการศึกษาต่อเนื่องระดับบัณฑิตศึกษา นอกจากนี้รัฐบาลญี่ปุ่นยังให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจัดสรรงบประมาณถึงร้อยละ 3.0 ของ GDP เพื่องานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และวิศวกรรมศาสตร์

2.การบริหารจัดการอุดมศึกษา

2.1 การระดมทรัพยากรเพื่ออุดมศึกษา

การอุดมศึกษาของประเทศสิงคโปร์ มี Higher Education Division ที่รับผิดชอบด้านงบประมาณและการใช้จ่าย การพัฒนา และติดตามความก้าวหน้าของโครงการพัฒนาต่าง ๆ คือ โดยมี**ฝ่ายการเงินและการบริหาร** รับผิดชอบเรื่องเงินอุดหนุนค่าเล่าเรียน สนับสนุนเรื่องเงินก่อตั้งมหาวิทยาลัย กองทุนพัฒนามหาวิทยาลัย เงินสนับสนุนต่อหัวนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งเงินสนับสนุนเหล่านี้จะช่วยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย และช่วยในการพยุงซึ่งค่าเล่าเรียนให้คงอยู่ในระดับที่ผู้เรียนสามารถจ่ายได้ นอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนทุนการศึกษาค่าเล่าเรียน

ประเทศสิงคโปร์ยังมีแผนยุทธศาสตร์ที่ก่อให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนระหว่างองค์กรภาครัฐและเอกชน การสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ สำหรับการร่วมมือทางการวิจัย ตลอดจนกระตุ้นคณาจารย์และนักศึกษาในการเป็นผู้ประกอบการ

สำหรับประเทศมาเลเซีย ผลจากการปฏิรูปการศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการบริหารจัดการ (governance) เช่น เปลี่ยนสภามหาวิทยาลัย (council) เป็น Board of Directors โดยเพิ่มจำนวนกรรมการที่มาจากภาคเอกชน และการบริหารจัดการเน้นธุรกิจมากขึ้น ร่วมมือกับภาคเอกชนและบุคคลภายนอกเพิ่มขึ้น มหาวิทยาลัยของรัฐมีการแข่งขันในการรับนักศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้รับเงินจากค่าลงทะเบียนเพิ่มขึ้น

ประเทศมาเลเซีย ยังมีพระราชบัญญัติคณะกรรมการกองทุนอุดมศึกษาแห่งชาติ ค.ศ. 1997 เพื่อก่อตั้งกองทุนเงินยืมทางการศึกษา ช่วยเหลือให้ประชาชนมีโอกาสศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ และยังมีโครงการเงินออม เพื่อกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเริ่มออมเงินตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และสามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาโดยไม่มีปัญหาทางด้านการเงิน

ประเทศญี่ปุ่น จัดสรรเงินให้แก่อุดมศึกษาในสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับอัตราการเรียนต่อที่สูงขึ้น รัฐบาลญี่ปุ่นจึงแก้ปัญหาด้วยการจัดให้มีเงินทุนการศึกษาและเงินกู้เพื่อการศึกษาแบบไม่มีดอกเบี้ย สำหรับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 และให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกู้ยืมระยะยาวแบบดอกเบี้ยต่ำตลอดจนการให้เงินอุดหนุนการวิจัยและให้สถาบันอุดมศึกษาค้นคว้าวิจัยโดยร่วมมือกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น (Local Allocation Tax) เพื่อนำมาใช้บริหารงานต่าง ๆ ซึ่งท้องถิ่นจะนำมาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษามากกว่าด้านอื่น ๆ

ประเทศอังกฤษ มียุทธศาสตร์ในการปฏิรูปค่อนข้างชัดเจน สำหรับมาตรการทางด้านการเงินของรัฐ (public finance) นั้น ได้มีการส่งเสริมและกำหนดทิศทางของการอุดมศึกษา กรอบงบประมาณสนับสนุนอุดมศึกษา และการลงทุนด้านระบบสารสนเทศเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ซึ่งการบริหารการเงินแบบอังกฤษนั้น จะให้เป็นเงินก้อน มีการกำกับและติดตามน้อยลง แต่จะเน้นประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงาน (performance based fundings) และยังดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การฝึกงาน การใช้สถานที่ฝึกงาน เป็นต้น

สำหรับค่าใช้จ่ายในการศึกษาของประเทศอังกฤษนั้น จะเก็บจากผู้เรียนร้อยละ 25 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาทั้งหมด แต่จะไม่ให้กระทบต่อผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนสามารถขอรับการสนับสนุนในรูปของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา และเมื่อจบการศึกษาไปสามารถจ่ายคืนได้ในอัตราตามความสามารถของการหารายได้

สำหรับประเทศออสเตรเลียนั้น การจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายให้กับมหาวิทยาลัยในประเทศซึ่งมีจำนวนมาก จะมีลักษณะเป็นเพียงสัญญาทางธุรกิจ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนด กล่าวคือ มหาวิทยาลัยจะต้องผลิตบัณฑิตตามจำนวนที่กำหนดให้มีคุณภาพตามสาขาที่กำหนด เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับเงินก้อนหนึ่งที่

รัฐบาลจัดสรรให้ นอกจากนี้ในแถลงการณ์จาก White Paper ยังระบุว่า ให้สถาบันอุดมศึกษามีอำนาจในการควบคุมการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และลดการแทรกแซงจากรัฐบาล ในการจัดสรรเงินทุน สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบที่ขึ้นอยู่กับข้อตกลงเรื่องลำดับความสำคัญของโครงการกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยและสัมฤทธิผลในการดำเนินงาน อย่างไรก็ดีได้มีการยกเลิกสำนักงานการอุดมศึกษาแห่งชาติที่เคยเป็นหน่วยงานประสานระหว่างมหาวิทยาลัยกับรัฐบาลกลาง แต่ให้สถาบันต่าง ๆ เจรจาต่อรองโดยตรงกับรัฐบาลในเรื่องเงินทุนสนับสนุน โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์สถานภาพภาระการรับนักศึกษา (Education Profiles)

ในส่วนของประเทศนิวซีแลนด์ การจัดสรรงบประมาณทั้งในด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย จะพิจารณาจากจำนวนนักศึกษาที่เรียนเต็มเวลาหรือเทียบเท่า โดยรัฐได้นำระบบเงินอุดหนุนค่าเล่าเรียนอุดมศึกษาทั่วทั้งระบบที่เรียกว่า Universal Tertiary Tuition Allowance มาใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999 ซึ่งส่งผลให้นักศึกษานิวซีแลนด์ทุกคนที่เข้าศึกษาในหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติ สามารถได้รับทุนอุดหนุนจากรัฐบาลโดยทั่วกัน แต่มีข้อแม้ว่า สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจะต้องปรับปรุงการบริหารจัดการให้เป็นแบบเอกชน ปรับปรุงคุณภาพวิชาการให้ได้มาตรฐาน และให้ข้อมูลโดยเปิดเผยต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่สถาบันอุดมศึกษา จะใช้จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนจริงเป็นตัวกำหนด เพื่อเป็นการปูนบำเหน็จแก่สถาบันที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักศึกษา นอกจากนี้นักศึกษาในสถาบันเอกชนยังได้รับเงินอุดหนุนตามระเบียบและเงื่อนไขเดียวกับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

2.2 **โครงสร้างการบริหารอุดมศึกษา**

การกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาประเภทต่าง ๆ ของประเทศสิงคโปร์จะมี Higher Education Division ซึ่งจำแนกเป็น 3 ฝ่าย คือ **ฝ่ายการเงินและการบริหาร** รับผิดชอบด้านงบประมาณและการใช้จ่าย การพัฒนาและติดตามความก้าวหน้าของโครงการพัฒนาต่าง ๆ รวมทั้งเงินอุดหนุนค่าเล่าเรียน **ฝ่ายการศึกษาระดับเทคนิค** ดูแลด้านนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาระดับโพลีเทคนิคและเทคนิค ประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกและภายในเกี่ยวกับทางด้านเทคนิคศึกษา และ**ฝ่ายมหาวิทยาลัย**

ทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกและภายในเกี่ยวกับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และนโยบายการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม กระทรวงศึกษาธิการของประเทศสิงคโปร์จะมีบทบาทเพียงเป็นผู้ประสานงาน ให้ทุนอุดหนุนเท่านั้น สถาบันอุดมศึกษาจะได้รับอิสระในการปกครองตนเอง มีคณะกรรมการบริหารของสถาบันของตนเอง มีพระราชบัญญัติของตนเอง สำหรับโครงสร้างการบริหารและการจัดการของมหาวิทยาลัยและโพลีเทคนิคจะค่อนข้างคล้ายคลึงกัน โดยมีสภามหาวิทยาลัย (Council) ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีของประเทศสิงคโปร์ สภามหาวิทยาลัยนี้จะประกอบไปด้วย อธิการบดีมหาวิทยาลัยหรือผู้อำนวยการสถาบันโพลีเทคนิค และผู้แทนจากฝ่ายบริหาร คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย/สถาบัน ผู้แทนจากรัฐบาล และผู้แทนจากภาคเอกชน นอกจากนี้ยังมีสภาวิชาการ (Senate หรือ Academic Board) ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการกำกับดูแลและกำหนดทิศทางของการเปิดโปรแกรมการศึกษา การวิจัยและการสอบไล่ และยังมีอำนาจในการให้ปริญญาบัตร อนุปริญญา และประกาศนียบัตรได้เอง สถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้เอง ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกและรับนักศึกษา พัฒนาเนื้อหาหลักสูตรและพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการเกี่ยวกับด้านการเงิน ภายใต้นโยบายที่กำหนดโดยรัฐ

ประเทศมาเลเซีย มีโครงสร้างในการบริหารคล้ายคลึงกับประเทศสิงคโปร์ คือ มีกระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบดูแลการศึกษาทุกระดับ แต่มีบทบาทไม่มากนัก จะเน้นทางด้านนโยบาย ด้านการจัดการและการเงิน โดยในส่วนของการอุดมศึกษาจะมี Higher Education Department ดูแลทางด้านการเงิน การบริหารจัดการและการวางนโยบายอุดมศึกษา ประสานงานการสมัครเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาจะมีอิสระโดยตรง มีคณะกรรมการบริหาร ได้แก่ Council และ Senate โดย Council ทำหน้าที่เกี่ยวกับการออกกฎ ระเบียบ การบริหารบุคคล สาธารณูปโภค ส่วน Senate จะดูแลในเรื่องวิชาการ เช่น การควบคุมและทิศทางการเปิดโปรแกรมการเรียนการสอน การวิจัย การสอบ การให้ปริญญา เป็นต้น

ประเทศญี่ปุ่น ระบบบริหารการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนกลาง ส่วนจังหวัด และส่วนท้องถิ่น โดยมีกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ การกีฬาและการวัฒนธรรมรับผิดชอบในส่วนกลาง เช่น กำหนดหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา อนุมัติตำราเรียน (ไม่ได้แต่งตำราเรียน) อนุมัติการจัดตั้งวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย ตลอดจนให้คำแนะนำ

และจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการศึกษาแก่จังหวัดและเทศบาล ในส่วนของการบริหารและการจัดการอุดมศึกษานั้น จะมีหน่วยงาน 3 ประเภท คือ รัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และนิติบุคคล ที่สามารถจัดตั้งมหาวิทยาลัย วิทยาลัยและวิทยาลัยเทคนิคได้

การบริหารจัดการอุดมศึกษาของประเทศอังกฤษ ให้เสรีภาพในการดำเนินการแก่สถาบันอุดมศึกษาสูง มีคณะกรรมการของมหาวิทยาลัยที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ และมี vice chancellor ทำหน้าที่ทางการบริหาร ซึ่งปลอดจากผลกระทบทางการเมือง การให้หรือตัดงบประมาณการดำเนินงานจะต้องอธิบายแก่สาธารณะได้

การปฏิรูปอุดมศึกษาของออสเตรเลียช่วงที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างการบริหารอุดมศึกษาอย่างขนานใหญ่ กล่าวคือ มีการการถ่ายโอนอำนาจการบริหารมหาวิทยาลัยจากรัฐบาลกลางไปยังมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มากขึ้น เพิ่มอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบแก่คณบดีและหัวหน้าภาควิชา เพิ่มความแข็งแกร่งและบทบาทของสำนักงานอธิการบดี และบทบาทของรองอธิการบดี มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรในตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงในระหว่างมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มากขึ้น ตลอดจนลดขนาดของสภามหาวิทยาลัย โดยให้มีผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ และมีตัวแทนนักศึกษาและคณาจารย์ด้วย ในขณะเดียวกันมีการพัฒนารูปแบบการบริหารไปในแบบธุรกิจเอกชนมากขึ้น แนวโน้มที่สำคัญอย่างหนึ่งของการอุดมศึกษาออสเตรเลีย คือ การก้าวไปสู่ระบบมหาวิทยาลัยมวลชนมากขึ้น

สำหรับประเทศนิวซีแลนด์ แม้จะมีการปฏิรูปการศึกษาในช่วงที่ผ่านมา แต่จำนวนมหาวิทยาลัยก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยเพียง 7 แห่ง และยังคงรูปแบบวิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยครูไว้ มีวิทยาลัยเทคนิคอยู่จำนวน 25 แห่ง วิทยาลัยครู 4 แห่ง วิทยาลัยของชนกลุ่มน้อย 3 แห่ง และสถานฝึกอบรมทั้งของรัฐและเอกชน 700 กว่าแห่ง อย่างไรก็ตามคาดว่าสถาบันอุดมศึกษาของนิวซีแลนด์ มีแนวโน้มที่จะปรับปรุงระบบบริหารจัดการให้เป็นแบบเอกชนมากขึ้น เช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลีย

3.การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษา

3.1 คุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษา

ประเทศสิงคโปร์ มีการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ เป็นศูนย์การศึกษาที่มีคุณภาพ มีการทบทวนโครงสร้างวิชาการ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการสอนและ

การวิจัยข้ามคณะ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษานานาชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหารของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศต่าง ๆ เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับทิศทางและกลยุทธทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยในอนาคต และได้มีการนำหลักสูตรร่วม (core curriculum) มาใช้ในการขยายและปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี มีการนำเทคโนโลยีข่าวสารมาใช้อย่างกว้างขวาง เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งโครงการ The Talent Development Programme สำหรับนักศึกษาที่มีความสามารถสูง โดยมีความเชื่อว่า นักศึกษาที่เก่งควรจะได้รับการกระตุ้น ได้รับคำปรึกษา ฝึกอบรมที่ดีที่สุด เพื่อเตรียมให้มีบทบาทผู้นำในอนาคต

ประเทศมาเลเซีย จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการรับรองวิทยฐานะแห่งชาติ ค.ศ. 1996 ก่อให้เกิดองค์กรควบคุมคุณภาพ และรับรองวิทยฐานะของโปรแกรมและวิชาที่จัดสอน เพื่อสร้างความมั่นใจว่าวิชาที่สอนในสถาบันอุดมศึกษาจะมีคุณภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สำหรับในระดับสถาบัน จะมีคณะกรรมการบริหารที่เรียกว่า Senate ดูแลเกี่ยวกับการควบคุมและทิศทางการเปิดสอนโปรแกรมวิชาการสาขาต่าง ๆ งานวิจัย การสอบไล่และการให้ปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตร

ประเทศญี่ปุ่น ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบตรวจสอบและประเมินคุณภาพตนเอง โดยประมาณร้อยละ 80 ของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 434 แห่งในญี่ปุ่น ได้นำระบบประเมินภายในมาใช้ และยังมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ได้แก่การจัดพิมพ์ผลการประเมินภายใน กฎระเบียบภายในเกี่ยวกับการตรวจสอบและประเมินตนเอง เป็นต้น ในขณะเดียวกันมีการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับจากภายนอก ซึ่งคณะกรรมการจากภายนอกนี้ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญและผู้แทนจากสมาคมการรับรองวิทยฐานะมหาวิทยาลัยแห่งญี่ปุ่น (The Japanese University Accreditation Association)

สถาบันอุดมศึกษาประเทศอังกฤษ นับว่ามีมาตรฐานการศึกษาค่อนข้างสูงและเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ แม้ว่าเป้าหมายการปฏิรูปของอังกฤษจะเน้นการเพิ่มปริมาณนักศึกษาให้ได้ถึง 500,000 คน ภายในปี ค.ศ.2003 ก็ตาม แต่ได้พยายามพัฒนาคุณภาพไปด้วย เช่น มีแนวคิดจะจัดตั้งสถาบันพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัย มีการ

นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและคุณภาพการเรียนการสอน เป็นต้น

ประเทศออสเตรเลีย ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาค่อนข้างมาก จะเห็นได้จากการจัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพอุดมศึกษา (Committee for Quality Assurance in Higher Education) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1992 เพื่อประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีการประชุมสัมมนาและแถลงการณ์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาอีกหลายครั้ง เพื่อรวบรวมความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการและการประกันคุณภาพ ตลอดจนเผยแพร่หลักการและแนวปฏิบัติ นอกจากการประชุมสัมมนาดังกล่าวแล้ว ยังได้มีความพยายามที่จะพัฒนาระบบการประเมินและการประกันคุณภาพในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาและประเมินหลักสูตร การพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การติดตามตรวจสอบมาตรฐานในการเรียนการสอนขั้นบัณฑิตศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในการเรียนการสอนที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโทรคมนาคมทั้งในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัย เป็นต้น

สำหรับประเทศนิวซีแลนด์ ได้มีการจัดตั้งองค์กรใหม่ที่เรียกว่า Quality Assurance Authority of New Zealand เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงจากระบบเดิมที่ปล่อยให้การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ยิ่งกว่านั้นตามนโยบายใหม่นี้ รัฐจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้กับนักศึกษาทุกคน โดยมีข้อแม้ว่า สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจะต้องปรับปรุงคุณภาพวิชาการให้ได้มาตรฐานและให้ข้อมูลโดยเปิดเผยต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.2 **ความเป็นนานาชาติ** (Internationalization)

ประเทศสิงคโปร์ นับเป็นประเทศที่เด่นชัดในการมุ่งเน้นความเป็นนานาชาติ มีโครงการหลักสูตรที่เอื้อต่อการศึกษาในต่างประเทศระยะเวลาหนึ่ง เช่น ระบบการเรียนการสอนที่เรียกว่า **โมดูล** (Module) โดยศึกษาต่างประเทศ 1 หรือ 2 ภาคการศึกษา และมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษากับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงทั้งในอเมริกาเหนือ ยุโรป ออสเตรเลีย และเอเชียกว่า 100 โครงการ รวมทั้งการให้นักศึกษามี global knowledge

with Asian wisdom มีการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์สำหรับคณาจารย์ และนักศึกษา และมีห้องสมุดอิเล็คทรอนิกส์ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการนานาชาติ **มีหน้าที่ให้คำ**แนะนำเรื่องหลักสูตร การเรียนการสอนและการบริหารทรัพยากรต่าง ๆ

ประเทศมาเลเซีย มีนโยบายที่สำคัญ คือการพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก มีโปรแกรมการศึกษาที่หลากหลายโดยร่วมมือกับนานาประเทศ โดยเฉพาะมีการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนต่อในประเทศอย่างกว้างขวาง เนื่องจากรัฐบาลมีจุดมุ่งหมายให้เป็นอุตสาหกรรมการศึกษา และถือเป็นรายได้การส่งออกของประเทศทางหนึ่ง

ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในอดีตมุ่งสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมมากจนเกินไป จึงทำให้นักศึกษาญี่ปุ่นมีทักษะทางภาษาค่อนข้างต่ำ ดังนั้นการปฏิรูปสู่ความเป็นนานาชาติของประเทศญี่ปุ่น จึงเน้นในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษา เช่น มีการใช้ Lab กลุ่มการเรียนขนาดเล็ก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์กับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ มีการพัฒนาระบบการรับนักศึกษาต่างชาติ เช่น จัด Japan Education Fair ขึ้น

ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ได้มีการปฏิรูปการอุดมศึกษาสู่ความเป็นนานาชาติเช่นกัน โดยเฉพาะประเทศออสเตรเลีย ได้ทำให้มหาวิทยาลัยเป็นสากลนับตั้งแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัย เช่น การพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษาและอบรมที่มุ่งสู่ทวีปเอเชียภายใต้แผนการโคลัมโบ (Columbo Plan) โปรแกรมการพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยออสเตรเลีย (International Development Program : IDP) เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลาง (broker) ระหว่างสถาบันการศึกษาออสเตรเลียกับรัฐบาลต่างประเทศ และหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ให้เงินสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา การทำวิจัยร่วมกันกับนานาประเทศ โดยผ่านทางสภาอธิการบดีมหาวิทยาลัย

สำหรับประเทศอังกฤษ มีการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาในประเทศเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ แต่การเปิดสอนในแบบ international Program ในต่างประเทศ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นเพียง “โรงงานผลิตปริญญา” เท่านั้น ประกอบกับค่าใช้จ่ายในการศึกษาของประเทศอังกฤษค่อนข้างสูง จึงทำให้ชาวต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศอังกฤษมีแนวโน้มลดลง

ข้อเสนอแนะการปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศไทย

จากแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจสรุปประเด็นข้อเสนอแนะต่อการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย ตามข้อเสนอของนักวิจัยได้ดังนี้

1. ควรมีการปฏิรูปการศึกษาระดับก่อนอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและความแข้มแข็งด้วย โดยเฉพาะในด้านภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรม การปลูกจิตสำนึกในการใฝ่รู้ เพื่อเป็นตัวป้อนที่มีคุณภาพเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา

2. ควรเร่งปฏิรูปการเรียนการสอน โดยการรณรงค์ให้ครูอาจารย์เห็นความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน ทั้งในด้านหลักสูตรและวิธีการสอน โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาควรสนับสนุนการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนสนับสนุนให้นำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่น การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเครือข่ายอินเตอร์เนตมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน

3. ควรให้ความสำคัญในการนำระบบประกันคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษามาใช้อย่างจริงจังและมีหลักเกณฑ์ที่รัดกุม ทั้งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน

4. ควรมีนโยบายที่ชัดเจน และปฏิบัติการให้รวดเร็วในการให้อิสระและเสรีภาพแก่สถาบันอุดมศึกษาในการบริหารจัดการ เพื่อสนับสนุนภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นไปอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

5. ควรมีรูปแบบการจัดอุดมศึกษาที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในสังคมอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะควรกำหนดพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภทให้ชัดเจนว่า ต้องการมุ่งเน้นไปในเรื่องใด เช่น มหาวิทยาลัยบางแห่งอาจมุ่งเน้นในเรื่องของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี บางแห่งมุ่งเน้นการผลิตเฉพาะบัณฑิตศึกษา บางแห่งเน้นทางด้านอาชีวศึกษา หรือเป็นมหาวิทยาลัยขนาดเล็ก เป็นต้น

6. ควรลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาให้มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากสถาบันวิจัยต่าง ๆ สถาบันอุดมศึกษา และภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

7. ควรจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้มากยิ่งขึ้น และมหาวิทยาลัยต้องมีระบบคิดค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนให้ถูกต้องตามค่าใช้จ่ายที่เป็นจริง เพื่อจะได้เป็นฐานคิดค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการเรียนได้เหมาะสม ตลอดจนควรมีมาตรการเงินกู้เพื่อการศึกษาและทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความจำเป็น โดยอาจจัดตั้งเป็นกองทุนอุดมศึกษาของชาติ เพื่อให้นักศึกษากู้ยืมไปใช้ในการศึกษาได้ ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายโอกาสและสร้างความเสมอภาคให้กับคนในสังคม

8. ควรมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนากำลังแรงงานของประเทศ ที่เอื้อต่อการศึกษาต่อและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องของผู้มีงานทำอยู่แล้ว รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาควรเพิ่มบทบาทในการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของผู้ที่มีงานทำอยู่แล้ว ให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

9. มหาวิทยาลัยควรอำนวยความสะดวกในเรื่องข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชน ผู้เรียน ผู้ปกครอง วงการธุรกิจอุตสาหกรรมและผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลประกอบการเลือกสาขาวิชาเรียนสำหรับผู้สนใจจะเข้าเรียนไป จนถึงข้อมูลเกี่ยวกับการจัดหางานสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา

10. เพื่อยกระดับสู่ความเป็นนานาชาติ สถาบันอุดมศึกษาไทยควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ ทั้งในเรื่องของการพัฒนาการเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตร การแลกเปลี่ยนนักศึกษา การวิจัยและพัฒนาร่วมกัน โดยอาจศึกษารูปแบบความร่วมมือจากหลายประเทศที่ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปอุดมศึกษามาแล้ว

โครงการสัมมนาทางวิชาการ
สู่เส้นทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย ครั้งที่ 4
เรื่อง ศตวรรษใหม่อุดมศึกษาไทย : บทเรียนจากการปฏิรูปอุดมศึกษานานาประเทศ
วันพุธที่ 4 สิงหาคม 2542
ณ ห้องปรินซ์บอลรูม 1 ชั้น 11 โรงแรมปรินซ์พาเลซ กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

ในโลกยุค "สังคมแห่งการเรียนรู้" (Learning Society) ที่ความรู้และ ภูมิปัญญาของแต่ละสังคมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ ได้ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกต่างหันกลับมาทบทวนบทบาทและแนวทางการจัดการศึกษาของตนอย่างจริงจัง ด้วยเป้าหมายเพื่อสร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความสามารถที่จะนำการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศให้ก้าวสู่ศตวรรษใหม่ได้อย่างมั่นคง สมภาคภูมิ

หลายประเทศทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นประเทศในทวีปอเมริกา ยุโรป ออสเตรเลียและเอเชีย ต่างได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของตน โดยผู้นำในหลายประเทศได้ประกาศต่อสาธารณ ที่จะเน้นนโยบายการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) ดังเช่นที่นาย Tony Blair ได้ประกาศว่า "Education is the number one priority of this government" และนาย Al Gore แถลงใน The Gore Agenda ว่า "Education must become not just a period in our lives but a way of life in the 21st Century"

สำหรับประเทศไทย จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ และให้ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดความรู้คู่คุณธรรม ได้ส่งผลให้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศในขณะนี้ และนับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาและอุดมศึกษาไทย ในโลกยุคแห่งความรู้อย่างเป็นรูปธรรมในเวลาต่อจากนี้อีกไม่นาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานจัดทำนโยบายและวางแผนการศึกษาของประเทศ ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเตรียมการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการปฏิรูปการศึกษาและอุดมศึกษาของประเทศ จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศไทยต่อไป

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปอุดมศึกษาไทยและการพัฒนาประเทศในศตวรรษใหม่โดยรวมต่อไป สำนักงานฯ และธนาคารโลก (World Bank) จึงได้ร่วมกันจัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการในครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปอุดมศึกษาของนานาประเทศ
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย ระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคน
3. เพื่อประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะประกอบในการดำเนินการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศไทย

วัน เวลา และสถานที่

วันพุธที่ 4 สิงหาคม 2542 ณ ห้องปริ๊นซ์บอลรูม 1 ชั้น 11 โรงแรมปริ๊นซ์พาเลซ กรุงเทพมหานคร

ผู้เข้าร่วมสัมมนา

ผู้เข้าร่วมสัมมนา ประกอบด้วยคณะกรรมาธิการการศึกษาฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักการเมือง อธิการบดี ผู้บริหารระดับสูง คณาจารย์ สมาคมศิษย์เก่า สมาคม/มูลนิธิ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน นิสิต / นักศึกษา

สื่อมวลชน และประชาชนที่สนใจ รวมทั้งที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวนประมาณ 414 คน

งบประมาณ

จากงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวนประมาณ 116,000 บาท (หนึ่งแสนหนึ่งหมื่นหกพันบาทถ้วน)

ผู้รับผิดชอบ

สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากการสัมมนาในครั้งนี้ จะได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย จากการระดมความคิดอันหลากหลายของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารระดับสูง คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประมวลไปสู่การปฏิรูปอุดมศึกษาไทยต่อไป

กำหนดการสัมมนาทางวิชาการ
สู่เส้นทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย ครั้งที่ 4
เรื่อง ศตวรรษใหม่อุดมศึกษาไทย : บทเรียนจากการปฏิรูปอุดมศึกษานานาประเทศ
วันพุธที่ 4 สิงหาคม 2542
ณ ห้องปรินซ์บอลรูม 1 ชั้น 11 โรงแรมปรินซ์พาเลซ กรุงเทพมหานคร

08.30 - 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 - 09.30 น.	พิธีเปิดการสัมมนา ประธานฯ : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี **บรรยายพิเศษ เรื่อง "นโยบายการอุดมศึกษาไทยในศตวรรษใหม่"**
09.30 - 10.30 น.	นำเสนอผลการวิจัย เรื่อง **"ทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษานานาประเทศ"** ประธานการนำเสนอ : ศ.นพ. เกษม วัฒนชัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ประธานกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย ❑ **การปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศอังกฤษ** โดย รศ.ดร. ประกอบ คุปรัตน์ รองผู้อำนวยการฯ สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ❑ **การปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศญี่ปุ่น** โดย ผศ.ดร. ฉันทนา จันทร์บรรจง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
10.30 - 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
10.45 - 12.00 น.	❑ **การปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย** โดย รศ. ดร. วราภรณ์ บวรศิริ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

❑ **การปฏิรูปอุดมศึกษาในประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์**

โดย รศ.ดร. ชูเวช ชาญสง่าเวช
คณะวิศวกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

❑ **ทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาจากผลการประชุมระดับโลก**

โดย รศ.ดร. ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์
ผู้อำนวยการศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษาและการพัฒนา (RIHED)

12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 - 14.30 น. วิจารณ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิรูปอุดมศึกษานานาประเทศ

โดย Dr. Jamil Salmi
World Bank's leading expert on Higher Education

14.30 - 14.45 น. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม

14.45 - 16.00 น. ระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับ**แนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย**

โดย ศ.นพ. เกษม วัฒนชัย และคณะผู้วิจัย

16.00 - 16.30 น. สรุปผลและปิดการสัมมนา

โดย ดร. รุ่ง แก้วแดง
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ
สู่เส้นทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย ครั้งที่ 4
เรื่อง *ศตวรรษใหม่อุดมศึกษาไทย : บทเรียนจากการปฏิรูปอุดมศึกษานานาประเทศ*
ณ ห้องปรินซ์บอลรูม 1 ชั้น 11 โรงแรมปรินซ์พาเลซ กรุงเทพมหานคร
วันพุธที่ 4 สิงหาคม 2542

ประธาน/ประธานการนำเสนอผลงานวิจัย/ผู้นำเสนอผลงานวิจัย

1	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
2	ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย	อธิการบดีมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
3	Dr.Jamil Salmi	World Bank's Leading expert on Higher Education
4	รศ.ดร.ประกอบ คุปรัตน์	รองผอ.ฝ่ายบริหารและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษา แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
5	ผศ.ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
6	รศ.ดร.วราภรณ์ บวรศิริ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7	รศ.ดร.ชูเวช ชาญสง่าเวช	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8	ดร.ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์	ผู้อำนวยการศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษา และการพัฒนา (RIHED)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

9	ศ.นพ.จรัส สุวรรณเวลา	ประธานกรรมการทบวงมหาวิทยาลัย
10	ศ.นพ. วิจารณ์ พานิช	ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
11	นายอมเรศ ศิลาอ่อน	ประธานกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
12	นายชุมพล พรประภา	ประธานบริษัท S P ซูซูกิ จำกัด (มหาชน)
13	นายพารณ อิสรเสนา ณ อยุธยา	นายกสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
14	ศ.เกียรติคุณเจตนา นาควัชระ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
15	ศ.นพ.อดุลย์ วิริยเวชกุล	ข้าราชการบำนาญ
16	รศ.ดร.ศิริพงษ์ ศรีพิพัฒน์	ข้าราชการบำนาญ
17	ดร.พีรพันธุ์ พาลสุข	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร

18	นายคำนึง ภูริปัญญา (ผู้แทน)	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร
19	นายภาสกร กายสำโรง (ผู้แทน)	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสำพูน
20	ร.อ.จารุวัฒน์ จันทร์เหลือง	สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
21	ศ.ยงยุทธ สัจจวานิชย์	กรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
22	น..ส.อัครยา นวลฉวี(ผู้แทน)	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
23	นายพงษ์ศักดิ์ พยัฆวเชียร	กรรมการอำนวยการบริษัทมติชน
24	Mr.John Middleton	World Bank's Senior Education Advisor
25	นางธนาภรณ์ โปษยานนท์	World Bank

สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

26	นายสุชาติ เมืองแก้ว	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน
27	นางฉันทวิทย์ สุชาตานนท์	ผู้ช่วยปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
28	นางสาวพรทิพย์ กาญจนนิยต	ผู้อำนวยการกองวิเทศสัมพันธ์
29	นายอาณัติ พงศ์สุวรรณ	สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา
30	นายพิเชษฐ์ อุไรรงค์	สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา
31	นายสมศักดิ์ ตันติแพทยางกูร	สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา
32	นายสุวรรณ มาศเมฆ	สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา
33	นางสาวเทพิน เริกศิริ	สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา
34	นางสาววัฒนาพร สุพรต	สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา
35	นางสาวอรชร เสาเวียง	สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา
36	นายแสงไทย ขันวจีรวัฒน์	สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา
37	นางสุธาทิพย์ ทั่วจบ	สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยของรัฐ

38	รศ.นพ.สมเกียรติ ทาจำปา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
39	นางประไพพิศ มงคลรัตน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
40	ผศ.ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
41	นาวาตรี กิตติ กิตติศัพท์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

42	นายสมชาติ มาพันธ์ศรี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
43	ดร.มานพ เชี่ยวเดชะ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
44	นางวราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
45	นางสาวพัชนี ลีลวดี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
46	รศ.ฉลองศรี พิมลสมพงศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
47	รศ.นันทนา กบิลกาญจน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
48	ดร.ศรัณย์ เพ็ชร์พิรุณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
49	ผศ.ดร.ทวีวัฒน์ ทัศนวัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50	ดร.กอบกุล สรรพกิจจำนง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
51	ผศ.ดร.อภิลักษณ์ธรรมทวีปกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
52	ดร.สุรศักดิ์ บำรุงวางศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
53	นางสาววันเพ็ญ เหล่าศรีไพบูลย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
54	นางสาวมาลี ศรีสตสุข	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
55	นางสาวนันทนา เลิศประสบสุข	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
56	นางพิศมัย หาญมงคลพิพัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
57	นางสาวสันติยา เอกอัคร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
58	นางสาววรรณา เป้าทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
59	นางนัยเนตร องค์เนกนันต์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
60	ผศ.บุญส่ง วัฒนกิจ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
61	นายวีระกุล ชายผา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
62	ผศ.อรุณศรี ปรีเปรม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
63	นางสาววลัยรัตนา เสรีอรุโณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
64	ผศ.ทันตแพทย์สัมพันธ์ศรีสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
65	นางสมพร ใหม่แก้ว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
66	นางแจ่มจำรัส อาทรธุระสุข	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
67	ผศ.ดร.อนันต์ ทิพยรัตน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
68	ศ.สมพล พงศ์ไทย	มหาวิทยาลัยมหิดล
69	รศ.ดร.ฉลอง บุญญานันต์	มหาวิทยาลัยมหิดล

70	นางนภามาศ นวพันธุ์พิพัฒน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
71	นางกมลรัตน์ สุพรรณชาติ	มหาวิทยาลัยมหิดล
72	ผศดร.กุลยา เบญจกาญจน์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
73	รศ.กาญจนา คุณารักษ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
74	นางนงนุช โอบะ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
75	นายวิชิต สุขสินธารานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
76	ผศ.ดร.เถลิงศก โสมทิพย์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
77	นายนำโชค คารมปราญ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
78	ดร.มานิต โรยกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
79	นางสาวหยกแก้ว กมลวรเดช	มหาวิทยาลัยนเรศวร
80	นายสราญ เพิ่มพูน	อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้
81	นายดำรง ลีนานุรักษ์	รอง อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้
82	ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
83	นางสาวเนาวรัตน์ ดรุณศรี	มหาวิทยาลัยบูรพา
84	นางดารณี ภุมวรรณ	มหาวิทยาลัยบูรพา
85	นางเรณา พงษ์เรืองพันธ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
86	นายสุนทร บ่าเรอราช	มหาวิทยาลัยบูรพา
87	นายประเสริฐ สมพงษ์ธรรม	มหาวิทยาลัยบูรพา
88	นายสิทธิศักดิ์ จันทร์สมุด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
89	ดร.กนกวรรณ พันธ์เกษม	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
90	นายอนุวัฒน์ วัฒนพิชญากูล	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
91	นายประดิษฐ์ มีสุข	มหาวิทยาลัยทักษิณ
92	ดร.วิชา ชำนิ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
93	นางภารดี ศิริผลไพบูลย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุนารี
94	นางสาวบุรทิน ขำภิรัฐ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
95	รศ.ดร.สุมณฑา พรหมบุญ	อธิการบดีมหวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
96	ดร.อรรณพ โพธิสุข	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
97	นางอัจฉรา สุขารมณ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

98	ดร.วิลาสลักษณ์ ชีววัลลี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
99	ดร.พรรณี บุญประกอบ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
100	ผศ.อัจฉรา วัฒนาณรงค์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
101	ผศ.ดร.ชวนี ทองโรจน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
102	ผศ.สุชาดา สุธรรมรักษ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
103	นางสุวพร ตั้งสมวรพงษ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
104	นายสมศักดิ์ เอี่ยมคงสี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
105	น.ส.เบญจวรรณ ทิมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
106	น.ส.อัญญวรรณ เมธีสถาพร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
107	นางอรทิพา ส่องศิริ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
108	นายพรเทพ เมืองแมน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
109	นางอมรรัตน์ ภิญโญอนันตพงษ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
110	นางสาวนิรมล เลิศวีระวัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
111	นางสาวนวลจันทร์ มาตยภูธร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
112	นายชนัย วรรณะลี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
113	นางสาวพรรณอร อุชุภาพ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114	นางสาวสมสุข ธีรรพิจิตร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
115	นางสาวพอเพ็ญ ไกรนรา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
116	นางธนีนาฏ แสงสุวรรณโณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
117	นางอารีย์ หาญสืบสาย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
118	นางเกษรา วามะศิริ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
119	นางสุนิตย์ เทพไพฑูรย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
120	นางสาวสุรัตน์ ชุ่มจิตต์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
121	นายบรรเลง ศรนิล	อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
122	นางจารุวรรณ ศรีพงษ์พันธุ์กุล	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
123	นายศิริวิช ดโนทัย	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
124	อาจารย์กุลธร เลื่อนฉวี	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
125	รศ.ดร.ดุษณี ธนะบริพัฒน์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

126	นางวันดี บุญยิ่ง	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
127	นางสาวรัตนา รัตนะ	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
128	น.ส.ปรัศนีย์ สุทวีปราโมชานนท์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
129	นางสุนีย์ ช่างเจริญ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
130	นายกมล เหลืองสะอาด	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
131	รศ.มานพ พราหมณโชติ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
132	ดร.ภาวิไล นาควงษ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
133	ดร.นิรมล ศตวุฒิ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
134	ดร.ธงชัย สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
135	รศ.ชริดา ศรมณี	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
136	รศ.ดร. ประยูร ศรีประสาธน์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
137	ผศ.ดร.วรรณภา โพธิ์น้อย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
138	นายพรสิทธ์ พัฒนานุรักษ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
139	นางอมรา พินิจไพฑูรย์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
140	น.ส.อุไรวรรณ นำแสงวาณิช	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
141	ผศ.ลัดดา สุวรรณกุล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
142	รศ.นันทิกา แย้มสรวล	มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยเอกชน

143	ดร.มัทนา สานติวัตร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
144	นายธัชทอง วิริยเวชกุล	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกริก
145	ผศ.ดร.ณรงค์ เทียนส่ง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
146	นางศรีประภา สร้อยพาน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
147	รศ.ดร.ชาตรี นนทศักดิ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
148	นายฤทธิไกร ตุลวรรธนะ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
149	นายวัลลภ สุวรรณดี	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
150	ผศ.ดวงพร หัชชะวณิช	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
151	นายสุรวุฒิ ประดิษฐานนท์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

152	ภราดาประทีป ม. โกมลมาศ	อธิการบดีมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
153	ดร.ชวลิต หมื่นนุช	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
154	นายสุพัทธ์ พู่ผกา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต
155	ดร.มานิต บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยรังสิต
156	รศ.ประเสริฐ สองทิศ	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
157	ดร.หอม คลายานนท์	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
158	นายพรชัย มงคลวนิช	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสยาม
159	นางสาวทิพเกล้า นพกูลวงศ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
160	นางสมพันธ์ วงษ์ดี	มหาวิทยาลัยพายัพ
161	นายธเนศ จิตสุทธิภากร	วิทยาลัยภาคกลาง
162	รศ.ดร.ศิวะศิษย์ ช่ำชอง	อธิการวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
163	ดร.คฑา ชื่นตา	วิทยาลัยเทคโนโลยีธนบุรี
164	นางสาวศิริพร ตันติพูลวินัย	อธิการวิทยาลัยมิชชัน
165	ดร.สุวรรณา อนุสันติ	วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์
166	ผศ.มาลีวัล เลิศสาครศิริ	วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์
167	ดร.วาชิต รัตนเพียร	วิทยาลัยรัตนบัณฑิต
168	นางสาวศศิธร โสภณ	อธิการวิทยาลัยศรีโสภณ
169	นายศิวพร โสภณ	วิทยาลัยศรีโสภณ
170	นางสาวอัญชนา พิศาล	วิทยาลัยศรีโสภณ
171	นายธงชัย ลาวรรณ	อธิการวิทยาลัยสันตพล
172	นายวินัย เจริญสุข	วิทยาลัยลุ่มน้ำปิง
173	ดร.พรชัย อรัณยกานนท์	อธิการวิทยาลัยทองสุข
174	นายกิตติวัฒน์ รัตนดิลกณฏเก็ต	วิทยาลัยทองสุข
175	ดร.นวลอนงค์ พันธ์มณี	วิทยาลัยนานาชาติสแตมฟอร์ด
176	ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา	อธิการวิทยาลัยอิสลามยะลา
177	ดร.วิจิตร จันทรากุล	อธิการวิทยาลัยเมืองหาดใหญ่
178	ดร.จันทร์จิรา วงษ์ขมทอง	วิทยาลัยคริสเตียน

สภาคณาจารย์

179	นางอัจฉราวดี โปษยานันทน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
180	นพ.มงคล ตั้งเง็กกี่	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
181	นางวิไลวรรณ ซึ้งปรีดา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
182	รศ.ดร.ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
183	นางอัจฉรา ธารอุไรกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
184	ดร.วัฒนชัย พงษ์นาค	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
185	รศ.สมคิด โพธิชนะพันธุ์	มหาวิทยาลัยมหิดล

สมาคมศิษย์เก่า

186	นายปพัฒน์ เจริญศักดิ์วิโรจน์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
187	นายสุรชาติ ชื่นโชคสันต์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
188	นายสุขุม ฉัตรอารีย์กุล	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
189	นางสาวชุติคุณ กาญจนกันติ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
190	นางอังสนา ศิรประชา	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
191	นางสาวเพ็ญศรี ฉิรินัง	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
192	นายพงศธร ฤทธิรงค์	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
193	คุณดาวพันธ์ เฉลยพงษ์	มหาวิทยาลัยเกริก
194	นายอิทธิพล ใจสมัคร	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
195	นายสมหวัง เจริญคุณากรณ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

องค์การนักศึกษา

196	นายบรรพต แก้วสว่าง	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
197	นายญาณังกูร ธรรมเศรษฐนิติ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
198	นางสาวสันนิภา โชติพาณิช	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวงฯ

199	นายพยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์	รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

200	น.ส.สุจิตรา จิตรานุเคราะห์	ผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ
201	นายวิมล เตากล่ำ	สำนักนโยบายและแผน
202	ดร.ดวงทิพย์ สุรินทาธิป	สำนักนโยบายและแผน
203	น.ส.เบญจวรรณ วงษ์สกุล	สำนักนโยบายและแผน
204	นายสิทธิพร ทรัพย์ปัญญาดี	สำนักนโยบายและแผน
205	นางสาวมาลินี สวยค้าข้าว	สำนักนโยบายและแผน
206	นายณรงค์ ลมลอย	ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
207	น.ส.ดุริยา อมราวิวัฒน์	ฝ่ายวิเทศน์สัมพันธ์

สถาบันราชภัฏ

208	น.ส.นวลน้อย สีตวรรณมาศ	ศึกษานิเทศก์ 7
209	น.ส.พนิตา โสต้อง	ศึกษานิเทศก์ 7
210	น.ส.เต็มดวง ตรีธัญญพงศ์	สำนักนโยบายและพัฒนาสถาบัน
211	นายผดุง พรมมูล	สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
212	ดร.สุชาติ ชีวพันธ์	สถาบันราชภัฏธนบุรี
213	รศ.ดร.ดิลก บุญเรืองรอด	สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
214	รศ.พรพิพัฒน์ เพิ่มผล	สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
215	นางสาวสุดารัตน์ ชาญเลขา	สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
216	นางวิไลวรรณ สันถวะโกมล	สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี
217	ผศ.เสน่ห์ ระหว่างบ้าน	สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
218	รศ.ประวิตร ชูศิลป์	สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
219	ผศ.ดร.ปัญญา การพานิช	สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
220	ผศ.ดร.เศาวนิต เศาณานนท์	สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
221	ผศ.ดร. สมพงษ์ สิงหะพล	สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
222	ผศ. เพชรสุดา ภูมิพันธุ์	สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
223	ผศ.ประมุข กอปรสิริพัฒน์	สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
224	ผศ. ปรีชา คร้ามพักตร์	สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
225	ผศ.ดร.อัจฉรา ภานุรัตน์	สถาบันราชภัฏสุรินทร์
226	นายประจวบ สุขสมบูรณ์	สถาบันราชภัฏเลย

227	นายปัญญา มหาชัย	สถาบันราชภัฏสกลนคร
228	ดร.สมาน อัศวภูมิ	สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
229	รศ.วรรณวดี ม้าลำพอง	อธิการบดีสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
230	ผศ.ดร.มานพ ภาษิตวิไลธรรม	สถาบันราชภัฏเชียงราย
231	ผศ.สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์	สถาบันราชภัฏเชียงราย
232	นายวิรัช ไชยรักษ์	สถาบันราชภัฏลำปาง
233	นางสาวหยกแก้ว กมลวรเดช	สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์
234	นายภาณุพงษ์ คงจันทร์	สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
235	นายเกษม บำรุงเวช	สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
236	ผศ.เจริญ แสนภักดี	สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
237	นายพิทักษ์พงศ์ ป้อมปราณี	สถาบันราชภัฏนครปฐม
238	ผศ.วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย	สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี
239	นยชญศักดิ์ บุญเรือง	สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี
240	นายกฤษดา ผ่องพิทยา	สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์
241	นายชูศักดิ์ เอกเพชร	สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี
242	นายณรงค์ พุทธชีวัน	สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี
243	นายวีระยทธ ชาตะกาญจน์	สถาบันราชภัฏนครศรธรรมราช
244	นายณรงค์ บุญสวยขวัญ	สถาบันราชภัฏนครศรธรรมราช

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

245	รศ.วินิจ โชติสว่าง	อธิการบดี
246	ผศ.นำยุทธ สงค์ธนาพิทักษ์	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
247	ผศ.จริยา หาสิตพานิชกุล	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
248	นายเฉลิม มัติโก	คณะวิศวกรรมศาสตร์
249	ผศ.ดร.มัณฑนีย์ เศรษฐภักดี	คณะวิศวกรรมละเทคโนโลยีการเกษตร
250	ผศ.ประณต กุลประสูตร	คณะวิศวกรรมละเทคโนโลยีการเกษตร
251	ผศ.ดร.มนวิภา อนันตะเศรษฐกูล	คณะศึกษาศาสตร์
252	นางอร่ามศรี อาภาอดุล	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
253	รศ.ดร.วีรพันธ์ สิทธิพงศ์	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

254 นายอนันต์ เตียวต๋อย กองแผนงาน
255 นายสมประสงค์ ทิมรอยแก้ว กองแผนงาน
256 นางสาวปิยะวดี เจริญวัฒนะ กองแผนงาน
257 นายบรรลือ ขอรวมเดช วิทยาเขตเพาะช่าง
258 นางดาลัค เทียนศิริ วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ
259 นายเดชา เจริญภักดิ์ วิทยาเขตอุเทนถวาย
260 นางแก้วตา ขาวเหลือง วิทยาเขตพระนครเหนือ
261 นายสุรชัย มัจฉาชีพ วิทยาเขตพิษณุโลก
262 นายวรพจน์ รัมพณีนิล สถาบันวิจัยและฝึกอบรมการเกษตรลำปาง
263 นายมนตรี รัตนวิจิตร วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์

กรมวิชาการ

264 นางมัลลิกา นิตยาพร ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร
265 นางกัลยาณี อุตกฤษฎ์ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา
266 นางอรนุช ธีรทีป สำนักงานทดสอบทางการศึกษา
267 นางนวลจันทร์ จันทร์มณี สำนักงานทดสอบทางการศึกษา

กรมสามัญศึกษา

268 นางสมลักษณ์ พรหมมีเนตร ศึกษานิเทศก์
269 นางวนิดา มนัสไพบูลย์ ศึกษานิเทศก์
270 นายชัยวัฒน์ วรรณศาสตร์ ศึกษานิเทศก์
271 นายสมพร ขุนพิลึก ผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย

กรมอาชีวศึกษา

272 นางสุวรรณ์ วิทยอุดม กรมอาชีวศึกษา
273 นายภัทรชัย ธีรภัทรสกุล ผู้อำนวยการกองแผนงาน
274 นายวิทวัต ปัญจมะวัต กองแผนงาน
275 นายยงยุทธ มีพยุง กองแผนงาน
276 ว่าที่ ร.ต.สำเริง มาเดช หน่วยศึกษานิเทศก์
277 นายประทีป บินชัย วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก
278 นางสมศิริ แทนปั้น วิทยาลัยพาณิชยการบึงพระพิษณุโลก

กรมพลศึกษา

279 นายสมบัติ คุรุพันธ์ ผู้อำนวยการ กองแผนงาน

280 นายทวนชัย ลมูลสว่าง สำนักงานพัฒนาวิทยาลัยฯ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

281 ดร.ปรียานุช จริยวิทยานนท์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

282 นายถนัด ม่วงมณี กรมการศึกษานอกโรงเรียน

283 นายทวีศักดิ์ วิศิษฏางกูร ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพฯ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

284 นายสุวรรณ นรพักตร์ สำนักงานประถมศึกษาอำเภอโพนทะเล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

285 นางสาวอรวรรณ สุนทรชัย กองนโยบายและแผน

286 นางกอนลาภ อิมราพร โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

287 นางสมปอง มีชัย โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

288 นางสาวสมลักษณ์ สุวรรณวงศ์ โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

289 นางละออ เนตยสุภา โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

290 นางสาวสุนันท์ แก้วเก่า โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

291 นางพรทิพย์ สิงหเสนี โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

292 นายกิตติศักดิ์ อิมราพร โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

293 นายวัชรินทร์ ชื่นกำเนิด โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

กรมการศาสนา

294 นายมนัส ภาคภูมิ ผู้อำนวยการกองแผนงาน

มหาวิทยาลัยสงฆ์

295 พระราชกวี ลักษณะวิลาศ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กรมศิลปากร

296 นายนิวัฒน์ สุขประเสริฐ สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

297 นายประดิษฐ์ สนั่นเอื้อ นักวิชาการศึกษา

กระทรวงกลาโหม

298	พลโทดร.จารุภัทร เรืองสุวรรณ	สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง
299	พันเอกก้องเกียรติ พลขันธ์	กรมยุทธศึกษาทหาร
300	พันเอกเดชา เดชะชาติ	กรมยุทธศึกษาทหารบก
301	นาวาเอกหญิง พัทยา สยะนานนท์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
302	นาวาอากาศเอกกิติวัฒน์ ภักดีเสนา	กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
303	นาวาอากาศเอกวิวัฒน์ แก้วกัลยา	กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
304	พ.อ.ยนต์ บุญใส	โรงเรียนช่างฝีมือทหาร
305	พ.อ. อนุกูล ใจอิ่มสิน	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
306	นาวาเอกหญิง รศ.ชุติมา เนียมโภคะ	โรงเรียนนายเรือ
307	นาวาเอกจุฑา สุขอารมณ์	โรงเรียนนายเรือ
308	นาวาเอก รศ.มนต์ชัย กาทอง	โรงเรียนนายเรือ
309	ร.อ.ดร.ธนากร พีระพันธุ์	โรงเรียนนายเรือ
310	พ.อ. บุณยรักษ์ พูนชัย	วิทยาลัยพยาบาลแพทย์ศาสตร์พระมงกุฎเกล้า
311	พ.อ.หญิง เรณู ประทุมมณี	วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
312	พ.อ. หญิง กัลยา ไผ่เกาะ	วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
313	น.อ.หญิง อรุณี ม่วงน้อยเจริญ	วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ

กระทรวงคมนาคม

สถาบันการบินพลเรือน

314	รศ.ดร.องค์การ อินทรียพรรย์	ผู้ว่าการสถาบันการบินพลเรือน
315	นาวาตรีศยาม พงศ์พลาดิศัย	ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี

กระทรวงมหาดไทย/กรุงเทพมหานคร

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

316	นางสาวสุนีย์ อเนกพิพัฒน์	สำนักนโยบายและแผน

กรุงเทพมหานคร

317	นางอัจฉรา วีระชาลี	วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครฯ

318	นายมาโนชญ์ ลีโทชวลิต	วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครฯ
319	นางสนวน ลีโทชวลิต	วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์

กระทรวงสาธารณสุข

320	นางกฤษณา สาริกัลยา	สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข
321	นางสาวรุ้งรังษี วิบูลชัย	กระทรวงสาธารณสุข
322	นางสาวเพชรมณี วิบูลชัย	กระทรวงสาธารณสุข
323	ดร.ไพลิน นุกูลกิจ	สถาบันพระบรมราชชนก
324	นางปาริชาต ตานไท	สถาบันพระบรมราชชนก
325	นางอัจฉรา จั่นเพ็ชร์	วิทยาลัยพยาบาลชนนี ยะลา
326	นางจิราพร วัฒนศรีสิน	วิทยาลัยพยาบาลชนนี นครศรีธรรมราช
327	นางนิษฐิดา ลีนะชุนางกูร	วิทยาลัยพยาบาลชนนี จักรีรัช
328	นางสุชาดาอินทรกำแหงณราชสีมา	วิทยาลัยพยาบาลชนนี นครสวรรค์
329	ดร. ละเอียด แจ่มจันทร์	วิทยาลัยพยาบาลชนนี นพรัตน์วชิระ

สำนักนายกรัฐมนตรี

330	นายวิษณุ วงศ์วรปัญญา	สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดฯ.
331	นายพายัพ พยอมยนต์	รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
332	นายณรงค์ นิตยาพร	รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
333	นางสุวรรณี คำมั่น	ผู้อำนวยการกองโครงการสังคม สศช.
334	น.ส.สุลัดดา ศิริฤกษ์พิพัฒน์	กองโครงการสังคม สศช.
335	นายธนโชติ ไพเราะ	กรมวิเทศสหการ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

336	พล.ต.ต.อมรินทร์ อัครวงษ์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
337	พ.ต.อ.พูลชัย พร้อมเพรียงชัย	วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ
338	พ.ต.อ.หญิง ประไพ ปิยจันทร์	วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ

339 สตต.หญิง มลธิรา วงศ์กาวิน กองสารนิเทศ

340 ร.ต.ท.อนุสรณ์ บุญศรี ผกกรร.ภ 8

สภากาชาดไทย

341 ผศ.อังคณา สริยาภรณ์ วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

342 นางอัจฉรา พุ่มฉัตร กรมวิทยาศาสตร์บริการ

343 นางสาวเสาวณี มุสิแดง สำนักนโยบายและแผน

หน่วยงานอื่น ๆ

344 ดร.นินนาท โอฬารวรวุฒิ สมาคมสถาบันการศึกษาขั้นอุดมศึกษา แห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASAIHL)

345 ดร. กัณฑาทิพย์ สิงหะเนติ สำนักงานเลขาธิการองค์การ SEAMEO

346 ดร. ธีรวิทย์ ภิญโญณัฐกานต์ ศูนย์กิจการนานาชาติ AUAP

347 นางสาววิภัสรา รักษ์วรกิจกุล สถานฑูตออสเตรเลีย

348 Mr.Yibing Wang UNESCO PROAP

349 นางกิตติกร สันติประภา British Council

350 นางสาวนภัสสร ศรีเกษม British Council

351 ดร.ทวีศักดิ์ พุฒสุขขี นักวิชาการอิสระ

352 Dr.Ruben Umaly AUAP

353 นางสาวเสนีย์วรรณ เสนียุทธ บริษัทเธิร์ดเวฟ เอดดูเคชัน จำกัด

354 คุณจารุวัฒน์ จันทร์เหลือง คณะกรรมาธิการศึกษาและวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

355 ดร.รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการ

356 ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา

357 ดร.นงราม เศรษฐพานิชย์ ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา

358 ดร. วิเชียร เกตุสิงห์ รองเลขาธิการ

359	ดร.สิริพร บุญญานันต์	รองเลขาธิการ
360	นางศรีน้อย โพวาทอง	ที่ปรึกษา
361	ดร.สมาน ชาติยานนท์	ที่ปรึกษา
362	นายวินิจ สุรพงษ์ชัย	ที่ปรึกษา
363	ดร.เลขา ปิยะอัฉริยะ	ที่ปรึกษา
364	ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา	ที่ปรึกษา
365	นายสำเร็จ ประเสริฐสุข	ผอ.ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา
366	นายชินภัทร ภูมิรัตน	ผอ. สำนักพัฒนานโยบายและวางแผนการจัดการศึกษา
367	นางวิบูลลักษณ์ ทองเชื้อ	ผอ.ศูนย์ประชาสัมพันธ์แห่งชาติ
368	นางสาวนงลักษณ์ พหลเวชช์	ผอ.ศูนย์พัฒนาและวางแผนการศึกษาแห่งชาติ
369	นางนิรมล กิตติวิบูลย์	ผอ.ศูนย์ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศฯ
370	นางสุทธศรี วงษ์สมาน	ผอ. สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา
371	นางสุรางค์ โพธิ์พฤกษาวงศ์	ผอ.กลุ่มรายงานการศึกษา
372	นางสาววรัยพร แสงนภาบวร	นักวิชาการศึกษา
373	นางเพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์	นักวิชาการศึกษา
374	นางวรรณภา เปลี่ยนศรี	นักวิชาการศึกษา
375	นางประดับ ศุภกิจ	นักวิชาการศึกษา
376	นางสาวศรีไพร ศรีสำราญ	นักวิชาการศึกษา
377	นางทิพย์อนงค์ เลื่อนพุควัฒน์	นักวิชาการศึกษา
378	นางสิริวรรณ สวัสดิวัฒน์ณอยุธยา	นักวิชาการศึกษา
379	นางสาววรมน จุละจาริตต์	นักวิชาการศึกษา
380	นางเพ็ญจันทร์ นครอินทร์	นักวิชาการศึกษา
381	นางเตือนใจ เจริญพงษ์	นักวิชาการศึกษา
382	นางอัมพร ประเสริฐสุข	นักวิชาการศึกษา
383	นางอรวรรณ ศุขวัฒน์	นักวิชาการศึกษา
384	นางสาววาสนา อธิรัตน์ปัญญา	นักวิชาการศึกษา
385	นางสาวทวีพร บุญวานิช	นักวิชาการศึกษา
386	นายปานเทพ ลาภเกษร	นักวิชาการศึกษา

387	นางสมลักษณ์ แคล่วคล่อง	นักวิชาการศึกษา
388	นางสาววัลลภัตน์ ศรีทองสุข	นักวิชาการศึกษา
389	นางเรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์	นักวิชาการศึกษา
390	นายอรรถพงษ์ สุขสมนิตย์	นักวิชาการศึกษา
391	นางพรพิมล เมธิรานันท์	นักวิชาการศึกษา
392	นางสาวสุชารัตน์ ทับทิมจรูณ	นักวิชาการศึกษา
393	นางสาวอนงค์ นอกเมือง	เจ้าพนักงานสถิติ
394	นางสาวสุนันท์ เอื้อเชิดกุล	เจ้าพนักงานธุรการ
395	นายจำรัสพร สังขะทรัพย์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
396	นางบุญศรี ทองดารา	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
397	นางสาวนงภัสสร พุ่มมณีกร	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

สื่อมวลชน

398	นายสันธพิศ โตอะสุข	สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย
399	นายอภิเษก แสงศร	สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย
400	นายธงชัย ภูงามเงิน	สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย
401	นางสาวมุทิตา จันทรานุสรณ์	สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย
402	นางสาวเจษฎาไพศาลพิจิตรสดใส	หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
403	นายทนงศักดิ์ หมื่นฟู	หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
404	นางสาวธนาทิพย์ ฉัตรภูติ	ศูนย์ข่าวแปซิฟิค
405	นางสาวรติรัตน์ นิมิตรบรรณสาร	หนังสือสานปฏิรูป
406	นางสาวรัศมี มีสุวรรณ	หนังสือพิมพ์มติชน
407	นางสาวทิพย์วัลย์ กรประพันธ์	หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์
408	นางสาวอาภารัตน์ ดีรักษา	หนังสือพิมพ์บ้านเมือง
409	นางสาวสุทธิวรรณ ต้องพงศ์ปราชญ์	หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
410	นายพูนทรัพย์ ทองทาง	หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
411	นายฉลองชัย จิตประพันธ์	สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11
412	นายบุญเชิด หาญขุนทด	สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

413 นายจองทวี มหัทธนานนท์ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

414 ร.อ.ยุทธนา มีจริยะ สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5